

Prüghunnikud Rapla kalmistul tekitavad pahameelt

Lk 15-18

AVASTA LÄÄNEMAAD

Avasta 200 aastat vana
ravikunst - muda. Lk 2-3
Läänemaa kultuurikava. Lk 4
LUDISED • NÕUANDED • AJAVIIDE

Mõtete visuaalse
keele
looja

**Helen
Lennuk**

Lk 12-13

Rapla vallavalitsus on võtnud liiga suuri rahalisi kohustusi

Lk 5

HOLMES & MEYERS
Metsasöbralik ettevõtmine

**Kase küttepuid
lepa ahjupuid hinnaga!**

Telli tel 600 5323

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 14. juuni 2017 Nr. 24 (2982)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.98 €

6904/8704
90 €

6905/8604, 6905/8704
108 €

6903/0404, 6903/8704
120 €

6902/9504
132 €

6902/8704, 6902/0404, 6902/9504
132 €

**FLEXI
WORK**

KIIRUSTA!
Veel jõuad!

Kampaania kestab kuni 15.06.2017

TAMREX

**See auto
võiks olla
päriselt SINU!**

LOOSIME ühele õnnelikule
püksikandjale **JETTA PÄRISEKS!**

Lihtne! Sina ostad Tamrexi kauplusest
SNICKERS Workwear FlexiWork tööpüksid,
meie anname sulle loosikupongi.

1 paar pükse = 1 loosikupong

Mida rohkem FlexiWork tööpükse ostad,
seda suurem on võiduvõimalus.

Kui ostad FlexiWork
tööpükse tavahinnaga,
saad loosikupongile
lisaks kapuutsiga pusa
TASUTA kaasa.
art 2823/0400
(pusa väärtus 55 €)

FLEXI kampaania kestab **01.04-15.06.2017**. Loosimine toimub **20.06.2017**. Kampaania ei kehti laste pükste ostu puhul. Lisainfo ja kampaania reeglid www.tamrex.ee

TAMREX OHUTUSE OÜ

Tel 654 9900 Faks 654 9901 e-post: tamrex@tamrex.ee www.tamrex.ee

TALLINN Laki 5, Pärnu mnt 130, Katusepapi 35	TARTU Aardla 114, Ringtee 37a	PÄRNU Riia mnt 169a, Savi 3	RAKVERE Pikk 2	VILJANDI Riia mnt 42a	JÕHVI Tartu mnt 30	VÖRU Piiri 2	VALGA Vabaduse 39	NARVA Maslovi 1	HAAPSALU Ehitajate tee 2a	PAIDE Pikk 2	JÕGEVA Tallinna mnt 7	TÜRI Türi-Alliku	RAPLA Tallinna mnt 2a
--	---	---------------------------------------	--------------------------	---------------------------------	------------------------------	------------------------	-----------------------------	---------------------------	-------------------------------------	------------------------	---------------------------------	----------------------------	---------------------------------

Juhtkiri

Täna on leinapäev

Eile hilisõhtul, õigemini öö hakul, süüdati kõigi Raplamaa raudteejaamade perroonidel mälestusküünlad meenutamaks seitsmekümne kuue aasta taguse suurküüditamise ohvreid.

Üks inimpölv on sellest kohutavast päevast möödumas ja neidki, kes Siberist eluga tagasi tulid, on järele jäänud vaid loetud hulk, aga haav, mis selle teoga rahva hinge tekitati, tuikab endiselt valusalt. On asju, mida ei unustata ja tegelikult ka mitme inimpölv kestel ei andestata. See ei ole viha, mis hoiab mälestust valusalt ergana ega luba andestada, vaid korvamatu kaotus, mis on meie kõigi järgnenud eludele paratamatult pitseri jätnud. Isegi siis, kui oma lähedaste seas äraviiduid ei olnud.

1941. aasta juunikuu küüditamine puudutas peamiselt intelligentsi, kõrgemaid riigiametnikke, sõjaväelasi, Kaitseliidu ja Naiskodukaitse tegelasi ja mitmesuguste ühiskondlike organisatsioonide juhte ning aktiviste. Eelkõige oli löögi all linnaelanikkond, maapiirkondade suurpuhastust ei jõutud ette võtta, sest enne algas sõda. Aga seegi ei päästnud - 1949. aasta küüditamine rasis kõige enam just külaelu. Aktsiooni kavandajate eesmärk oli hävitada rahva elujõulisem ja edasipüüdlikum osa, et selle järel oleks võimalikult lihtsam allutada kogu mass. See seletab, miks kuulus väljaviidavate hulka nii palju haritlasi, eelkõige just haridustegelasi.

Täna Rapla maakonna territooriumil olid kõige suuremad kaotused Rapla vallas. Seda vaatamata tõsiasjale, et toona ei olnud siin alevitki ja paik ei omanud omaette haldusüksuse õigusi veel. Ometi kinnitavad toonased andmed, et enam kui pool praeguselt Raplamaalt Kirovi oblastisse küüditatutest võeti kinni just Rapla kirikukülast. See kinnitab, et Rapla oligi selleks ajaks tõesti juba kujunemas oluliseks kohaliku elu keskuseks, sest siin olid vallamaja, algkool, gümnaasium, rahvamaja, raudteejaam, kirik ja muu keskusele iseloomulik. Teisalt oli Rapla ka strateegiliselt oluline asula toonastele võimudele, sest valla territooriumil, keskusest mitte kaugel, paiknes märkimisväärsel tähendusega venelaste sõjaväelennuväli, kust olid Talvesõja ajal startinud Helsingit pommitanud lennukid.

See tõik omakorda annab märku, et Raplas peaks kusagil, võib-olla näiteks tulevasel peaväljakul, olema koht, kus on jäädvustatud nende nimed, kes toodi inimpölv tagasi poliitiliste (aga selgelt ka Venemaa natsionalistlike) eesmärkide altarile ohvriks. See peaks juhtuma enne, kui meie hulgast kaob viimane küüditatu.

Südamelt ära

Kui uksest ei saa, mine aknast

Helerin Väronen

Juba päris väiksest peale on ema meie pere lastele õpetanud, et kui sul on mingi hea eesmärk, siis tee sinani on alati olemas, see lihtsalt tuleb üles leida. Piltlikult öeldes: kui uksest ei saa, tuleb aknast minna.

Mu noorim õde võttis seda õpetust väiksema sõna-sõnalt. Kui ta oli umbes viiene, tahtis ta endast paar aastat vanemale naabritüdrukule külla minna. Seal aga ei lastud teda uksest sisse, kuna tüdruk õppis. Mu õel oli aga kindel soov naabritüdrukuga mängima minna, nii läks ta otsima mõnda teist majja pääsemise viisi. Juhtumisi oli maja taga aken lahti, kust mu õde sai tuppa ronida. Hea näide sellest, kuidas oma tahtmist saada. Ja naabrinaist vihastada...

Hiljuti nägin und oma vanast koolist. Meie arvutiklassil oli kunagi kaks ust, nende vahel aga oli sein. Mingi hetk

müüriti üks uks kinni. Unes näitasin seda kinnimüüritud ust ühele sõbrale, öeldes, et see uks on küll kadunud, kuid selle taga olev ruum, ehk eesmärk, kuhu jõuda tahaks, on siiski alles. Tuleb lihtsalt üles leida see teisel pool seina olev uks. Teises unenäos nägin, et sauna juurde viiv tee oli pikenenud ja selle läbimine oli natuke ebamugav, kuna jalad said märjaks, ja ohtlik, sest tuli jälgida, et tiiki ei kukuks. Mulle endale tundub, et need unenäod viitavad sellele, et kui eesmärk on olemas ja see on üllas, ei tohiks takistustel lasta end segada. Näe võimalusi ja mõtle kastist välja.

Kunagi jäi mulle silma üks meestantsija, Erik Cavanaugh, kes oma kehaehituselt just sale ei ole. Ta on lõhkunud tavalist stereotüüpi tantsijast ja rõõmustab oma fänne videodega, kus näeb väga ägedat koreograafiat. Heaks

Uks on küll kadunud, kuid selle taga olev ruum, ehk eesmärk, kuhu jõuda tahaks, on siiski alles. Tuleb lihtsalt üles leida see teisel pool seina olev uks.

näiteks võiks tuua ka Joanne Rowlingu, kelle menukiks saanud Harry Potteri raamatut ei tahtnud alguses ükski kirjastus vastu võtta. Aga ta oli järjekindel ja saavutas uskumatu edu. Või näiteks ühe käega surfar Bethany Hamilton, kes saavutab oma

lemmikala võistlustel väga häid kohti. Neid näiteid inspireerivatest inimestest võiks veelgi tuua.

Milline see maailm oleks, kui need inimesed oleksid takistuste ilmunisel lihtsalt alla andnud? Kui nad oleks lasknud teiste inimeste arvamusel ennast niivõrd mõjutada, et eesmärk oleks täitmata jäänud? Maailm oleks siis väga palju igavam. Need näited on küll suurtest eesmärkidest, aga sama oluline on seada endale väikseid eesmärke.

Aasta alguses tegin endale väikese eesmärkide nimekirja, väga pööraseid asju sinna ei kirjutanud ja peaaegu pooled punktidest on täidetud. Mul on ka üks pikk eesmärkide nimekiri. Seal on umbes 100 asja, mida ma elu jooksul proovida tahan, kohta, kus käia tahan, ja oskust, mida osata tahan. Seal olen lasknud rohkem fantaasial lennata. Vahel viskan sellele

nimekirjale pilgu peale ja avastan, et mõni punkt on ootamatult täitunud. Ma ei ürita neid eesmärke kramplikult täita, pigem proovin lihtsalt jälgida, et

kui tuleb mõni võimalus, siis ma ka haaran sellest ja naudin protsessi. Vahel on teekond eesmärgini veel ägedam kui lõpptulemus ise. Ja kui ma mõnda eesmärki uksest minnes täita ei saa, lähen aknast. Ongi põnevam.

Küsitlus

Mida tähendab teie jaoks 14. juuni, küüditamise aastapäev?

Eleri, kodune ema: Märtsiküüditamine seostub meie perekonnaga rohkem. Vanaema on rääkinud, kuidas tema isa viidi Siberisse. Vanaema ise jäi oma vanaemaga koju, neil läks hästi.

Fred, ehitaja: Isiklikult kokkupuudet ei ole.

Sigrid, vallaametnik: Perekondlikku kokkupuudet ei ole, aga kurb päev on. Täna on Kohila vallas üritus „Mälestustulede tee“, mis on otseselt selle päeva auks korraldatud.

Diana, kodune ema: Ei ole seost isiklikult.

Inna, vallaametnik: Isiklikult seoseid ei ole, aga korraldan läbi MTÜ Vabakond küüditatute auks tegevust.

Maiken, sotsiaaltöötaja: Oma perekonnas mul seoseid selle päevaga ei ole.

Küsis Stina Andok
Pildistas Siim Solman

Ajaleht 27 aastat tagasi

Miks me oleme tigidad?

Raadio Vaba Euroopa Eesti osakonna direktor Toomas Hendrik Ilves on 1990. aasta 15. juuni Edasis arutlenud: „Selge on see, et eestlased on praegu üpris tige, sallimatu rahvas. See kumab läbi iga-suguste Eesti Kongresside ja Rahvarinde Kongresside, läbi ajakirjanduse, vahetevahel kahjuks ka selle raadio lainete. Millest see tigidus tuleb?

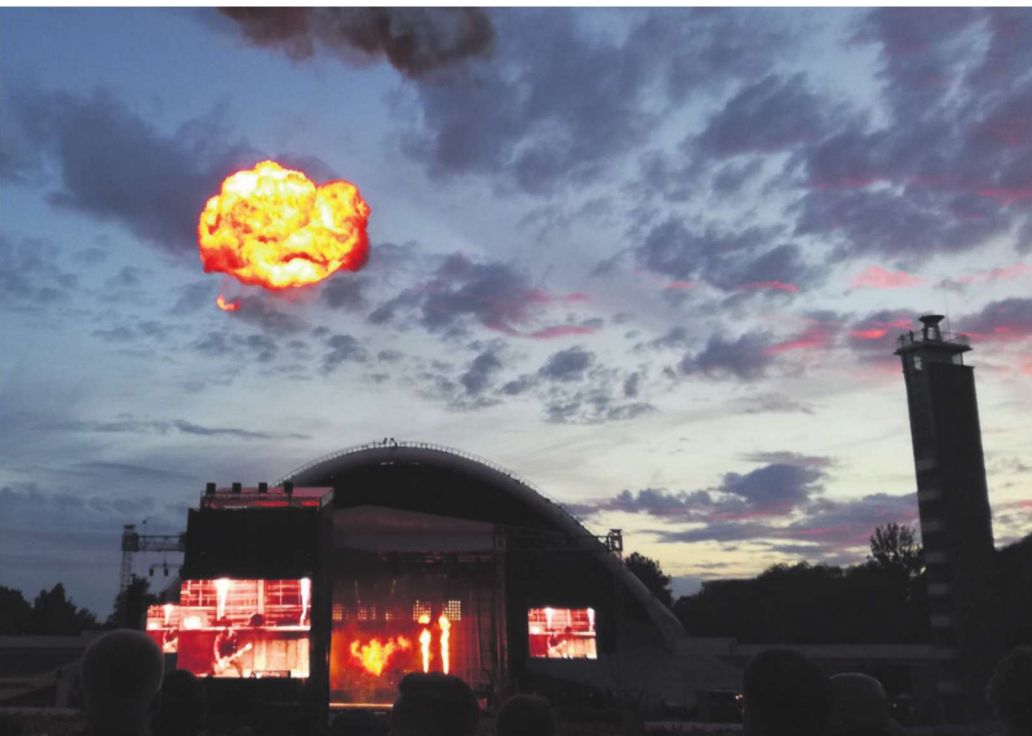
/.../ Kas tuleb see tigidus mingist rahvuslikust omapärast või on selles süüdi majanduslik/poliitiline olukord, õigemini majanduslik ja poliitiline ebakindlus? Kas praegust lõhestatust põhjustab äsja tekkinud sotsiaalne kaitsetuse tunne või on see pikka aega pulbitsenud, allasurutud pimedate viha purse igas suunas nagu suure surve all vesi läbi vooliku.

Või on vastus lihtlabane, nimelt, et see, mis praegu toimub, on hoopis üles puhutud massiteabevahendite poolt, sest nii on huvitavam. Raske öelda, osaliselt on vist süüdi kõik need tegurid koos.

/.../ Tundub küll, et eesti rahval on kuigivõrd kalduvust tigiduse ja omavahelise tulitsemise poole. Kui olin noorem, arvasin, et omavaheline kemplemine, mis torkas eriti silma nii väikeses kogukonnas, kui seda on eesti pagulaskond, tulenes vaid sellest, et need inimesed olid kaotanud kõik. Küllap oli selle tigiduse puudumine minus endas tingitud just nende kogemuste puudumisest, mis olid vanematel pagulastel. Kuid kõike sellega ei seleta. Kui uurida Eesti ajalugu, kui laiendada ringi pagulastest kogu eesti rahvale, saab selgeks, et asjal on omad sügavamad, rahvuslikud aspektid.”

Päevapilt

Foto ja tekst: ULVI BLANDE

Rammsteini helikiv ööpilveke.

Sõnumid

Prügihunnikud Rapla kalmistul tekitavad pahameelt

Raplamaa Sõnumitega võttis ühendust proua, kes kurtis, et Rapla kalmistul on prügikonteinerid pidevalt täis ning oma prügi ei ole kuskile panna.

Siim Jõgis

Tegemist on pikaajalise probleemiga. Eriti terav oli anonüümseks jääda soovinud proua sõnul olukord tänava emadepäeval, 14. mail. Ta rääkis, et oli sõitnud Rapla kalmistule kaugemalt, kuid ei saanud koristada, sest prügi ei olnud kuskile panna.

Rapla kalmistu korrashoiu eest hoolitseb EELK Rapla Maarja-Magdaleena kogudus. Juhatuse esimees Raivo Erm tõdes, et probleem on olemas. Tema sõnul kerkib see kõige nähtavamalt esile neljal korral aastas – hingedepäeval, emadepäeval, jaanipäeval ning jõuluõhtul. Siis käib surnuaial kõige rohkem inimesi ning käiakse lähedaste haudadel ka väljastpoolt Raplat. „Aasta jooksul on kolm-neli päeva, kui prügimajandamine läheb kontrolli alt välja. Siis jääme omadega jänni. Enamik aega ei ole probleeme,” sõnas Erm.

Tavapäraselt koristatakse prügi surnuaialt üks kord nädalas, teisipäeviti. Tihedamal ajal rohkem. Ka laupäeval

Inimesi pahandab, et surnuaia prügikastid on pidevalt üleliia täis.

Foto: SIIM SOLMAN

on töötajad surnuaial kohal, aga siis on üldjuhul tegemist matustega ning prügi koristada ei jõua.

Probleem on tema sõnul selles, et inimesed panevad kive konteineritesse, kuhu neid tegelikult panna ei tohi. See teeb hilisema koristamise keerulisemaks, sest konteinerid muutuvad raskemaks. See on Ermi sõnul ka üks põhjus, miks ei ole mõistlik tuua kalmistule suuremaid konteinereid. Siis

muutuksid need nii raskeks, et keegi ei jõua neid liigutada. Siiski mõnis ta, et suuremate konteinerite kasutamine võiks olla üks lahendus.

Varem on probleemiks olnud ka see, et inimesed toovad oma kodus tekkinud olmeprügi surnuaia prügikastidesse. Enam see Ermi sõnul nii levinud ei ole. Eriti puudutab see neid prügikaste, mis surnuaia sees asuvad. Küll aga võib vahel leida inimeste toodud olme-

prügi kalmistu taga asuvatest konteineritest.

Erm meenutas, et eelmise jaanilaupäeva õhtul käis ta koos abilistega koristamas. Järgmisel päeval olid konteinerid taas prügi täis. Ka nüüd on jaanipäev ning koos sellega surnuaiapäha tulemas. Erm ütles, et vajadusel koristatakse sellel ajal prügi ära kaks või kolm korda. Suurte pühade ajal ollakse tema sõnul alati valmis, et siis on tööd rohkem.

Raplamaa lasterikaste “Kõikide laste sünnipäev”

RLPÜ juhatus

Raplamaa lasterikkad pered pidasid sel pühapäeval esimest korda koos “Kõikide laste sünnipäeva”. Lõunaks oli Rapla kultuurikeskus täitunud meeleoluka sagimise, naeru ja kilgetega - kõik, mis edasi juhtuma hakkas, suurendas seda veelgi.

Kohale oli tulnud üle 30 pere igast Raplamaa nurgast. Pidutsejaid oli Kohilast Kehtnani ja Märjamaalt Kaiuni. Ei puudunud ka Rapla, Raikküla ja Juuru valla pered, lapsi oli julgelt üle 100.

MTÜ Raplamaa Lasterikaste Perede Ühing projekt “Kõikide laste sünnipäev” sai ellu viidud, et suurendada suurperede laste ühtekuuluvustunnet ja kinkida neile põnev, uusi kogemusi täis päev, kus ei puuduks õhupallid, tort, kloun ning kingitused. Päeva juhatas sisse kloun Umme oma tuntud headuses. Edasi liikusid lapsed vanuse ja soo järgi töötubadesse.

Päris pisikesed - kuni kaheaastased - said koos emmede-issidega Kersti Mäevälja käe all laulda, tantsida ja mängida. 3-5-aastased poisid võttis kloun Umme oma hoole alla, õpetas elementaarseid klounitrikke ja paberist lendavate atraktsioonide voltimist. Väikestele tüdrukutele õpetati näomaalingute tegemise algtõdesid ning nad said ise oma paarilisele uhke näo joonistada! 6-9-aastastele poistele tegi mullimeister vägeva teadusshow, kus iga mees sai kaasa lüüa. Muidugi ei puudunud ka mullid.

Eli Sukles viis 10-11-aastaste poiste ja tüdrukutega läbi meeskonnamängudega täidetud programmi. 12-aastased ja vanemad tüdrukud koolitasid end näo-hoolduse ja meigi vallas Pille Mutli juhendamisel ning sama vanusegrupi poisid viis Leho Rohtla loodusesse meeskonna- ja maastikumängudega tegelema.

Tegevust said ka emad-isad: kes kohvitas ja vestles, kes osales ajukahil, mille teemaks meie järgmine üritus, 20. augustil toimuv “Raplamaa lasterikaste suvepäev 2017”.

Kella 14-ks koguneti taas saali ja järgneva tunni ja veidike peale täitis pidurdamatu kloun Umme. Kultuurikeskus täitus taas naeru, itsituste ja aplausiga.

Sellega hakkas pidu vaikselt lõppema, sõime sünnipäevalaule kuuluvaid traditsioonilisi toite, enne teele asumist laulsime kõik koos sünnipäevalaulu ning jagasime kõikidele osalenud lastele kingitused.

Politseiteated

Kehtna vald

6. juunil teatati politseile, et Kehtna alevikus on sisse tungitud vanasse laudahoonesse ja varastatud 200 liitrit diislikütust ja viis plastmassist 60-liitrist kanistrit. Vargusega tekitati varalist kahju 270 eurot.

Rapla vald

7. juunil kella 12.45 ajal toimus liiklusõnnetus Rapla linnas Tallinna mnt 23 juures, kus 79-aastane mees sõitis sõiduautoga Mazda Premacy otsa ülekäigurajal teed ületavale jalgratturile, 12-aastasele poisile. Jalgrattur toimetati Rapla haiglasse.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Tugev tuul murdis puu

8. juunil kella 7 paiku käisid päästjad Kehtna vallas Lokuta külas, kus eemaldasid teelt murdunud puu.

Tanklas voolas kütust maha

10. juunil kell 17.11 teatati häirekeskusele, et Märjamaa vallas Orgita külas oli tanklas maha voolanud kütus. Päästjad katsid kütuse absorbendiga.

Lääne päästkeskus

Postkontorid lõpetavad ajalehtede-ajakirjade üksikmüügi

Katri Reinsalu

1. juunist lõppes Kohila postkontoris ajalehtede ja ajakirjade üksikmüük. Augusti alguseks lõpetatakse see ka kõikides teistes maakonna postkontorites. Seni müüs Raplamaal perioodikat viis postkontorit: Kohila, Rapla, Märjamaa, Kivi-Vigala ja Järvakandi.

„Kahjuks oli müük postkontorites väga väike. Mis on ka arusaadav - kui inimesed ostavad ajalehti-ajakirju üksikmüügist, tehakse seda tänapäeval valdavalt kas kioskitest, poodidest või mujalt, kus niikuinii käiakse või mis teele jäävad, mitte ei tulda selleks postkontorisse,” selgitas otsuse tagamaid Omniva kommunikatsioonispetsialist Mattias Kaiv.

Ta lisas, et edasimüügi vahendustasu on väike ning perioodika üksikmüügi juures nõutav protsess mahukas ning ei sobi kokku postiasutuse igapäevatöö korraldusega. „Lõppude lõpuks ei tasu see ettevõttele ära,” ütles Kaiv.

Kaiv selgitas, et pigem tellitakse aja-

lehed ja ajakirjad endale koju, sest see on kõige mugavam. Tellimisvõimalus postkontorites säilib.

Lehepunkt tegevjuht Kristo Heinmaa ütles, et perioodika ja ajalehtede müügi lõpetamise otsus tuli Omniva poolt. „Otsusele eelnesid pikad läbirääkimised, mille käigus üritasime jõuda mõlemat osapoolt rahuldavale tulemusele, ent kahjuks see osutus võimatuks,” lisas ta.

Ka tema tõdes, et üheks suuremaks põhjuseks, miks üksikmüügist loobutakse, on perioodikatoodete ostjate vähesus. „Lisaks võib tõdeda, et perioodika müük on postkontorites aasta-aastalt olnud tõsisel languses. Seda nii postkontorite sulgemise kui ka läbimüüdud koguste osas. Kui ostjaid on vähe, on toodetega seonduvad muud kulud, näiteks transport, selle võrra ebaproportsionaalselt suured,” rääkis Heinmaa. Samas ütles ta, et Lehepunkt on ajalehtede ja ajakirjade müügikohtade laiendamisest alati huvitatud ning valmis ka edaspidi Omnivaga koostööd tegema.

*See maailm mis elab sinus
mis sinuga ühes loodi
on sama vana kui sina
ja veidi su enda moodi...*
/Jaan Kaplinski/

**Ludmilla Miralda
Mätas**

101 aastat!

*4. juunil täitus vanavanaemal, va-
naemal ja emal Ludmilla Miralda
Mätasel 101 aastat.*

*Südamlikud ja
soojad õnnesoovid!*

Rapla vallavalitsus on võtnud liiga suuri rahalisi kohustusi

Rapla vallavalitsus on ületanud oma volituste piire ja võtnud kohustusi, mis ületavad eelarve võimekust, leiab volikogu revisjonikomisjoni esimees.

Stina Andok

Rapla vallavolikogu maikuu istungil tegi volikogu liige ja revisjonikomisjoni esimees Andrus Tamm ettepaneku katkestada valla eelarvestrateegia esimene lugemine vältimaks varasemate aastate vigu. Tamm tegi etteheiteid Rapla vallavalitsusele seoses hangete ja ehitustööde tarvis lepingute sõlmimisega. Nimelt on Tamme hinnangul vallavalitsus ületanud oma volituste piire, võttes kohustusi, mis ületavad eelarve võimekust. Tamme etteheited on seotud eelkõige kahe riigihankega.

Tänavu 28. aprillil kuulutas Rapla vallavalitsus riigihankel „Rapla lasteaed Kelluke hoone ümberehitus“ edukaks OÜ Expolio pakkumuse summas 412 734 eurot ning 16. mail sõlmis vallavalitsus samas summas ka ehituslepingu. Rapla valla eelarves oli investeringu maksumuseks kinnitatud aga oluliselt väiksem summa, 310 537 eurot. Ühtlasi kinnitas vallavalitsus riigihanke „Rapla linna Koidu ja Kastani ettevõtluspiirkonna taristu arendamine. Projekterimis-ehitustööd“ edukaks pakkumuseks AS TREV-2 Grupi oma summas 1 497 888 eurot, kuigi eelarves on investeringu maksumuseks märgitud 1 431 267 eurot.

Volikogu hääletas ettepaneku poolt ning eelarvestrateegia esimene lugemine katkestati. 26. mail, päeval pärast voli-

kogu istungit, nägi Tamm kaht võimalikku varianti edasi tegutsemiseks: kas volikogu n-ö annab vajalikud lisavahendid ning võtab vastu lisaelarve või lepingud tuleb tühistada. Eelmisel aastal oli Tamme sõnul Rapla ühiskümnaasiumi lifti ehituse lepinguga sama olukord ja tookord mahutas volikogu hiljem tagantjärele vallavalitsuse võetud kohustused lisaelarvesse.

Uued asjaolud

2. juunil toimus revisjonikomisjoni koosolek, kus osalesid komisjoni liikmed Andrus Tamm, Harri Õunapuu, Erlend Tammenurm, samuti vallavanem Kalle Toomet ja vallasekretär Ants Soodla. Arutelu juures viibisid ka vallavalitsuse jurist Kaire Sädemets ning abivallavanem Meelis Mägi.

Koosoleku protokollist võib lugeda, et Tamm viitas Rapla valla finantsjuhtimise korra § 9 lõikele 2, mis ütleb: „Alaeelarvete kasutajatel on keelatud teha tehinguid, mis ei ole valla eelarves ette nähtud, välja arvatud juhtudel, kui väljaminekuga on arvestatud eelarvestrateegias.“

Rapla vallavanema Kalle Toometi sõnul on OÜ-ga Expolio sõlmitud lepingus punkt, mis ütleb, et töömahtusid saab vähendada. „Meie otsus oli viia hange lõpuni, korrigeerida, jätta välja tööd, mida ei ole esmaselt vaja, asuda läbirääkimisele hanke vä-

hendamiseks. Vähendamine toimus, läbirääkimised toimusid ja tänaseks sõlmitud leping on täpselt eelarve mahtudes,“ on vallavanem koosolekul selgitanud.

Revisjonikomisjoni istungil avaldas Toomet uue asjaoluna, et 29. mail ehk pärast volikogu istungit allkirjastasid OÜ Expolio ja Rapla vallavalitsus lepingu, mille järgi on uus kokkulepitud ehitustööde hind 305 000,40 eurot. Tamme küsimusele, miks lepingu lisa varem ei sõlmitud, vastasid vallavalitsuse esindajad, et tulenevalt riigihanke seadusest ei olnud neil võimalik sõlmida lepingu lisa enne, kui oli sõlmitud esialgne leping, ning neil ei olnud võimalik pakkujaga hanke käigus läbirääkimisi pidada.

Vallavanem Kalle Toomet, kes volikogu istungil ei osalenud (oli 20.-29. maini puhkusel välismaal), kinnitas, et lepingu lisa koos muudatustepanekutega oli esitatud kohe pärast põhilepingu sõlmimist. „Põhilepingu sõlmimise aluseks oli anda ehitajale õiguslik alus alustada ehitustöödega meie poolt planeeritud ajavahemikus.“

Ehitustööd on vaja läbi viia ajavahemikul 17. mai - 17. august. See periood on just selleks planeeritud, et lasteaia tegevust ehitustööd ei segaks,“ selgitas Toomet. Vallavanema sõnul said lepingu tingimused ehitajaga lõplikult kokku lepitud ehitajaga alles 29. mail.

Andrus Tamm on siiski endiselt veendunud, et vallavanem on rikkunud Rapla valla finantsjuhtimise korda ning 16. mail sõlmitud leping oli tol hetkel keelatud tehing. „Minul ei ole kahjuks as-

jaosalistelt selget vastust, millistel ajenditel sõlmiti lepingu lisa,“ ütleb Tamm. Tema hinnangul sõlmiti eelarvele sobiliku summaga lepingu lisa pärast seda, kui ta oli tähelepanu juhtinud asjaolule, et toimunud on keelatud tehing. Tamme sõnul kinnitasid volikogu istungil viibinud vallavalitsuse liikmed, et nemad ei olnud enne tähelepanu juhtimist lepingu sõlmimisest teadlikud.

Lepingu muutmine on vajalik ja seaduslik

Rahandusministeeriumi avalike suhete osakonna peaspetsialist Kristina Haavala ütles, et vallavalitsus saab võtta uusi kohustusi volikogu poolt ette antud volituste piires ning millised need piirid täpselt on, peavad teadma vallavalitsus ja volikogu ise. Mis puudutab hankelepingu muutmist, ütles Haavala, et seda võib teha üksnes väga erandlikel juhtudel, kui muutmise tingivad objektiivsed asjaolud, mida ei olnud hankijal võimalik hankelepingu sõlmimise ajal ette näha ja hankelepingu muutmata jätmise korral satuks täielikult või olulisel määral ohtu hankelepinguga taotletud eesmärgi saavutamine.

„Hankija ei või hankelepingu muutmises kokku leppida, kui muutmiseiga taotletavat eesmärki on võimalik saavutada uue hankelepingu sõlmimisega, kuid juhul, kui hankelepingu muutmise detailne regulatsioon sisaldus juba algselt hankedokumentides, on hankelepingu sellekohane muutmine Euroopa Kohtu praktika kohaselt lubatud,“ selgitas ta.

Toomet selgitas, et hanke aluseks oli Valtu Projekti koostatud ehitusprojekt, mis on Rapla vallale üle antud juba 2015. aastal. „Samuti oli varem arvatud objekti maksumuse kohta eelhinnang, mis võeti aluseks eelarve planeerimisel. Töömahtude vähendamise põhiliseks aluseks oli loomulikult eelarves planeeritud rahaliste vahendite vähesus. Samas ei olnud kallinemine selline, mille tagajärjel oleksime pidanud hanke tühistama ja pakkumised tagasi lükka-ma. Nimelt projekt kajastas ka tsentraalköögi väljaehitamise võimalust, aga selle kohta ei ole vald lõplikku otsust veel langetanud ning sellega seoses ei ole mingit õigust ega põhjust sellist projektiosa täiel määral välja ehitada.“

Vallavanem kinnitas, et on töömahtude vähenemise või ärajätmise valla ehitusnõuniku, abivallavanema ja lasteaia Kelluke direktoriga põhjalikult läbi arutanud. „Selliseid muudatusi ei tehta ainuisikuliselt, vaid koos spetsialistidega. Kõike eelnevat arvestades ongi vallavalitsus sellised kaalutlusotsused tänaseks teinud. Eesmärk on valla eelarves planeeritud vahendite õige kasutamine,“ ütles ta.

Rapla vallavalitsuse jurist Kaire Sädemets selgitas pärast revisjonikomisjoni koosolekut, et leping ja selle lisad on tööde teostamise ja rahastamise põhialuseks. „Lepingu sõlmimisest tänase päevani ei ole akteeritud ühtegi tööd ja väljamakseid ei ole tehtud. Tööde korrigeerimine on lubatud, kui ilmnevad selleks vajadused ja pooled on selles omavahel konkreetselt kokku

leppinud.“ Sädemets viitab samale riigihangete seaduse paragrahvile, millele viitas oma selgituses Kristina Haavala rahandusministeeriumist, ehk objektiivsetele asjaoludele.

Sädemetsa sõnul on asjaoludeks, mis ilmnesid, ajafaktor ehk periood, millal on võimalik ehitustöid korraldada lasteaia tegevust kahjustamata, ja tsentraalköögi mitte rakendamine ning taaskasutus osade detailide ümbertöstmisel ja säilitamisel. „Hanke kutses olid hankija poolt esitatud vormid koos lepingu projektiga ja lepingu projektis oli juba sisse kirjutatud säte töömahtude muutmisest,“ ütles ta.

Revisjonikomisjoni koosoleku protokollist nähtub, et komisjoni liige Harri Õunapuu toetas vallavalitsuse seisukohati, öeldes, et volikogu peab oma vallavalitsust usaldama. Erlend Tammenurme aga häiris selline suhtumine, et teeme kuidagi ära ja pärast vaatame, kuidas läheb ja siis korrigeerime. Koosolekul otsustati, et kui uusi asjaolusid ei ilmne, siis revisjonikomisjon omal initsiatiivil arutelu ei jätkata ja täiendavaid otsuseid vastu ei võta.

Lisamärkusena on protokollis välja toodud asjaolu, et eelpool mainitud lepingu lisas kirjeldatud tööde mahu vähenduste summa matemaatika ei klapi kirjeldatud vähendustega. „Ehituse lõppsumma (305 000 eurot) kattub täpselt valla eelarve esimesel lugemisel kirjeldatud summaga ja jääb allapoole eelarves kinnitatud summat 310 537 eurot. Vallavalitsus peab kriitiliselt üle vaatama lisakokkuleppe tegeliku sisu ja tegelikult teostatavad töomahud.“

Traditsioonilise kirja säilimine on inimeste kätes

Omniva sõnul on Eesti kirjamahud langenud viimase kümne aastaga kolm korda. Jätkuvat kiiret mahtude kasvu aitaks peatada vaid tarbijatrendide muutus.

Mattias Kaiv

Omniva postiäri juhi Mari Allese sõnul on traditsioonilise kirja säilimisel kõigil inimestel oma roll mängida. „Loomulikult on oluline infovahetus liikunud tänasel päeval erinevatesse elektroonilistesse kanalitesse nagu sotsiaalmeedia, e-kirjad ning mobiilside. Seetõttu ongi kirjasaatmine tänapäeval muutunud pigem nišitegevuseks ning

nii-öelda emotsiooni saatmiseks,“ märkis Allese.

Allese sõnul on kurb fakt see, et Eestis elab 1,1 miljonit 15 aastast ja vanemat inimest, kuid kirju saadetakse aastas vaid 2 miljonit ning neistki pooled jõulude ajal. Mediacomi 2017. aasta postiteenuste uuringust selgus aga, et 35% eesti inimestest pole viimase aasta jooksul postiteenuseid kasutanud, sealhulgas 21% neist ei plaani seda teha ka tulevikus. „Pidev kirjade vähenemine

tähendab aga paratamatult seda, et ühel hetkel läheb kirjasaatmine inimestele kallimaks maksma,“ selgitas Allese.

„Kirjasaatmine on tegelikult ju imelihtne, kuid pakub saajale see-eest hulga rohkem rõõmu kui elektrooniline kiri või SMS,“ rääkis Allese. Ümbrikut ja postmarki saab tema sõnul lisaks postkontoritele ja postipunktidele osta ka näiteks enamikest Selveritest, Rimidest, R-Kioskistest ja muudest kauplustest. Rap-

las ja Raplamaal müüakse postmarke lisaks postiasutustele veel seitsmes müügipunktis, muuhulgas näiteks ka kauplustes Alus, Varbolas ning Tamme külas. Valmis kirja saab aga postitada rohkem kui tuhandesse kirjakasti üle Eesti või üle anda postkontoris.

Lisaks postkontoritele, postipunktidele ning ülejäänud ligi 300-le müügikohale, on piirkonnas, kus postiasutus või müügikoht puudub, võimalik marke ka kirjakandjaga koju tellida.

Kirjamahud langevad Eestis aastaga keskmiselt 15%. Möödunud aastal saadeti Eestis vaid kaks miljonit kirja, millest pooled pandi teele jõulude ajal.

Sel puhul tuleb täita selleks avaldus ning maksta kirjakandjale markide eest kohapeal sularahas.

Maakonna õpilasmalevad alustasid tööd

Koos suvevaheaja algusega startisid maakonnas õpilasmalevad, milles on paljudel noortel võimalus teenida suveks taskuraha ning suurendada oma töökogemust.

Mariliis Vest

Töömalevasse on igal aastal oodatud vähemalt 13-aastased noored. Sel aastal on noored ametis kolmes maakonna vallas: Raplas, Kehtnas ja Kohilas. Töötatakse neli tundi päevas ning teenitakse brutopalgana 2,78 eurot tunnis. Tööle saamine on noorte jaoks eri moodsid õppeprotsessiks valdades. Vahetult enne malevasse astumist tutvuti CV koostamisega, mis tuli neil hiljem koos motivatsioonikirjaga esitada. Läbi viidi ka tööintervjuud.

Kohila vallas toimetab 8.-21. juunini üks vahetus noori. Töömalevast saab osa võtta viisteist 13-15-aastast õpilast. Kuna tööandja on Kohila vallavalitsus, toimuvad kõik malevatööd Kohila valla territooriumil. Sealse avatud noortekeskuse juhataja Lii Haabma sõnul on peamised õpilaste tööülesanded haljastus ja koristamine. Tehakse suurpuhastus noortekeskuses koos aknapesuga, puhastatakse

Kohila malevlased tassivad kooli keldrit tühjaks.

Foto: SIIM SOLMAN

se õues valla teadetetahvleid ja stende, käiakse lasteaedade ja koolide juures tegemas koristustöid, liiva- ning multšivedu ja laialiajamist. Plaani võetakse veel Hageri rahvamaja pargi korrastamine ja prügi korjamine, Hageri muuseumi arhiivi puhasta-

mine ning kalmistul kuulsate inimeste (nt mõisavalitsejate) hauaplatside ja monumentide puhastamine.

Haabma sõnul soovis sel aastal töömalevasse pääseda 39 noort, kuid mahtus vaid viisteist. Esmalt toimus registreerimine, siis tööintervjuu,

mille alusel valiti malevasse saajad. „Kuna sel aastal oli soovijaid väga palju, teeb Kohila avatud noortekeskus, kes malevat koordineerib, kindlasti vallavalitsusele ettepaneku vastuvõetavate malevlaste arvu või vahetusi suurendada,“ ütles noortekes-

kuse juhataja.

Rapla vallas töötab kuuskümmend kaheksa noort kahes vahetuses: esimene neist 8.-21. juunini, teine 3.-14. juulini. Rühmad töötavad Raplas, Alus ja Hagudis ning ette võetakse juba tavapäraseks saanud tööd nagu puudela-

dumine, heakorratööd linnas ja alevikes, bussijaamade välisilme värskendamine värviga, heakorratööd Rapla kalmistul ja Rapla Vesiroosi tervisepargis. Vallaasutuste siseruumides pestakse aknaid ja koristatakse.

Valla kultuurinõuniku Rita Triinu Peussa sõnul oli malevasse soovijaid parasjagu nii palju, et kõik mahtusid rühmadesse ära. Võimalus anti ka Kuusiku noortele rühm moodustada, kuid kahjuks seal piirkonnas selle vastu suuremat huvi ei olnud ning malevarühm jäi komplekteerimata, rääkis ta. Need vähesed, kes olid valmis Kuusikul tööle minema, paigutati Rapla rühmadesse.

Kehtna vallas toimetab töömalev 19.-26. juunini ehk töötatakse viiel päeval. Kolm päeva tehakse tööd Toosikannu puhkekeskuse matkarajal ning kahel päeval Kehtna ja Kaarepere piirkonnas, kus võetakse ette lihtsamaid heakorratööd ja põllumajandusega seotud töid.

Valla spordi- ja noorsootöö spetsialisti Artur Ojasalu sõnul võtab tänava Kehtnas õpilasmalevast osa kakskümmend kaks õpilast. Esiialgu plaaniti malevasse küll mõnevõrra vähem õpilasi, aga kuna soovijate arv ei olnud väga palju suurem, nähti võimalust kõik kaasata. Töömalev sai Ojasalu sõnul Kehtnas teoks tänu projektile „Töösuvi“.

Sipa ja Valgu tähistasid hariduselu 170. aastapäeva

Maikuu esimesel laupäeval tähistasid kaks Märjamaa valla kanti – Sipa ja Valgu – oma hariduselu 170. aastapäeva. Mõlema ühisjooneks on seegi, et kool asub mõisahoones, mis 1905. a sündmuste käigus pandi põlema ja hiljem üles ehitati. Mõlemas majas on ka lasteaed.

Reet Saar

Sipa algkool lõpetas tegevuse 2010. aastal, nüüd on piirkonna haridusametuseks Sipa-Laukna ühendatud lasteaed. Mõlema lasteaia mudilased esinesid laulude ja tantsudega, laulis ka Sipa naisansambel Cantare.

Tähtpäeva eel tegi Märjamaa Nädalalehes pikema ülevaate piirkonna hariduselu Sipa algkooli kunagine õpetaja Aime Kadakas. Kahjuks ei saanud õpetaja ise aktusele tulla, teda tänati kirjutise eest

tugeva aplausiga.

1979. aastal suletud Sipa kool avati 1990. aastal uuesti. Oma 27 aasta eest alanud kooliteest pajas Mirko Miilits. Mõisahoones koolina olnud väikesele poisile põnev paik, üla- ja alakorrusel oli ruume, kuhu ei lubatud minna, aga kus vahel ikkagi käidi. Lapsed tundsid end siin turvaliselt ja said oma oskusi mitmel alal arendada. „Täna ma siin palju oma koolikaaslast ei näe, aga õhkkond on jätkuvalt hea ja turvaline. Seda on tore tutvustada oma pojale,“ rääkis Miilits.

Laste kasvatatud lilletaimedega peeti meelest tänapäevaseid õpetajaid, kunagisi töötajaid ja päeva korraldajaid. Ühendatud juht Katrin Jaik tegi hariduselu lühikokkuvõtte. Vallavolikogu esimees Urmas Kristal tõi välja, et algkool suleti, kui õpilasi enam ei olnud, aga volikogu on otsustanud, et lasteasutused jäävad piirkonnas alles. Maavalitsuse poolt ütles Tiiu Raav, et haridusametuse aastapäev on kogukonnale oluline sündmus. „Tahan uskuda, et kool pole jäädavalt suletud,“ ütles Raav. Edu soovis Orgita ja Kasti

Torti lõikab lahti Valgu põhikooli direktor Ants Riismaa. Tema kõrval Madis Vaarmann ja Merje Burmeister.

Foto: AARE HINDREMÄE

lasteaia direktor Lea Lauri. Pärast tordisõõmist kandus tegevus õue, kus algas perepäev oma erinevate tegevustega.

Valgu koolis algas aastapäeva

tähistamine direktori vastuvõtuga, kuhu olid kutsutud endised õpetajad ja töötajad. Järgnenud aktusele kogunes nii palju inimesi, et kõik ei mahtunud saali, nemad jälgisid toimuvat fuajeesse

üles seatud ekraanilt.

Aktus, mida juhtis õppealajuhataja Merje Burmeister, oli üles ehitatud Valgu kooli üheksale põhiväärtusele. Esinesid tänased õpilased, aga ka kunagised aktiivsed lauluhu-

vilised, kes aastapäeva puhuks mõned laulud ette valmistasid. Kõik töötajad olid seekord rahvariietes. Kava nael oli õpetajate esitatud rahvatants, mille publik soojalt vastu võttis. Direktor Ants Riismaa tänas töötajaid ja sündmust korraldada aidanud abilisid. Tervitussõnu lausutasid maavalitsuse poolt Tiiu Raav, Märjamaa vallavolikogu esimees Urmas Kristal ja Märjamaa gümnaasiumi direktor Andres Elmik.

Kooli eelmiseks aastapäevaks anti välja raamat „Valgu valgus valgustab“. Vilistlane Jürgen Kusmin koondas nüüd vahepealse viie aasta materjali, mille saab lisalehtedena trükkisele lisada. Väljas oli õpilastööde näitus ja kooli kroonikad, mida huviga uuriti. Koolipere kogub juba mõnda aega raha õuevalgustuse ehitamiseks. Lisaks annetustele andis selleks oma panuse järgnenud peoõhtul tegutsenud heategevuslik kohvik.

Valgu põhikoolis õpib praegu 46 õpilast, kellest kolm lõpetab tänava põhikooli. Kokkutulekul osales paarsada inimest.

Neljapäeval selguvad maakonna parimad ettevõtjad

Neljapäeval, 15. juunil selguvad 2016. aasta Rapla maakonna parimad ettevõtjad kuues kategoorias: aasta äritegu, töötaja sõber, väike ja tubli, tubli talu, uustulnuk, ettevõtja sõber ning eriauhinna pälvivad Raplamaa parimad õpilasfirmad.

Siim Jõgis

Kõikide tänavuste nominentidega saab tutvuda Raplamaa Sõnumite 7. juuni lehes.

Rapla maavalitsus ja Raplamaa Arendus- ja Ettevõtluskeskus (RAEK) tunnustavad maakonna parimaid ettevõtjaid juba kahekümnendat korda. Selle sündmuse ajalugu ulatub tagasi aastasse 1997. Praegune RAEK-i juhataja Janek Kadarik on Raplamaa parimate ettevõtete valimise ja tunnustamise juures olnud päris algusest peale. Kahekümne aasta jooksul on ta näinud erinevaid variante, kuidas kõige paremat ettevõtet leida.

Veel kümmekond aastat

või pisut rohkem tagasi löödi lihtsalt numbrid kokku. Tunnustusega pärjati need firmad, kelle käive või käibekasv kõige kõrgemale küündisid. Nüüd on need ajad möödas. Kadarik selgitas, et viimastel aastatel pannakse parimate valimisel rõhku pehmematele väärtustele.

Nii kaalub komisjon enne võitja otsustamist ka muid tahkusi kui pelgalt rahakäive. Küll aga ei ole aastate jooksul muutunud see, et nominente saavad esitada kõik soovijad.

Nii kogub RAEK umbes kuu aja jooksul kõikidelt huvilistelt kandidaatide, kellele võiks sel aastal ühe või teise kategooriavõidu omistada. Kõige populaarsem kategooria on sel aastal "Väike ja tubli", kuhu kuulub kümme nominenti. Sisuliselt võib peaaegu kõik Rapla maakonna ettevõtted paigutada väikeettevõtete kategooriasse.

Tegelikult on lausa 98 protsenti Eesti äriühingute üldarvust statistikaameti andmeil väikeettevõtted. Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni pakutava definitsiooni kohaselt kuuluvad mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete hulka

ettevõtted, millel on vähem kui 250 töötajat ja mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot.

Väärtustada tootjaid

Janek Kadarik ütles, et Raplamaa ettevõtjate tunnustusõhtu on oluline sündmus selleks, et avalik sektor saaks tänada ettevõtjaid nende panuse eest. Tegemist on riikliku tunnustusega, mis tuleb maavanemalt. Näiteks saab kõige prestiižsema kategooria – aasta äritegu – võitja maavanemalt kuldse rinnamärgi.

Viimastel aastatel on juurutatud veel see, et kui vähegi võimalik, ulatab võitjale auhinna eelmise aasta võitja.

Ettevõtjate tunnustusõhtu iseenesest on igati stiilne sündmus. Algusaastatel toimus see kevadel, aga vähemalt viimased kümme aastat on see aset leidnud aasta kõige soojemal ajal. Kadarik meenutas, et ka ilmataat on enamasti sõbralik olnud, kui üritus on planeeritud välitingimustesse. Näiteks eelmisel aastal tunnustati Rapla maakonna parimaid ettevõtjaid Märjamaa vallas Ruunawere postimõisas.

Kadarik ütles, et üheks läbivaks jooneks selle sündmuse puhul on alati olnud soov tõsta ettevõtlusteadlikkust

ning väärtustada tootjaid. "Sündmuse üheks eesmärgiks on tutvustada ja välja tuua ettevõtja rolli ühiskonnas. Kui ettevõtjaid ei ole, poleks ka ressursi, mida ühiskonnas ringi liigutada," ütles Kadarik.

Tugev traditsioon

Igal aastal soovitakse lisada ka midagi uut. Alates 2012. aastast on käinud tunnustusõhtu kutse peale ka tähenduslik märg, et daamid kannavad kübarat. Niisiis on saanud sellest koht, kus võib kohata eriti peeneid kleite koos nende juurde kuuluvate kübaratega. Nii-öelda kübaraõhtu kuulsus on sellel sündmusel juba mitu head aastat. Muudatusi on ette näha ka lähitulevikus.

Teatavasti pannakse 2018. aasta 1. jaanuarist kinni maavalitsused, kelle rolli ja ülesanded võtavad suuresti üle omavalitsuste liidud. Kadarik ütles, et parimate ettevõtjate tunnustamist see häirida ei tohiks. Kui järgmisel aastal peaks maavalitsuse asemel olema põhipartneriks ROL, on RAEK jätkuvalt valmis seda sündmust vedama.

Kui keeruline on igal aastal paremusjärjestust koostada? Kadarik ütles, et on lihtsamaid ja keerulisemaid aas-

Aasta äritegu:

2015 - Harviker OÜ
2014 - Krynicki Glass Recycling OÜ
2013 - OÜ Pae Farmer
2012 - OÜ Rappeli Keskus
2011 - Salutaguse Pärmithehas AS
2010 - OÜ Raikküla Seakasvatus
2009 - Saarioinen Eesti OÜ
2008 - Kaiu LT suurfarmi ehitus
2007 - Rapla ärihoone
2006 - Baltic Panel Group OÜ

Aasta uustulnuk:

2015 - Mahe Jäätis OÜ
2014 - Eastern Outback OÜ
2013 - OÜ Piscor
2012 - OÜ Kohila Vineer
2011 - Minna Sahver OÜ
2010 - OÜ Rapla Metall
2009 - Antra OÜ (Rapla talupood)
2008 - Marumeri OÜ
2007 - Celastone OÜ
2006 - OÜ Toosikannu Puhkekeskus

taid. Lõplik otsus langeb žürii liikmete vahelise hääletuse tulemusena. Seni on igal aastal tulemuseni jõutud. "Keegi pole hääletuselt nuttes lahkunud," ütles Kadarik naljatledes. Kahekümneaastase ajaloo vältel on parimate ettevõtjate tunnustamine kasvanud üheks

osaks Raplamaa identiteedist. Tegemist on tugeva traditsiooniga, juurdunud nagu tamme-puu, mis rikastab maakonna elu ning pakub igal aastal kõneainet. Järgmised parimad ettevõtted ja ettevõtjad selguvad juba neljapäeval, 15. juunil aset leidval tunnustusõhtul.

Vald on nõus Kehtna Manor OÜ-le kingituse tegema

Kaheksa aastat tagasi sõlmisid Kehtna vallavalitsus ja OÜ Kehtna Manor lepingu mõisapargi kasutamiseks. Nüüd esitas osaühing taotluse, milles soovitakse lepingutingimuste olulist muutmist ja volikogu andis oma nõusoleku läbirääkimisteks.

Mariliis Vest

2009. aastal sõlmisid Kehtna vallavalitsus ning OÜ Kehtna Manor lepingu Kehtna pargi kasutamise kohta. Lepiti kokku, et osaühingul on õigus kasutada enda huvides mõisahoonetagust ala ehk endist roosiaeda, mis kuulub vallale. Samuti osales osaühing vallale kuuluva pargi korrastamise projektides. Kehtna vallavolikogu aprillikuu protokollist võib lugeda, et osaühing on vastavalt lepingule tasunud valla omaosalust pargiga seotud projektides ca 38 000 euro ulatuses.

Mõisahoonetagune ala ehk roosiaed.

OÜ Kehtna Manor esitas kevadel vallavalitsusele taotluse reaalservituudi seadmiseks, privaatala (mõisahoonetaguse

ala) suurendamiseks ning uue lepingu sõlmimiseks. Volikogu istungi protokollis on kirjas tingimused, et kasutaja (OÜ)

ei maksa edaspidi privaatala kasutamise eest ning ei tasu ka valla omaosalust projektides. Veel soovitakse, et kasutusõi-

gus oleks tähtajatu ja läheks mõisahoonet kinnistu igale uuele omanikule üle ning et juurdepääs privaatalale oleks

võrastele isikutele piiratud. Kasutaja lubab hooldada ala omal kulul. Protokollis kohaselt ei esitanud volikogu vastuväiteid mõisahoonet privaatala suurendamiseks ning vallavalitsus alustas läbirääkimisi uue lepingu sõlmimiseks OÜ-ga.

Vallavolikogu esimehe Katrin Velleste sõnul on 2009. aastal sõlmitud lepingut mõlemad osapooled täitnud. Ta täpsustas, et vald ei anna osaühingule mitte roosiaia omandiõigust, vaid kasutusõiguse. „Volikogu näitas vastava otsusega head tahet, mida osaühing oma eelneva tegetsemisega kindlasti väärib,“ ütles Velleste ning toonitas, et kõnesoleva maatüki kasutamiseks pole vallal endal reaalseid plaane.

Velleste sõnul ei tohiks lepingu tähtajatus probleemiks kujuneda, sest lepingus sätestatakse ühepoolse lõpetamise alused. Samas ei saa volikogu esimehe sõnul välistada ka võimalust, et kokkuleppe mittesaavutamisel ei sõlmitagi uut lepingut. „Käesoleval hetkel on läbirääkimised algusjärgus, seetõttu ei saa reaalsest tulemustest veel rääkida,“ ütles ta.

Foto: SIIM SOLMAN

Avalik kiri riigikogulastele

Rail Balticu leping on põhiseadusvastane!

Alar Sudak,
Saue linna kodanikuühiskonna-
tegelane

Austatav Riigikogu esimees, lugupeetavad Riigikogu liikmed. Riigikogu ei tohi Rail Balticu lepingut ratifitseerida, sest see on põhiseadusvastane!

Eesti Vabariigi Põhiseaduse § 5 määratleb, et Eesti loodusvarad ja loodusressursid on rahvuslik rikkus, mida tuleb kasutada säästlikult. Rail Balticu ehitamiseks vajalike ehitusmaavarade varustuskindluse uuring tehti trassist 50 kilomeetri raadiuses. Seega kõigis Rail Balticu trassile jäävates ja nendega piirnevates valdades. Kokkuvõtte andmetel kulub Pärnu suunal trassi ehitamiseks maavarasid (mulda, liiva, dolokivi, kruusa, killustiku) kokku 17,226 miljonit kuupmeetrit.

Kui maavarad kuhjata Ida-Virumaa tuhamäe taolisteks 90 meetri kõrgusteks mägedeks, saaksime seitse mäge. Aga kui maavarasid vedavad kallurid rivistada kolonni ja esimene kallur asuks Riigikogu hoone ees, asuks kolonni viimane auto Lõuna-Aafrikas.

Kolossaalse maavarade koguse kaevandamine kahjustab omavalitsuste võimalusi kohaliku elu korraldamisel ehitada lasteaedu, koole jt ehitisi ning uute maanteed rajamist, teostada teede remonti jne.

Kuna Pärnu trassi ainus eelis võrreldes Tartu trassiga on rongiga kiiremini Tallinnast Berliini sõitmine, siis selle eesmärgi seadmine pole mitte mingil juhul loodusvarade ja loodusressursside säästlik kasutamine. Järelikult on Rail Balticu leping põhiseadusvastane.

Juhul, kui Riigikogu ratifitseerib Rail Balticu lepingu vaatamata sellele, et leping on põhiseadusvastane, siis president peab lähtuma põhiseadusest ja ei tohi välja kuulutada. Juhul, kui president kuulutab välja, saavad Rail Balticu marsruudil olevate omavalitsuste volikogud pöörduda Riigikohtu poole Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse § 7 alusel, mis võimaldab kohalikul omavalitsusel esitada Riigikohtule taotluse, kui on rikutud omavalitsuse põhiseaduslikke tagatisi.

Sellest seadusest saavad lähtuda omavalitsused, mille territooriumi läbib Rail Balticu trass, ja

ka need vallad, kus plaanitakse hakata kaevandama maavarasid trassi rajamiseks. See seadussäte ei sisalda praegu võimalust, et kohalikud omavalitsused saaksid vaidlustada välislepingut, kuid sel juhul peab Riigikohus võtma aluseks põhiseaduse § 15.

„Igaühel on õigus pöörduda oma õiguste ja vabaduste rikkumise korral kohtusse. Igaüks võib oma kohtuasja läbivaatamisel nõuda mis tahes asjasse puutuva seaduse, muu õigusakti või toimingu põhiseaduse vastaseks tunnistamist. Kohus järgib põhiseadust ja tunnistab põhiseaduse vastaseks mis tahes seaduse, muu õigusakti või toimingu, mis rikub põhiseaduses sätestatud õigusi ja vabadusi või on muul viisil põhiseadusega vastuolus.“

/--/

Riigikogu saadikud on rääkinud kas avalikult või kulaarides, et Rail Balticu trassi tegelik põhjus olevat selles, et rikkurid on Rail Balticu trassil ostnud kokku maalappe, mida tahavad riigile raudteetrassi jaoks tagasi müüa ja hakata trassi ehitamiseks kaevandama maavarasid.

“Pealtnägija” on avalikustanud loo, kuidas Rail Balticu jaoks karjäärade rajamine on juba muutnud Eestimaa Šveitsi juustuks.

Statistikaamet teatas tänavu aasta alguses, et raudteetransiidil on kümnendi väikseim veomaht. Kahanemine on toimunud aastast aastasse. Rajada sellises olukorras uus raudteetrass pole mitte üksnes põhiseaduse vastane, vaid ka mõistusevastane, sest sellest saaks kummitusraudtee.

Meenutage Koidula piirijaama, mis kuulutati sajandiehituseks ja mis tänaseks töötab vähem kui veerandvõimsusel.

Nõukaajal öeldi - seal, kus lõpeb mõistus, algab raudtee. Ernst & Young juba kaotas mõistuse, kui väitis tasuvusuuringus Pärnu suuna kasumlikkust Tartu omaga võrreldes, et Tallinna-Tartu vaheline kaugus on 420 kilomeetrit ja Tallinna-Valga 510.

Riigikogus 8. juunil toimunud Rail Balticu vastaste konverentsil jäi kõlama seisukoht, et E&Y tasuvusanalüüsis on nii palju vigu, et Rail Baltic ei ole Euroopa abi kõlbulik. Riigikontroll hoiatas, et Rail Baltic sisaldab suuri riske ja õiguskantsler Ülle Madise toetas Riigikontrolli. Üheks riskiks on, et Euroopa Liit ei finantseeri Rail Balticut ja sel juhul peaks Eesti maksumaksja tasuma mitte 268 miljonit, vaid 1,07 miljardit. Selline astronoomiline summa meenutab ESM

Illustratsioon: ZUZU IZMAILOVA

lepingut 2012. aastal, kui Eesti kohustus eurosooni kriisi ajal ESM lepinguga liitumisel Kreeka ja teiste suurte raharaiskajate riikide päästmiseks maksma 1,8 miljardit eurot. Õnneks läks tookord see karikas meist mööda.

Riigikohus otsustas 2012, kaaludes ESM lepingu vastavust põhiseadusele, et leping riivab põhiseadust, kuid Eesti liitumine lepinguga on vajalik Euroopa finantsstabiilsuse huvides. 9 riigikohtunikku kirjutas seepeale eriarvamuse jäädes kindlaks, et vastuolu põhiseadusega on nii suur, et kuna väga suure rahalise kohustuse võtmine riigile kahjustab riigi teiste eesmärkide täitmist, siis on vaja muuta põhiseadust, kuid selleks on vaja korraldada rahvahääletust.

Tallinnas algas rahvaliikumine ESM rahvahääletusele!, mille üks juhtidest oli siinkirjutajal õnn olla.

Kui Riigikohus näeb, et Riigikogu kummitemplina ratifitseerib jällegi lepingu, mis toob kaasa suured finantsriskid, siis seekord Riigikohus otsustab kindlasti lähtuda põhiseadusest, sest Pärnu trass ei ole mitte mingil juhul üle-euroopalise tähtsusega, nagu oli ESM leping.

Üle kahesaja kilomeetri pikkusel Pärnu marsruudil laastamine oleks ju hullem kui 1987 plaanitud fosforiidikaevanduste rajamine. Fosforiidisõda põhjustas omal ajal laulva revolutsiooni. Rail Balticu Pärnu trassi vastu on juba teinud revolutsioonilised avaldused Looduskaitse Selts, Geograafia Selts, Ornitoloogiaühing. 101 avaliku elu tegelast allkirjastas pöördumise - Eesti rahva ja maa tuleviku nimel tuleb peatada Rail Balticu rajamine kavandatud kujul!

Juuru vallavolikogu tegi 26. juunil 2014 avalduse, milles öeldi EI! Rail Balticu trassi ehitamisele. Juuru volikogu liikmed on vastu muistsete asulakohtade väljakaevamisele, põhjavee veerežiimi kahjustamisele, geoloogiliste pinnavormide ja kaitsealuste liikide kasvukohade hävitamisele, pärimuslike, looduslike ja miljööväärtuslike alade mõjutamisele, rohevõrgustiku ohustamisele, puhke- ja virgestusalade kasutuskõlbmatuks muutmisele, elu-, tootmis- ja ärimaade kasutusotstarbe lõpetamisele. Riigikogulastel ei maksa loota, et omavalitsused lepivad ratifitseerimisega.

Omavalitsused protesteerisid juba siis, kui Reformi juhitud valitsuse tegevus oli vastuolus põhiseaduse § 154, mis kehtestab: „Kõiki kohaliku elu küsimusi otsustavad ja korraldavad kohalikud omavalitsused, kes tegutsevad seaduste alusel iseseisvalt. Kohalikule omavalitsusele võib panna kohustusi ainult seaduse alusel või kokkuleppel kohaliku omavalitsusega.“

Valitsus leppis Rail Balticu marsruudile jäävate omavalitsustega kokku trassi kulgemise suhtes, kuid siis murdis kokkulepped ja määras trassi sinna, kuhu tahtis. Omavalitsused hakkasid protesteerima. Rae volikogu ei olnud nõus Rail Balticu trassi rajamisega Rae valda. Are, Tootsi, Tori ja Vändra vallad süüdistasid valitsust trassi asukoha suhtes tehtud kokkulepete murdmises.

Üle kahesaja kilomeetri pikkusel Pärnu marsruudil laastamine oleks ju hullem kui 1987 plaanitud fosforiidikaevanduste rajamine.

Olukord muutus täiesti põhiseadusvastaseks. Selleks, et seadustada põhiseadusvastane olukord, saatis valitsus Riigikogusse kolm rahvasuus Rail Balticu seaduseks nimetatud seadust – Planeerimisseaduse, Ehitusseadustiku ning Ehitusseadustiku ja planeerimisseaduse rakendamise seaduse. Kuni nende seadusteni oli volikogudel õigus määrata riikliku tähtsusega rajatise asukoht ja vajadusel rajamine vetostada, kuid Rail Balticu seadustega need võimalused nulliti.

Eesti Linnade Liit ja Maaomavalitsuste Liit pöördusid presidendi poole palvega neid põhiseadusvastaseid seaduseid mitte välja kuulutada; kuid kuna president oli saanud EAS-lt 190 000 eurot, millest pidi tagasi maksma ainult 10%, siis oli Ilves vait nagu kult rukkis.

Arvata, et omavalitsused ei kasuta nüüd viimast võimalust kaitsta oma kodukohti raudruunade ja šveitsi juustuks kaevandamise eest on väga lühinägelik. Rail Balticu trassile jäävatel ja kaevandamist ootavatel naabervaldade volikogudel on võimalus pöörduda Riigikohtu poole. Volikogude otsuste eelnõu ja otsuste alusel Riigikohtule tehtava taotluse visandid on juba koostatud ja ootavad kasutamist.

Loomulikult te saate, võite ja peategi kontrollima eeltoodu, eriti põhiseaduse vastuolusid Rail Balticu lepinguga. Teil on võimalus konsulteerida nõunikega, riigiõigusteadlastega ja kõigi põhiseaduse parimate tundjatega. Omavalitsuste juhid saavad konsulteerida advokaatidega, kas siinkirjutaja koostatud Riigikohtule saadetava avalduse visand on menetluskõlbulik. Ja seejärel võtke palun ühendust minuga, et omavalitsused, kes pöörduvad Riigikohtu poole, saaksid kirjutada ühise avalduse.

Siinkirjutajal oli tänuväärset õnne konsulteerida õiguskantsleri vanemnõuniku Aare Reenumägiga, kes hindas mõttevahetuse konstruktiivseks, ja õiguskantsler Ülle Madisega, kes tunnustas viite põhiseaduse §-le 5 väga nutikaks.

Rahval kui põhiseaduslikul kõrgeima võimu kandjal on võimalus avaldada oma arvamust, vastates petitsioon.ee (<http://petitsioon.ee/kas-rail-balticu-leping-on-pohiseadusevastane>) keskkonnas arvamusküsitlusel rahvahääletuse küsimusele – Kas Rail Balticu leping on põhiseadusvastane?

Saladuse jälil ehk Ühe koosoleku protokoll

Millised on ühe kohaliku omavalitsuse opositsiooni võimalused enda tööeksperimentide selgitamiseks? Eriti veel siis, kui koalitsioon nendest midagi teada ei taha? Punkti õige vastuse eest saavad need, kes vastasid, et polegi mingit võimalust.

Alar Mutli

Või küsime siis nii. Kas väga kahtlaste otsuste langetamine, mis nagu terve mõistusega kohe kuidagi kokkugi ei lähe, on vallavalitsuse tasemel võimalik? Aga loomulikult on. Ei mingit probleemi. Kuidas aga on omavalitsuse opositsioonil, kellel on selliste otsuste suhtes umbes miljon kahtlust, võimalik neid ära hoida? Jälle peame ausalt vastama - sisuliselt mitte mingisugust. Kogu selliste mõistmatute otsuste vastases võitluses jääb lõpuks alles vaid jõuetu tunnetus: jälle jooksi peaga vastu seinale. Häma ja faktide meelevaldne tõlgendus on viinud jõupositsiooni JOKK-skeemi sellesse otsa, mille peale ei hakka ka ühegi õigusemõistja hammas.

16. mail käesoleval aastal sõlmis Rapla vallavanem ehitushanke lepingu. Summa, mis tuleks sellele antud allkirja alusel ehitajale tasuda, ületas aga tunduvalt eelarves selleks ettenähtud rahaliste vahendite mahut. No nii umbes viiendiku võrra. Või kui numbrites väljendada, siis üle 100 000 .

Vaherepliik. Mis juhtub äriühingu juhiga, kes võtab lepingulise kohustuse, mille tagamiseks puuduvad rahalised vahendid ja nõukogu kooskõlastus? Kui kiiresti

selle juhi tööleping lõpetatakse?

Täna tahaks juba paratamatult küsida, kas kohustuste võtmine olukorras, kus sul täitmiseks piisavalt vahendeid ei ole, on üldse probleem? Nende jaoks, kel on ettekujutus, et piiks-piiks ja raha tuleb, nähtavasti mitte. Mõned volikogu liikmed kipuvad siiski arvama, et selline käitumine ei ole õige, nii ei tohi teha. Huvitav, et sellist mõtteviisi esindavad need, kelle ühiseks nimetajaks on opositsioon.

Veel üks vaherepliik. Miks on nii, et oma raha oskame me üsna täpselt lugeda, aga maksimaksja raha kipume kasutama ilma igasuguste reegliteta?

Lihtsaim võimalus, kahjuks praktiliselt ka ainuke, saamaks aru, miks selline otsus siiki tehti, on esitada volikogus arupärimine. Seda me ka tegime. Vastuse tähtaeg pole tänaseks veel käes.

Üks võimalus on opositsioonil veel. Reeglina jääb nende mehitada revisjonikomisjoni esimehe koht. Kuigi kolmest liikmest kaks kuulub koalitsiooni ridadesse, on see siiski võimalus probleemi tõstatamiseks. Nii võiks eeldada. Vähemalt niikaua, kuni saad reaalselt aru, et taas kord oled olnud naiivne. Tegelikult ei huvita mõningaid koalitsioonipoliitikuid karvavõrdki revisjonikomisjoni esimehe seisukoht või arvamus.

16. mail sõlmitakse ehitusleping summas, mille katmiseks eelarves vahendeid ei ole. 25. mail volikogu istungil hakkab opositsioon selle kohta ebameeldivaid küsimusi esitama. 29. mail sõlmitakse ehituslepingu lisa, millega vähendatakse mahtusid ja makstav summa on jälle eelarve piires. Kuigi matemaatika mitte kuidagi ei klapi, on kõik jälle korras. Vähemalt näiliselt. Sisusse me ju

piiluda ei saa.

Küllap see oli juhus, et vahetult enne lisalepingu sõlmimist oli volikogu koos ja asi läks suure kella külge. Nähtavasti on seletus, et enne lepingu sõlmimist mahtusid vähendada ei saanud, küll aga sai seda teha kohe pärast lepingu sõlmimist, õiguslikult vettpidav.

Kes ütleb, et juhusid ei ole. Selles loos on veel üks. Revisjonikomisjoni koosolek muutus sisuliselt farsiks, sest üks komisjoni liige suvatses teatada (väljavõtte protokollist): „Komisjoni liige teeb avalduse: komisjoni esimees peaks eelnevalt arutama komisjoni liikmetega asjad läbi. Ei ole nii, et komisjoni esimees tõmbab ennast õhku täis ja kamandab endale valla ametnikud ja komisjoni liikmed üht või teist asja arutama.“ Veel sama koosoleku protokollist: „Komisjoni esimees on tegelenud mõningate vallavalitsuses rahulolematute liikmete manipuleerimisega, loonud ülesse intrigeerimist ja loonud ebatervet õhkkonda veel viimastele kuudele, mis vallas enne valimisi on jäänud. Osalen koosolekul, avaldan esimehele umbusaldust selle ametikoha peal, aga ma ei hakka kaasa asja arutama.“

Kui koosoleku protokoll jõudis valla dokumentide registrisse, oli see ühtäkki saanud märke „ametkonnasiseseks kasutamiseks“. Kelle initsiatiivil see salastati, me ei tea. Komisjoni esimehe esitatud järelepärimise järel muutus protokoll taas avalikuks. Jälle juhus?

Taas kord on ring täis saanud. Opositsioon on oma ölekõrred ära kasutanud ja kõik läheb jälle edasi. Kuni järgmise korran.

(Vaata ka lk 5 "Rapla vallavalitsus on võtnud liiga suuri rahalisi kohustusi")

Kliima soojenemine? Kust otsast?

Haldi Ellam

Artikli kirjutamise ajal, juunikuu esimestel päevadel, on õues 7 kraadi sooja. Tegemist ei ole päikesetõusueelse ajaga, vaid keskpäevaga! Avastasin just, et laps on talvejopega õue läinud. Ka toas kisub jahedaks. Peaks vist ahjupuid tooma minema... enne otsin villased sokid üles.

Küllap küsib nii mõnigi meist, mis otsast see kliima meil siis soojenema peaks, kui ilm tundub hoopis jahenevat? Nagunii on see Emakese Maa loomuliku tsükli muutustest tingitud ning sellel pole midagi meie tarbimisharjumustega pistmist. Ostke rahumeeli maastureid edasi!

Võib-olla on „kliima soojenemise“ termin eksitav, sest inimesed ei taju seda nii, eriti põhjapoolkeral, eriti teisel pool ookeani. Samas, kui vaadata koduakna asemel suuremat pilti, nt kosmose tasandilt alla Maa peale, siis ilmselt võib kliima soojenemisest rääkida küll, sest tegemist on globaalse temperatuuritõusuga. Kui keegi mäletab veel loodusõpetuse tunnist sooja Golfi hoovust, mis muudab Põhja-Euroopa kliima pehmemaks, siis võtke teadmiseks, et Arktika jääkatte sulamisveed jahutavad hoovuse maha ja ohustavad meie piirkonda uue jääajaga vesise troopika asemel!

Kliima soojenemist põhjustab kütuse põlemisest, jäätmete roiskumisest prügilates, veiste mäletsemisest jt põhjustest tingitud kasvahoonegaaside kogunemine atmosfääri. Selle tulemusena ennustatakse Maa keskmise temperatuuri tõusu suhteliselt lühikese aja jooksul. Kui see ületab 2 kraadi, tähendab see liustike sulamist ning ookeani veetaseme tõusu 4-6 meetri võrra. Praeguseks on „saavutatud“ juba 0,85-kraadine temperatuuritõus võrrelduna 19. sajandi lõpuga. Uudised põhja- ja lõunapoolkera jää rekordilisest sulamisest on aina igapäevaseks, nagu ka teated aina traagilisematest üleujutustest, tormidest ja põudadest.

Automootorid, elektrijaamad, katlamajad undavad aina edasi; burgeri vahele planeeritud veised mäletsevad Amazonase endiste vihmametsade asemel edasi; valmistoidu odavamaks muutmiseks ja palmiõli saamiseks rajatud palmiistandused Indoneesias aina laienevad vihmametsade alepõletamise tõttu, mis meie kandis on ammu ajaloo annaaildesse

jäänud. Eesti metsades aga mölavad harvesterid, mida on vaja pangalaenu tagasimaksmiseks pidevalt töös hoida. Plaanitakse uusi puidutöötlemistehaseid, sest mets vohab liiga metsikult!? Nagu ka soovimatu reklaam postkastides.

Kaubandus õitseb – poest võib osta tooteid, mis pärinevad ükskõik millisest maailma otsast. Domineerib kaup, mis on moes ühel hooajal ja iganenud praht järgmisel. Hooajad vahetuvad iga kahe nädala tagant.

Kodumaised kaubandusketid, Eesti tarbijate esindajad, müüvad tuhandete kilomeetrite tagant (Hispaaniast, Marokost, Makedooniast, Bulgaariast, Itaaliast, Kreekast jm) või koguni teiselt poolt maakera (Peruu, Argentiina, Brasiilia) toodud toidukaupu, mille omahind tuleb hoolimata transpordikuludest ikkagi madalam kui kohapeal toodetud. (Huvitav, kui palju maksaksid Eesti õunad Hispaanias?)

Kas Hispaania köögiviljade hinna sisse on arvestatud kulud veele, mida sellel kuiva kliimaga maal napib? Kas Usbekistani meloneid ostes on meil võimalik kohalikele oluline vesi tagasi toimetada, mullas leiduvatest toitainetest rääkimata? Pigem ei, see vesi rändab pärast meloni söömist heal juhul komposti, halvemal juhul prügikasti – sorteerimata olmejäätmetesse ning seejärel Iru elektrijaama põletamiseks. Eesrindlikus Eestis põletatakse sooja saamiseks Usbekistani melonitest pärit vett, loomulikult ülejäänud sorteerimata olmejäätmetega koos!

Ja elagu kaubandus, mis elavdab konkurentsi ja toob hinnad alla! Tegelikku hinda ei tea me keegi, aga küll meie lapsed selle ükskord teada saavad. Kui meid enam pole, hoiavad meie järeltulijad kahe käega peast kinni ja küsivad, miks esivanemad nii lühinägelikult elasid, tarbisid ja raiskasid? Miks nad kõik maavarad rämpsutootmiseks ära kulutasid? Miks nad tarbisid kaugelt toodud kaupad kodulähedase asemel ja kulutasid selle kauba liigutamisele nii palju kütust ja muid ressursse? Miks nad kütuse maa seest ammutamiseks kogu Maa ära sonkisid ja elamiskõlbmatuks muutsid?

See on nagu sünnipäevapidu, kus võõrustajad ise enne külaliste saabumist laua tühjaks sõid ja jõid, toad segamini pöörasid, majale tule otsa panid ning külalistele vaid jäänuste koristamise jätsid.

Iga kulutatud rahaühik on meie panus mõne süsteemi toetamisse. Millele kulutame, seda toetame! Meie raha on häälekam kui meie kodanikuõigused ja iga ost loeb nagu ka iga mõte, iga otsus, iga tegu...

Valmistume otsustama

Harri Õunapuu

24. mai ajalehes kirjutab Mariliis Vest sama pealkirjaga südameilt ära rubriigis vajadusest vaadata nende inimeste tegemisi, otsuseid, suhtumist, kes eeldatavalt kandideerivad oktoobris KOV valimistel. Murelikuks teeb teda, kuidas suuta eristada neid, kes lihtsalt suvalisi lubadusi loobivad, nendest, keda saab tõsiselt võtta.

Arvan samuti, et otsustamisel, kelle poolt valida, saab olema järjest suurem tähtsus. Olen kuulnud öeldavat, et iga piirkond on oma juhte väärt. Olen sellega päri. Eriti hästi tuli see välja tänavu haldusreformiga seondu-

vaid otsuseid vaadates. Võrdlen kahe volikogu, Raikküla ja Juuru valla otsuseid külade soovi kohta liituda naabervallaga. Raikküla toetas oma inimeste soovi liitumiseks Märjamaa suunal, Juuru valla volikogu aga ei lubanud oma küladel Kohila vallaga liituda. Erinevad otsused oma valla elanike esindamisel.

Minu seisukoht on, et Raikküla valla volikogu liikmed esindasid oma vallakodanike soovi ja mõistsid neid. Kummal õigus on, tasub enese jaoks selgeks mõelda.

Kahjuks tuleb täna tõdeda, et Juuru valla volikogu ei suutnud mitte millegagi oma valla elanike huve haldusreformis esindada, ei liitumisel Rapla või Kohila suunal ega iseseisvaks jääda. Ja tänaseks on reaalsus, et nüüd on antud otsustamine oma rahvaesindajate käest riigivalitsejate kätte.

Kõrvalt vaatajad (kiibitsejad) on püüdnud Rapla valla volikogule ette heita domineerimist valdade liitmisel,

kuid tänu Rapla valla volikogu liikmete koostööle tuleb täna tõdeda, et me ei ole Keila linna moodi sundliitmise seisus.

Kollektiivsed otsused hajutavad personaalset vastutust, kuid üks oma vallas on ju teada, kes kuidas otsustas. Haldusreform on väike osa volikogu liikmete nelja aasta jooksul tehtud tööst. Valdav osa otsustest ja nende mõjutamisest puudutab aga iga valla kodaniku elu. Neid volikogude liikmeid, kes otsuste tegemisel või nende toetamisel on suutnud üle olla oma isiklikest ja oma firma või ettevõtte huvidest, võib rahuliku südamega uuesti valida. Probleem on nendega, kes tulid volikokku oma asja ajama või lihtsalt poliitilisest edevusest.

Toetan Mariliis Vesti mõtet öelda südameilt ära, et saada teha enda jaoks õiget otsust valimistel. Kuidas seda teha – kas omas mõttes või jagada teisega, tuleb igal meist ise otsustada.

Suve üks suursündmusi Rapla elanike jaoks on Rapla Melu. Ühel päeval panakse korraga püsti käsitöölaad, kirbuturg, pakutakse mitmesuguseid võimalusi meelt lahutada ning ukseid avavad kodukohvikud. Ilmselt jääb ühest päevast väheks, et kõike pakutavat täielikult nautida.

Katri Reinsalu

Kohalikud on vist juba harjunud, et Melu päeval on linn paksult autosid täis ja kui vähegi võimalik, tasub jala tulla. Nii ei olegi kuigi üllatav vaatepilt, kui Viljandi maanteel on auto autos kinni ja kõik on võtnud suuna, veidi ebatavaliselt küll, Sadolini spordihoone poole. Samamoodi on terve kergliiklustee jalakäijaid täis.

Tavaliselt on laad keskvaljakule üles seatud. Sel aastal otsustati Sadolini spordihoone ja Vesiroosi gümnaasiumi lähiumbruse kasuks. Laada korraldaja Age Rebel ütleb, et jäi uue asukohaga rahule. Ja müüjatele meeldis ka, et nad said laiutada. Ruumi ja õhku oli tunduvalt rohkem. „Teame, et võime veel rohkem müüjaid registreerida,“ ütleb Rebel.

Rebeli sõnul oli parkimine probleemne, aga ega kesklinnas teistmoodi ei ole. Ta lisab, et uue koha katsetamine oli korraldusmeeskonna jaoks põnev.

Kuna järgmisel aastal on Rapla keskvaljak juba kindlasti remondis, tuleb ka järgmine Melu just spordihoone juures. Rebel ütleb, et järgmiseks aastaks uusi mõtteid jagub, kuidas asju paremini sättida. Näiteks võiks verdil midagi noortele korraldada.

Korraldusmeeskonnal õnnestus ka ilmataat kaasa mängima saada, sest laupäevane ilm oli suurepärase. „Ise me jäime rahule. Loodame, et kõik külastajad jäid ka rahule,“ ütleb Rebel.

Traditsioonid ja uuendused

Mingi osa Melust on saanud traditsiooniliseks. Alati on kohal käsitöölised, kellelt saab nii meie maakonnas kui ka kaugemal valmivad käsitööd soetada. Alati on oma koht ka kirbuturul, kus inimesed saavad seisma jäänud asjadele uued omanikud leida. Sel aastal oli kirbuturg eriti suur ja mahukas. Traditsiooniks on saanud ka tänavahoki. Tuliseid võistlusi peetakse terve päeva jooksul ja iga natukese aja tagant kostab innukat kaasaalamist. Autohuvilised koondusid sel korral

Rapla Melu linnulennult.

Rapla Melu täitis Sadolini spordihoone ümbruse

Rapla Melul sai näha väga mitmekesist kultuuriprogrammi. Pildil tantsib Rapla Vesiroosi gümnaasiumi tantsurühm Keerulind.

Fotod: SIIM SOLMAN

spordihoone taha, sest just seal sai hobiautosid uuendada ja helisüsteeme katsetada.

Spordihoone seina äärde on üles seatud pikk rivi male- ja kabelaudasid. Kes jalga soovisid puhata ja oma oskusi testida, said seda seal mõnusasti teha. Vastaseks oli ei keegi muu kui volikogu esimees Tarmo Lukk.

Igal aastal püütakse aga ka veidi üllatada ja midagi uut pakkuda. Näiteks oli kohe spordihoone ukse juures VahtreFoto telk, kus iga soovija sai fotoaparaadi ette hüpata

ja mõnusa mälestuse pildile jäädvustada.

Eks ole eelnevatelgi aastatel inimesed laadale koeri kaasa võtnud. Sel aastal paistis neid kuidagi eriti palju olevat. Iga nurga tagant jalutas jälle mõni karvane sõber vastu. Igauks omamoodi eriline ja armas. Seda kõike loomulikult sellepärast, et Raplamaa koerte-klubi korraldas mitteametliku koertenäituse. Lemmikloomadest paistis rõõmu olevat nii suurtele kui ka väikestele. Laada korraldaja räägib, et järgmisel aastal võiks tõesti

koertele rohkem ruumi ja tähelepanu olla.

Alati on Melul ka pisematele külastajatele mõeldud ning neile meelelahutust otsitud. Sel korral oli kohal Lasteautod, mis pakkus pisikestele seiklejatele võimalust elektriautodega kiiremaid tiire teha. Igav ei oleks tohtinud küll kellelgi hakata.

Avatud kohvikud

Üheks armsaimaks osaks Rapla Melul on avatud kohvikud. Kohalikud elanikud ja

on tuntud oma magusate hõrgutiste poolest ja pettuma kindlasti ei pea. Lauale antakse koogitükk, mille kõrvale pakutakse kohvi või mahla. Tühja kõhuga ei jää ka soolasemate ampsude austajad, sest neile on valik pirukaid. Lisaks kõhutäitmisele sai ka abimootoriga jalgrattaid uuendada.

Kuigi Melu keskus kolis spordihoone juurde, jagub kohvikuid ka keskvaljaku ümbrusesse. Järgmise peatuse teengi Taevanimaani Meistrikojas. Uksel tervitavad naerusuised Reelika Kuusemäe ja Maria Mettas. Nimelt on maitstva kõhutäiega appi tulnud Reelika Kook ja Kook. Valik on igati ahvatlev ja ühe koogitüki väljavalimine võtab parasjagu aega.

Tavapäraselt tegeletakse meistrikojas ju ikka meisterdamisega. Suur laud on aga laupäevaks peitu viidud ja asemele on tekkinud väikesed õdusad lauakesed, mille taga koogiga maiustada. Need, kes suveilma nautida tahavad, saavad end terrassile sisse seada. Uue ajutise sisustusega on öla alla pannud Jaama Vanavara pood. Nagu ikka särab Taevanimaani Meistrikoja oma romantilise ja õdusa atmosfääriga.

Viimasena kolmeteistkümnest kohvikust sean sammud vastavatud LaCopita veini- ja

Jaama lähedal kodukohvikus sai lisaks kõhutäiele tutvuda ka väljanäitusega. Pilgutõmbajaks oli välja pandud Eesti leegioni vormis mannekeen koos saksa sõjaväe jalgrattaga.

asutused avavad oma ukseid ja aiad ning kutsuvad möödujaid külla. Võimalikult mõnusa kogemuse pakkumiseks ühendatakse jõud erinevate tegijate vahel. Tänavu oli nimekirjas 13 avatud kohvikut, millele lisandus viimasel hetkel veel üks. Rebel on rõõmus, et kohvikuid nii palju oli. Eriti hea meel on selle üle, et just kodukohvikuid nii hulganisti oli.

Kaire Magus Maailm kolis päevaks Raplasse raudteejaama lähedusse. Kaire Tähe

õlletoa suunas. Avatud kohvikute päeval on seal üles seatud pop-up publi. Kuigi see jääb tänavusest laadamelust üsna kaugemale, võib ka sealsete laudade taga külastajaid märgata. Nagu arvata võib, on põhirõhk ikka pigem joogil. Kohale on kutsutud õllemeistrid Purts Brewery'st. Loomulikult uuendatakse ka poes ning perenaine jagab lahkelt soovitusi. Päris tühja kõhuga ei pea sealtki lahkuma, sest söögipoolise eest vastutab Sinine Söögituba.

Palamulla – tasus tulla!

Jaanikuu teisel laupäeval toimus Palamulla külas, kesk põldu troonivas kultuuriküünis ja selle ümber Rapla valla külade V kokkutulek. Osalejaid pooleteistsaja tuuris.

Aivi Meister,

Nõmme küla külavanem

Esindatud olid Alu, Hagudi, Kelba, Kodila, Kuusiku, Kuusiku-Nõmme, Mällu, Nõmme, Oela, Palamulla, Raka, Rõa, Sikeldi, Tõrma ja Valtu. Valdade ühinemist silmas pidades said lahkesti palutud ka tulevased liitujad.

Korraldajaiks olid Kodila kandi tegusad, päevajuhiks ja asja vedajaks Kodila külavanem Ulvi Blande, teda toetas Ülle Laasner ning heli eest hoolitses Siim Maiste. Pisiperega mängis ja meisterdas Eli Sukles alias Pibi koos Ämblikmehe ja teiste abilistega. Palamulla küüni peremees Jaanus Benjamin oli muude tegemiste kõrval kõvasti panustanud ka imelise ilma tellimisse.

Arvamused ülevallalt alla

Sedakorda puhusid uudsed tuuled – pärast rongkäiku ja avasõnu, mille käigus vallavanem sõna otseses mõttes võttis külade ees mütsi maha, toimus Rapla valla raskekahurväe debatt.

Siinkohal sellest lühikokkuvõtte, räägiti-vastati mõistagi pikemalt. Rahva ette võtsid ritta põllumajandusettevõtja Alar Mutli, vallavanem Kalle Toomet, volikogu esimees Tarmo Lukk, Rapla Valla Külade Ühenduse esimees Tiit Tammsaar ja kultuurikomisjoni esimees Väino Sassi. Sekundeeris Ülle Laasner, kes algatuseks uuris, mida juhtivad isandad arvavad külaelust.

Mutli ei kujuta elu ette mitte-maal; vallavanem on külaelu ja selle arenemisega hästi kursis; Lukk arvas, et kui külavanem ja kogukond on tugevad, siis asi areneb; Tammsaar ei vahetaks külaelu millegi vastu ja toonitas, et maal on kõige tähtsam EIT (elekter-internet-teed); Sassi leidis, et külaliikumine on eestvedajate nägu ja mida rohkem suitsusid maal, seda parem. /Ülle avaldas arvamust, et nii kaua, kuni on külaelajate „hullusid“, küla ka edeneb./

Teises ringis paluti välja tuua esiletõstmist vääriv. Sassi nimetas kantide arengukavasid, mida igal aastal täpsustatakse ja kõik külad on saanud kaasa rääkida. Tammsaar rääkis liitumisest

Jupike rongkäigust. Sinistes särkides Rapla valla aasta küla Nõmme.

Fotod: KRISTI LIJUR

Rapla valla raskekahurvägi debatiks valmis, sekundeerib Ülle Laasner.

Alu Rahvatantsu-seltsi segarühm tantsuhoos.

– kui seni on suuremad investeeeringud läinud linnale, siis nüüd ehk hakkab rohkem

maale tulema. Mutli tundis muret, et kandi aktiivid pole enam huvi üles näidanud;

kida järgmise aasta eelarvest. Tunti muret, mis saab Kodila koolimajast – vallavanema sõnul maja toimib seni, kuni lapsi jagub.

Kelba külavanemat huvitas nende vana kaalumaja saatuse. Tammsaar leidis, et see tuleb lammutada ja seda pole tõesti palju palutud. Uuriti veel Hagudi-Rapla kergliiklustee jätkamise plaane. Vallavanema sõnul seda ette näha pole, küll aga tuleb kergtee Kuusikule.

Pilk homsesse

Üksiti oli ka soodus võimalus saada aimu, kuivõrd juhtviisiku nägemuse läbi tulevik helgem näib. Mutli lubas esimese asjana kuivatada vaigu pingilt, kus istub, kuna kipub sinna naks ja naks kinni jääma, aga tõsisema poole pealt – kantide olemasolu peab muutuma aktiivsemaks. Vallavanem pidas oluliseks liituvates külates ärgitada külavanemate valimist. /Ülle arvas, et ega Rapla vallaskülavanemaid ülearu ole./ Luki sõnul „külvivolinike“ variant ei toimi, soov ja tahe peab tulema alt ja vallavalitsuse soov peab olema seda toetada. Tammsaar nentis, et tihti on sõnades kõik ilus, reaalsus aga teine – vallavalitsus peaks konkretiseerima külavanemate staatust, nende tööd tasustama, sest ainult entusiasmi tegutsedes hakkab tuluke kustuma.

Lukk pakkus, et tunnustamine peaks olema ühtselt määratud, ja Sassi täiendas – kui külavanematele kasvõi

bensiiniraha anda, läheb ka asi paremaks ning sädinimeste/külade tunnustamine peaks olema liidetud kaunite kodude jm väljatoomisega. Toomet arvas seepeale, et raske öelda, miks need on seni eraldi, ja lubas, et järgmisel aastal teeme ära. /Ülle rõõmustas, et kui nii lubatakse, on hästi./

Punktipanekuks oli Ülle kontrollküsimus: millise summaga toetab vald aastast Rapla Valla Külade Ühendust? Tammsaar ei saanud vastata, kuna esimehena teadis. Mutli arvas, et ilmselt nii vähe, mida polegi vaja teada. Lukk leidis, et kui opositsioon numbrit ei tea, on korras. Vallavanem ei osanud peast öelda ja Sassi ei teadnud samuti täpselt. Ülle tõmbas asjale joone alla, et suurim summa on olnud 1500 eurot, mistõttu ettevõtmised on suuresti saanud toimuda Leaderi abiga.

Rahastamissüsteem võiks olla läbimõeldud, kui oleks aastaplaan, saaks külasid efektiivsemalt aidata. Vapralt vastu pidanud viisikule kingiti külade ühenduse logoga purgid, milles sutsuke suhkrut, et elu oleks enne suhkrumaksu kehtestamist magusam. Ülle lisas, et tühja asja ei olegi kombeks kinkida, nagu ei jagata ka tühje lubadusi.

Meeled lahutamisele

Järje said esinejad. Värvikat särtsu tõid küüniesisele murule Kuimetsa naistantsurühm Agnes, Alu segatantsijad, Rapla seenioride Raudrohi ja Rapla Tantsustuudio. Sportlikumas plaanis panid külad end proovile rehvideerituses, lapsekandmises ja kotijook-sus. Rehv veeres kärmemalt Kuusikul, lapsetassimises oli sitkeim Mällu, kes kargas ka kotis kõige käbedamalt. Kodila jäi igal alal teiseks ja pronksivääriliselt esines Nõmme.

Nokkiva nupu olemasolu testiti traditsiooniks saanud ristsõnavõistluses, mis sedakorda hõlmas Leaderi teostatud projekte Rapla vallas ja tulevaste liitujate mail. Kuna Valtu, Nõmme ja Sikeldi-Alu eksisid võrdselt ühe tähega, otsustati kõiki premeerida esimese kohaga, ülejäänud kümme tiimi platseerusid auväärsele teisele.

Jaanus Benjaminini pere oli kokku pannud valikvastustega viktoriini Palamulla ajaloolisest faktidest, mille teadmiseks piisanuks silmade hoolikast lahtihooldamisest, kuivõrd küünis oli kogu info lahkelt seinale riputatud. Paar tundi enne südaööd jõudis kätte aitäh-etapp, jagati tänukirju ja auhindu. Hämaruse saabudes süüdati ka lõke ja küünis võimaldas jalakeerutust Absolut-Lühis. Lõppkokkuvõttes üks ilus päev. Koos on tore!

Ka keskkonnateema on Helenile südamelähedane. Eriti see, kuidas panna inimesi neil teemadel mõtlema, panna nägema, kuidas see mõjutab maailma ja kuidas see mõjutab sind.

Foto: SIIM SOLMAN

Mõtete visuaalse keele looja **Helen Lennuk**

Helen Lennuk on õppinud nahakunsti, restau-reerimist ja muinsuskaitset. Meie lehe huviorbiiti sattus ta aga seetõttu, et juba varsti on käes XII laulu- ja tantsupidu, kus Helen on Rapla maa-konna laulupeo rongkäiku kujundaja ja "Mina jään raudselt Raplamaale" märgi üks väljatöötajatest.

Helerin Väronen

Kohtume Heleniga kultuuri-klubis Baas, kus ka sel sügisel on toimumas kultuurifestival SÄRIN, kus Helen täidab samuti kujundaja rolli ning juhib festi- vali kujundusmeeskonda. Het- kel aga võtab kõige enam aega rongkäigu kujundamine. Helen

meenutabki, kuidas talle sügisel kunstilise juhi rolli pakuti.

„Mari Tammar küsis üksipäev minult üsna möödammines, et kas ma tahaks kujundada Raplamaa rongkäiku. Ma täie- ga punastasin selle küsimuse peale, kuna see tundus nii austusväärne ja tähtis ülesanne. Tal oli siis juba minu arust selle

hüüdlause „Mina jään raudselt Raplamaale“ alge olemas.

Mari kutsus mind ja Jürgen Volmerit koos, istusime kol- mekesi maha ideesid arutama. Mulle väga meeldis see mõte, et „raudselt Raplamaale“ ehitada läbi sepakultuuri, Raplamaal on ju nii palju seppasid ja sepiko- dasid. Sepad ja nahk on kuidagi seotud ja mina ja nahk oleme kuidagi seotud.“

Ühtsustunde tekkimine teiste inimeste ja oma juurtega

Helen kuulus põhikooli ajal lau- lukoori ning on laulupeol kahel korral käinud ka esinejana.

Viimast üldlaulupidu ta aga ei käinud vaatmas. „Enne seda oli noorte laulupidu ja ma tundsin end nii kõrvalejätuna, nii kur- valt, kui istusin nolvaku peal ja vaatasin kõiki neid inimesi, kes koos laulsid ja tundsid seda kirjeldamatut ühtsustunnet. Ja siis mõtlesin, et ma üldlaulu- peole ei lähe. Sellepärast mulle ilmselt ka meeldis väga see Mari kutse rongkäiku kujundada. Siis oleksin ma jälle väga-väga osa sellest ühtsustundest.“

Kõige vägevamat elamust pa- kubki Heleni sõnul laulupeol see ühtsustunde tekkimine. „Seisad seal kaare all, natuke nagu väri- sed üle keha. Võimas tunne on seal koos teistega laulda. Kõige

tugevamalt ongi mees 2002. aasta, kui laulupeo repertuaaris oli hästi palju isamaalisi laule. Siis neid laule laudes ma natuke tundsin, et mida võisid tunda meie vanemad, lauldes oma maad vabaks.“

Seekordset laulu- ja tantsupidu läbiv mõte on oma juurte ja pärandi tundmine. Nii küsingi Helenilt, kui palju tema enda juurtest ja päritolust teab. „Ma arvan, et mu juuretunnetus on natukene keskmisest sügavam.“

Minu juured on ema poolt Rap- lamaal, isa poolt aga Setomaal. Minu isa mõlemad vanemad ja vanavanemad on Petserimaal üles kasvanud ja vähemalt kor- ra aastas käime seal „küläs“.

Augustis on Petseri kloostri nimipüha, mis on väga suur ja tähtis püha seal. Klooster ehitakse imeilusate lillevaipadega ning siis käiakse haudadel. Mulle väga meeldib tegelikult see traditsioon. Muidu Eestis kalmistutel käies on selline äng ja kurbus sees. Setomaal minnakse haudadele sööma, jooma, isegi lauldakse, natuke võib-olla mängitakse pilli. See on selline pigem rõõmus sündmus. Istutakse pinkidel, pannakse haudadele süüa ja räägitakse sellest lahkunud inimesest mingeid toredaid lugusid. Siis õpidki tundma oma juuri.“

Seto kultuuriga on Helenil seos veel läbi seto koori, kus on üle kümne aasta olnud. Hetkel ta küll aktiivne liige pole, kuid varem käis ta iga nädal proovides ja kooriga on paar korda käidud ka teisel pool maakera seto kultuuri tutvustamas. See on Heleni sõnul kihvt ja müstiline kultuur. Ka enamiku seto riietest on ta endale ise teinud. Teiselt poolt on tal pärimusega kokkupuude läbi Vaba Vankri teatri, mis küll hetkel ei tegutse. Vaba Vanker loodigi mõttega, et teha ilusat pärimusele põhinevat teatrit.

Läbi Vaba Vankri teatri on Helen kostüümide valmistamisega kokku puutunud korduvalt ja töö valmimise kiirus oleneb paljuski sellest, kui vabad käed on antud. Õigete materjalide leidmisega ei ole ka probleeme, tuleb osata küsida. Oskus abi küsida on vajalik. „Me ei pea kõike ise pusima. Ideed teostuvad kuidagi kergemini, kui need õhku viskad ja siis vaatad, mis neist saab, mitte ei hakka punnima ühte kindlat rada, et oleks täpselt nii, nagu ma ette kujutasin.“ Raplamaa rongkäigu kujunduse kohta sõnas Helen, et ta üritab Mari Tammari mõtet seppadest ja ürgsetest materjalidest kuidagi visuaalsesse keelde panna.

Kõik sai alguse vanadest raamatutest

Helen on õppinud nahadisaini ja restaureerimise eriala Tartu kõrgemas kunstikoolis. Helen meenutab, et see oli väga tore aeg tema elus. „Tartu on üldse hästi südamelähedane linn. Täiesti teise tempoga. Ma hiljuti mõtlesin, et huvitav, miks ma just seda eriala õppima läksin. Mul oli kindel plaan minna Tartusse ja mind tegelikult huvitas raamatute köitmine juba keskkoolis. Sain aru, et Tartus saab õppida reaalselt, kuidas raamatuid ise teha ja kuidas käekotti õmmelda. See tundus nii põnev.“

Mingi hetk sain aru, et ma tohutult armastan vanu raamatuid. Mulle meeldib, kui vanade asjade taga on mingi lugu ja et sa saad seda lugeda raamatu pealt, mitte tekstist. Lihtsalt seda objekti vaadates. Tartus õpetati koos nahadisainiga restaureerimist, mis tundus veel müstilisem: sa saad katsuda asju, mida ükski inimene peale sinu ehk ei tohigi katsuda palja käega.“

Helen leiab, et ühest küljest on pärandkultuuri säilitamine, rariteetsete asjadega tegelemine lihtsalt äge, kuid teisalt annab restaureerimine ka kindlama elukutse.

„Seda loomingulist osa saab elus alati lisaks teha, aga restaureerida ise omal käel ei ole väga võimalik ega mõistlik. Mingi ime läbi sain ma kohe erialast tööd pärast kooli (konserveerimis- ja digiteerimiskeskus Kanut). Ma alguses mõtlesin, et äkki ma pool aastat pean vastu, see on ikkagi üheksast viieni töö, selline täiskasvanud inimeste teema. Arvasin, et ma ei saa kunagi sellega hakkama, ma ei saa end kuhugi raamidestse panna. Ja siis mõtlesin, et okei, ma proovin, esialgu pool aastat. Ma olen korduvalt mõelnud, et ma tegelikult ei tahaks Tallinnas elada, pigem tahaks kas Tartusse tagasi või Raplase. Väga tahaks, et mul oleks võimalus Raplas erialast tööd teha. Hästi palju olen mõelnud, et äkki võttagi kätte ja teha seda tööd iseseisvalt, aga restaureerimise alal ei ole see nii lihtne. Iga kord aga, kui jõuan nende mõteteni, et prooviks ise, saan aru, et ma lihtsalt armastan liiga palju seda kollektiivi ja suhtlust üldse.“

Helen räägib, et konservaatoril lasub tohutu vastutus, kuna oma otsusega võib ta objekti väärtust kogemata vähendada. Seepärast on hea, kui su ligidal on sama eriala inimesed, kes oskavad nõu anda. Ja Heleni töökohal järgitakse vägagi lauset – „Küsi inimeselt!“. Ja seda küsimist ja nõu saamist on Kanutis iga päev.

Kui küsin Helenilt, kust üldse see vanade raamatute armastus tal alguse on saanud, vastab ta, et polegi selle peale varem mõelnud. „Kui ma nüüd mõtlen, siis meil kodus on alati olnud igas toas väga palju raamatuid. Vahepeal viid lakka ära mingi osa, aga ikkagi on toad raamatuid täis. Ilmselt see raamatute keskel elamine ja üleskasvatamine, inimeseks saamine on kuidagimoodi alateadlikult mind mõjutanud.“

Isegi, kui on kiire, tuleb aega leida

Kõrvalt vaadates tundub, et Heleni elutempo on väga kiire. Kas tal üldse ongi aega raamatuid lugeda? „On ikka. Kui ei ole aega, tuleb see leida. Tegelikult on meil kõigil ühepalju aega, prioriteetides on asi. Ma olen viimasel ajal hästi palju proovinud aega pühendada oma sõpradele. Mul on viimastel aastatel tunne, et sõbrad on kaugeks jäänud. Sain ühel päeval aru, et see on suuresti sellest, et kui mult küsida, kuidas mul läheb, siis vastan, et kiirelt. Ja kui sõber mäletab, et sul on pidevalt kiire, siis järelikult ei hakka ta segama.“

Olen viimane aasta püüdnud ennast jälgida, et ma kunagi ei ütleks, et mul on kiire. Isegi kui mul on kiire ja mul pole hetkel sõbra jaoks aega, siis ma pakun talle välja mingi aja, mille

Heleni juured on ema poolt Raplamaal, isa poolt aga Setomaal. Ka enamiku seto riietest on ta endale ise teinud.

Foto: erakogu

me saaks siiski koos veeta. Ma asendan lause „Mul on kiire“ ütleemisega, et hästi põnevalt läheb või et praegu on kihvt aeg.“

Praegu lähebki Heleni elu väga põnevalt. Peale laulu- ja tantsupeo rongkäigu teema on Helenil käsil üks eriline külalisteraamat. Ta teeb NUKU muuseumile külalisteraamatut, mis on A3 formaadis, hästi suur. „Minu ideed hakkasid sinna jooksmas, et see raamat võiks olla ka midagi sellist, millega saaks mängida nagu nukuga. Et seal oleks liikuvaid nukke ja põlevaid pirnikesi. Mul endal on nii põnev ja NUKU muuseumi inimesed on ka hästi põnevil.“

Sügisese Särina festivali ettevalmistused käivad juba samuti. Küsingi, mis kujunduses siis oodata on. Helen vastab, et midagi sellist, et ikka pirn põlema läheks ja inimesed kaasa säri-

seks. „Üritan luua sellist ruumi, mis festivaliküllastajate ümber paneks neid ka särisema, mitte vaid artiste. Et inimesed tunneks end laetult siin.“

Kuna Helen oma igapäevatöös ei saa loovust rakendada, teeb ta seda vabadel hetkedel. Sellepärast ongi tal nii mitmeid loomingulisi projekte korraga käsil. „Käeline tegevus peab olema. Ma olen nüüd õppinud filme vaatama. Kunagi teismelisena ei suutnud kunagi näiteks ilma kudumata filmi vaadata. Käed peavad ikka kuidagi käima, kas õmblema, kuduma, tikkima, värvima, voltima. See on vist motoorne rahutus. Peab mingeid väga häid filme vaatama, siis ei teki tahtmist muud teha.“

Siinkohal ongi hea küsida, et mis siis on tema jaoks olnud viimase aja lemmikfilmid. „Viimati käisin Berliinis vaatamas „Kaunitari ja koletist“, täielik lemmik. Mu kõrval istus üks viieaastane tüdruk, kes nuttis umbes sama palju kui mina. Aga tõsiselt häid elamusi filmikunstist... Üks vene film oli, „Õpilane“, kus peategelane hakkas sõna-sõnalt Piiblit jälgima ja film ongi sellest,

kuhu see ta sotsiaalselt viis.“

Üheks suurt huvi tekitavaks teemaks Heleni jaoks on keskkonnakaitse. Nii meeldisid talle ka väga keskkonnakuul näidatud dokfilmid. „Mulle meeldib, et neid dokke näidati, kuidagi südamelähedane teema, millest ma ei oska motiveerivalt rääkida. See on oskus, mida ma tahaks õppida. Kuidas panna inimesi keskkonnasäästlikkuse teemadel mõtlema, panna nägema, kuidas see mõjutab maailma ja kuidas see mõjutab sind.“ Ise üritab Helen sel suvel katsetada paken-divaba elustiili.

Hobi ja töö piiri ei oska Helen enda jaoks täpselt paika panna. Hobiks peab ta neid tegevusi, kus ta teeb midagi vaid enda jaoks. Kui aga kellegi teise jaoks, siis on see natuke nagu juba töö ka. Tuleb välja, et Helenil on üks hobi kindlasti ja see on fotograafia. „Mulle meeldib filmile pilte teha, kuna siis oled rohkem kohal, ei tegele nendega enne, kui oled reisilt tagasi. Ja siis läheb veel mingi aeg mööda, kui pildid kätte saad. Topeltemotsiooni saab sellest. Pildi sügavus on ka hoopis teine, olulisus ka.“

Varem klõpsisin väga palju pilte digikaameraga, aga siis kadus selle võlu ära, aina klõpsid ja keegi ei viitsi neid asju vaadata. Reisipilte eriti, mina ei viitsi küll teiste reisipilte vaadata, hakkas kohe haigutama. Filmiga pildistades on teistmoodi, pildid on nagu väiksed kunstiteosed. Vahel ei olegi pildil seda, mida sa enda arust pildistasid. Mul on selline kaamera, vana Smena, kust läbi objektiivi ei näe ka midagi. Enam-vähem aimad, mida pildistad ja pärast saad siis üllatuse, et „Vau, nii ilus!“ või „Ahhh, see ei tulndki välja.““

Helen tegeleb ka laulmisega jätkuvalt. Ta on pool aastat peaaegu iga nädal käinud Marju Metssalu juures laulutunde võtmas. „Hästi kihvt areng on olnud, kasutada nii kõrgeid noote, mida ma pole varem elu sees kasutanud. Keegi pole mind pannud varem soprani nooti laulma. See on hästi kihvt avastada, kuidas lähed aina ülespoole ja saadki need noodid kätte. Enesekindlust on väga palju juurde andnud.“

Laulmise juurde võiks ju sobida ka pillimäng, kuid Helen ütleb, et on küll noorena tahtnud kitarri õppida, kuid vend ei võtnud õpetamise suhtes vedu. Karmoškati on ta küll õppinud, seoses seto kooriga. „Mingil hetkel leidsin, et ukulele on päris minu pill. Päris mitu kuud oli see mul kodus. Iga õhtu ikka mängisin ja tundsin, et on võimalik kuhugi areneda. Ja siis andsin ma laenatud pilli omanikule tagasi ja mul pole olnud võimalust uuesti mängida...“

Mida Helen veel tahaks oma elus õppida? Kindlasti saksa keelt, kuna ta oli vahepeal vahetusüliõpilane Soomes ja seal tekkisid talle sõbrad Saksamaalt, kellega Helen siiani tihedalt suhtleb. „Tahaks osata öelda, mida mõtlen. Seda väljendusoskust, sõnakunsti tahaks õppida. Ja seda tahaksin õppida, et kuidas olla parem inimene ja kuidas armastada rohkem.“

Lokuta puhkekeskus asub Kehtna vallas pisikeses Lokuta külas. Juba maja ette parkides tekib kodune tunne. Samas majas tegutseb ühtlasi ka külapood.

Katri Reinsalu

Õuel tervitavad külalisi laisalt lamavad kassid, korstna otsas askeldab toonekurg poegadega. Maja kõrval on laste mänguala ning varjualune võrkkiigega. Tõeline külaelu kogu oma rahu ja maalilisusega. Puhkekeskust peavad Andres ja Kersti Aasaväli, kellele see on lisategevus põhitöö kõrvalt.

Maja on ehitatud 1933. aastal meiereihoonena. Kuni 70-ndateni täitis maja oma esialgset ülesannet. Tuleb välja, et Andresel on majaga juba väga pikk seos. Nimelt töötas selles 60-ndatel meierina tema vanaisa. Andres räägib, et üleval korrusel olid korterid ja oma esimesed eluaastad ongi ta just selles majas veetnud. Hiljem tegutses tänases puhkekeskuses kolhoosi kontor. Kui kolhoos lõpetas, jäi maja tühjaks ning läks enampakkumisele. Andres kasutas võimalust ja ostis maja endale.

Andres märgib muheldes, et ega ta alguses teadnud, mida sellega peale hakata. Ühel hetkel tuli aga idee, et vanast meiereist võiks tulla üks mõnus koht puhkamiseks ja lõõgastumiseks. Andres konsulteeris Lokutalt pärit projekteerijaga ja peagi valmis projekt. Maja taastamiseks taotleti PRIA toetust. Kaks aastat tagasi sai võõrustada esimesi külalisi.

Tööd oli maja kordategemisel kõvasti. Nagu ikka tuli tegevuse käigus ette ka mitmeid üllatusi ning lisakulutusi. „Läksin seda teed, et teha korralik asi,“ räägib Andres. Ta tõdeb, et lõppfaas oli kõige raskem. Kõik peab lõpuni viimistletud ja sisustatud olema puhkajate vastuvõtmiseks. Maja sisekujunduse eest vastutas perenaine. Vana meierei on saanud veidike mõisaliku olemise, lisades pulmadele ja pidudele suursugusust ning maamiljöösse elegantsi.

Üleval korrusel asuvad toad. Praegu saab korraga majutada 30 inimest. Külalised saavad valida erinevate tubade vahel. Kaks neist on laia kaheinimesevoodi ja vannitoaga. Teistes tubades on narid. Mängunurk on mõeldud väiksemate külaliste lõbustamiseks.

Allkorrusel on mõnusalt suur saun. Andres meenutab, et üsna alguses peatusid neil külalised, kes olevat kõik maakonna saunad läbi käinud. Nemad väitsid sauna lausa maakonna parima olevat!

Suur saal sobib hästi kõikvõimalike koosviibimiste korraldamiseks. Lõbusamate ettevõtmiste kõrval saab seal

Andrese ja Kersti jaoks on puhkekeskus lisategevuseks põhitöö kõrvalt.

Fotod: SIIM SOLMAN

Lokuta puhkekeskuses saab linnakärast põgeneda

Pikkade laudade taga saab korraldada nii meeleolukaid õhtusööke kui ka koolitusi.

kenasti ka näiteks koolitusi ja seminare korraldada.

Tänaseks on puhkekeskuses väga palju erinevaid üritusi korraldatud: pulmad, sünnipäevad, jõulupeod, koolitused, lastelaagrid, suvepäevad, kontserdid. Pulmalistel on Lokutal lausa oma traditsioon tekkinud - võimalus kinnitada toonekurgede pesa alla korstna külge traadist südamed kinnitamaks ühist liitu ja ootamaks perelisa.

Väga populaarseks on saanud kontserdid-õhtusöögid, kus pidulikult kaetud lauas istudes saab keha kinnitada ja nautida muusikat või teatrietendust.

Andres naerab ja ütleb, et kuna enne tehti suures saalis võid, on täna võetud eesmärgiks, et inimesed seal oleksid kui või sees. Õdusa ja

koduse atmosfääri loomine ning maitstva ja küllaldase toidu pakkumine on perele väga oluline. Külalisteraamatust võib lugeda, et see on ka õnnestunud.

Üsna kiiresti on perekond saanud aru, et paigale seisma jääda ei saa. Nii on hakanud nad looma erinevaid võimalusi, millega puhkekeskuse külalised oma aega kenasti sisustada saaksid. Selleks soetati Soome sõjaväe jalgrattad. Kuna lähedal on populaarne Mukri raba, siis saab ratastega matkale minna.

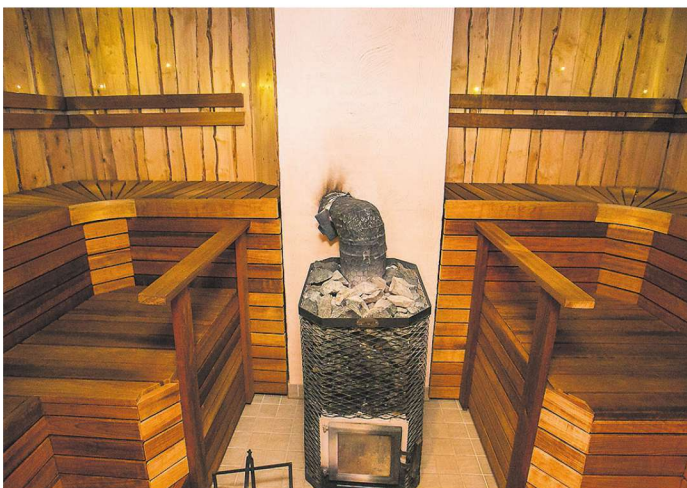
Soomest on pärit ka kiriku-paat. Andres räägib, et kuna Soomes on teatavasti palju järvi, kasutas külarahvas kirikus käimiseks tihti peale paati. Üle järve oli lihtsalt otsen tee kui ümber järve. Paadi peale mahub 15 inimest. Tänapäeval korraldatakse selliste paatidega Soomes võistlusi. Juba seitse aastat on Aasavälide perekond koos sõpruskonnaga neil osalenud. Kaks aastat tagasi sai ka oma paat soetatud.

Oma paadiga on nad käinud nii Peipsi järvel kui ka Emajões. Lähematest kohtadest rääkides saab sellega näiteks Kaisma järvele minna. Andres ütleb, et see on suurepärane meeskonnatöö harjutus. Kõik inimesed peavad ju ühel ajal sama tegevust tegema. Esimest korda sõites on see suhteliselt keeruline ülesanne.

Ta nendib, et esimene pool tundi on kõik sassis, aga siis hakkab juba vaikselt välja tulema.

Kuna Kaisma järv on 20 kilomeetri kaugusel, on Lokuta puhkekeskusel hea koostööpartner, kes oma saunabussiga teekonna veidi lõbusamaks teeb. Eelmisel aastal peeti puhkekeskuses näiteks suvepäevi, kus osa inimesi läks rabasse matkale ja teised paadiga järvele. Kõige selle keskel sai veel mõnusasti leili võtta.

Eks see ongi Lokuta puhkekeskuse nišš. Ümberringi on kaunis ja rahulik loodus. Taamal paistavad karjamaal mullikad. Linnakära jääb kaugel selja taha ja kodusõidu peale peab hakkama alles hommikul mõtlema.

Lõõgastumiseks on puhkekeskuses ka suur ja avar saun.

Ööbimiskohti on 30. Kaks tuba on kaheinimesevoodi ja oma vannitoaga, teised aga naridega.

AVASTA LÄÄNEMAAD

Avasta 200 aastat vana
ravikunst – muda. Lk 2–3

Läänemaa kultuurikava. Lk 4

• UUDISED • NÕUANDED • AJAVIIDE

Vormsi – põneva ajaloo ja salapärase saar

Vormsi tasub tulla vähemalt kaheks päevaks, nii jõuab tutvuda saare ajaloo, käia läbi peamised vaatamisväärsused ja ka mõnusalt puhata – nautida loodust, sooja merevett ja kuuma päikest.

Enriika Liiv

Esimesel päeval soovib Vormsi vallavanem Tanel Viks palgata giidi, kes tutvustab saare peamised vaatamisväärsused ja ajaloo umbes nelja tunniga. Järgmistel päevadel saab saarel juba teadlikult ringi liikuda. Parim liikumisvahend on jalgratas. „Autoga igale poole ei pääse ja üks ole saar autoga liiklemiseks ka liiga väike. Jalgsi matkamiseks on see aga pisut suur, kui soovitakse võimalikult palju näha,” ütles Viks. Giidita jääb vallavanema sõnul neli viiendikku mõistatuseks. „Näed küll, aga tausta ei tea, miks on mõnel majal nii Eesti kui ka Rootsi lipp või miks on mõnel nimes „x” ja „y”,” tõi ta näite. Atesteeritud giide on saarel viis, kohtumises tuleks aegsasti kokku leppida.

Eesti rannarootslaste ajalugu on Viksi sõnul ääretult huvitav. „Valdav osa inimesi ei tea sellest suurt midagi, aga Vormsi on eriliselt salapärase ja põneva koht,” arvas ta. Vormsi surnuaed on oma rõngasristide arvu poolest väidetavalt maailma suurim. Saxby tuletorn on ainus avatud tuletorn Läänemaal. Vabadussõja mälestussammas Vormsis on ainus Eesti 153 sambast, mis on säilinud muutmata kujul. „Nii nagu pandi, nii ta seisab!” Need on vaatamisväärsused, millega soovib vallavanem kindlasti lähemalt tutvuda. Saarele lastega tulnule soovib vallavanem käia ka koolitagusel mänguväljakul, ujumas, rattamatkal.

Hooajal turiste palju, muul ajal vaikne

Vormsi saarel algab hooaeg mai lõpust, mil tulevad ekskursioonile koolid. Üksikud turistid külastavad saart aasta ringi. „Hooaja dünaamika on muutunud, kevaded on külmemad ja

Pikas sabas ootamise vältimiseks tasub praamipilet internetist ette osta, sõit Vormsi kestab 40–45 minutit.

2 × ARVO TARMULA

Vormsi kultuurikava 2016

4. juuni Eesti multikopterite ralli Vormsi etapp. Esimene tõsine rallidrooni kihutamine Eestimaa pinnal.

9. juuni Koomik Tõnis Niinemetsa *start-up* komöödia „Ämbrisse astumise ajastu” Vormsi päästekeskuses.

23. juuni Hullo jaanituli. Lõke, tants ja trall Hullo kiigepiisil. Meelt lahutab bänd LiMiT.

9. juuli Tour d’Päev Vormsi. Pealinna võimsaim jalgrattaüritus jõuab Vormsi. Tour d’Päev Vormsi kolab saare teedel ja korraldab õhtuse meelelahutuse.

13. juuli Hedvig Hansonini kontsert „Ilus elu mere ääres” Hullo rahvamajas.

23.–24. juuli Vormsi surfipäevad. Mullu populaarseks osutunud Vormsi surfipäevad tulevad sel aastal uuesti.

28.–29. juuli Olevipäeva pidustused. Kava on täpsustamisel.

30. juuli Juubelikontsert JÄÄÄÄR 25! Jäääär annab Vormsi saarel oma juubelituuri viimase kontserdi ja jääb saarele suvepuhkust nautima.

30. juuli Vormsi rattamaraton. Saar täitub magirastestega, mille omanikud kimavad mööda metsikuid rattateid.

13. august lavastus „Naine laevas”. Muusikal Vormsi rahvamajas.

27. august Muinastulede öö. Ürgne lõke. Ürgne saar. Ürgne õhtu.

September Surströmmingfest 2016. Mädaheeringapidu tuleb taas ja veelgi võimsamalt. Hullo rahvamaja pannakse pikad laavad, pitsid täidetakse Rootsi lauluõliga ning

mõllu tehakse keskööni. Aeg täpsustamisel.

Oktoobri kinoõhtu: Pop-up kino Hullo seltsimajas. Aeg täpsustamisel.

17. oktoober Vormsi suvehooaja lõpupidu. Hullo rahvamajas saadetakse peo saatel minema imeline suvi ja pannakse vaim valmis karmiks talveks.

Novembri kinoõhtu: Pop-up kino Hullo seltsimajas. Aeg täpsustamisel.

16. november Põnev isadepäev Vormsis.

17. detsember Suur pidu „Vormsi vald 25”! Vald peab sünnipäeva. Kava täpsustamisel.

31. detsember Aastavahetuse pidu.

ALLIKAS: WWW.TULE-VORMSILE.EE

Hapendatud silk.

sügisel soojemad, tipphooaeg algab jaanipäevast ja kestab septembrini välja,” ütles Viks.

Vormsi peamine turist on eestlane. „Tänapäeval juhtub maailmas palju. Türgi ja Egiptus pole enam nii turvalised kui varem, kuid Eesti on endiselt üks turvalisemaid riike Euroopas,” rõõmustas vallavanem. Tema sõnul on üks peamisi puhkuse reisi ajendeid ka maitsev söök. „Kui kümme-viisteist aastat

tagasi said igalt poolt viinerit ja friikartulit, siis nüüd on Eesti toidukultuur väga kõrgel tasemel, hea köögi nautimiseks ei pea kaugele reisima.”

Üks Vormsi plusse on vallavanema sõnul ka stabiilne kliima. „Võib nii olla, et Pirital on vesi 12 kraadi ja Haapsalus sajab vihma, meil aga paistab päike ja ujuda saab 20kraadises vees,” tõi ta näite.

Vormsi tulevik

Vormsi püüasukate arvu on vallavanema sõnul keeruline öelda. „Kui see nuga kuskile keskele sisse lüüa, siis võib öelda 200/200 – pooled on talvitujad ehk püsielanikud ja teine pool on suvitajad.” Et Vormsis elada, tuleb olla ettevõtja, muud moodi ei saa. Peamine tömbekeskus on Tallinn, kuhu kolitakse töö tõttu.

Lähima kahe aasta jooksul on vallavanemal kavas täies mahus korrastada koolihoonete kompleks. Teine vajalik koht, seltsimaja, saadi hiljuti korda. „Kool on vaieldamatult meie kõige tähtsam asutus, ilma selleta muutuks Vormsi Piirissaareks, mille perspektiiv on ilmselt hääbumine,” arvas Viks.

Möödunud aastal oli Vormsi eriti rikas mitmesuguste kontsertide poolest, eriti juulis. Kontserte on oodata tänavugi suvel. Vallavanem peab oluliseks ka Hiiu kandle festivali, mis peetakse tänavu vahelduseks Hiiu maal. „Iga pikka aega toimunud asi vajab uuendusi ja uut hingamist, vahel ka uusi tegijaid,” ütles vallavanem. Küll aga jätkub Vormsis hapendatud kala söömise festival Surströmming, mis leiab aset sügisel. „Suvel anname turismirühmadele väikese meki suhu, et nad teaksid, mis see on ja kas tasub sügisel tulla!” Vallavanemal endal on külmikus 20 hapendatud kala konservi. „Maitseb ikka küll!”

Aktiivne puhkus Läänemaal

Läänemaal saab tutvuda kodulemadega, ratsutada, golfi mängida, maapurjetada, kajakiga sõita, vibu lasta, käsitööd teha ja maakonna külje all rallit sõita. Mitmesuguste võimalustega saad internetis lähemalt tutvuda.

ARVO TAMMULA

Ranna rantšos saab kodulemadega lähemalt tutvust teha ja ratsutada <http://www.rannarantso.ee>.

Ratsutada saab ka Uuemõisa tallis <http://uue-moisaratsud.weebly.com/>, Ridala tallis <http://ridalatall.weebly.com/> ja Noarootsis, Riguldis: <http://www.mars.ee/>. Riguldiga teeb koostööd Roosta puhkeküla, sealtkaudu saab tellida näiteks ratsamatka mererannal päikeseloojangu ajal.

Golfi saab mängida Haapsalu golfklubis Valgeväljal <http://www.haapsalugolf.ee/>.

Maapurjetada saab Uuskalda spordi- ja puhkekülas, samas saab mängida ka keetaskgolfi <http://www.uuskalda.ee/>.

Ketasgolfi mängimise võimalus on ka Paliveres <http://www.discsport.ee/rajad/157-palivere-disc-golffi-park>.

Kajakimatkad merel: <http://www.kajakimatkad.com/>. Enamasti sõidetakse Läänemaal Haapsalu, Topu ja Matsalu lahe piirkonnas.

ERAKOGU

Vibu saab lasta Kullamaal: <http://www.kupuke.ee/Vibulaskmine1>.

Läbi tasub astuda ka käsitöökodadest. Noarootsi käsitöökoda leiad siit: <http://www.puhkaeestis.ee/et/noarootsi-kasitookoda>; Pilvi Kangro savikoja siit: <http://www.puhkaeestis.ee/et/pilvi-kangro-savikoda>.

Silmale sattudes võib läbi astuda Silma õpikojast, täpsem info <http://silmark.ee/>.

Enriika Liiv

Avasta 200 aastat vana

Mudaravi kuulub vanimate ravimenetluste hulka, Eestis kasutatakse mudaravi ligi kakssada aastat. „Eks see ole veel täielikult uurimata, uusi omadusi muudkui lisandub,” ütles spaahotelli Laine arst Marju Tamm.

Enriika Liiv

„Kasutame Laines Haapsalu merelahest võetud muda, millele on iseloomulik rohke veesisaldus ja selle püsiv soolasus,” ütles Tamm. Haapsalu Tagalahe muda on naturaalne, vaid läbi sõelutud.

„Spaas läheneme inimesele individuaalselt ja ühitame mudaravi vajadusel koos teiste protseduuridega,” lisas ta.

Marju Tamme sõnul on ravimuda omapärane looduslik aine, mis on tekkinud paljude aastate vältel mitmesuguste geoloogiliste ja bioloogiliste tegurite toimel.

„Ravimuda mõjub organismile kui ärritaja, see mõjutab paljusid retseptoreid, muutused tekivad nii närvi- kui ka südame vereringesüsteemis, nahas, vere koostises ja ainevahetussprotsessis,” loetles Tamm.

Ravimudal on kroonilist põletikku raviv ja valusid leevendav toime, see soodustab ka ainevahetust, rakulist uuenumist, väljutab kehast liigset vedelikku ja jääkaineid. Protseduur lõõgastab ja loob hea une.

Muda on mineraalaineid täis

Muda kuumutatakse, soojas mudas avanevad inimese kapillaarid ja nii on keha mudas leiduvale mineraalainetele ning humiinhapetele vastuvõtlikum.

„Soojas on ühtlasi mõnus olla, mudaprotseduuri ajal võib tukkumagi jääda,” ütles Tamm.

Spaahotellis Laine on kasutusel mudamähis kogu kehale või kätele-jalgadele. Üldmuda keskmine temperatuur on 38–42 kraadi.

Muda tahke osa koosneb kristallilisest skeletist ja kolloidsest komponendist. Mudast imenduvad organismi väävelvesinik, radoon, jood, CO₂, SO₄, hormoonitaolised ained nagu östrogeenid, mitmesugused mikroelemendid, ioonid ja humiinhapped.

Mudaravi soovib Tamm teha vähemalt kolm korda, nädalane kuur oleks aga eriti tõhus.

Ravimudal on kroonilist põletikku raviv ja valusid leevendav toime, see soodustab ka ainevahetust.

„Kindlasti võiks pärast mudaprotseduuri üks-kaks tundi puhata ja juua palju vett,” lisas ta. Keha ta samal päeval pesuainetega pesta ei soovitata, sest head ained imenduvad veel tunde pärast protseduuri.

Mudaravi eestlaste seas populaarne

Peamised mudaraviprotseduuri kliendid on Tamme sõnul eestlased ja Eestis elavad venelased. „Soomlasele on mudaravi sellele iseloomuliku lõhna tõttu pisut võõras, kuid need, kes on

Kasulik teada

Näidustused

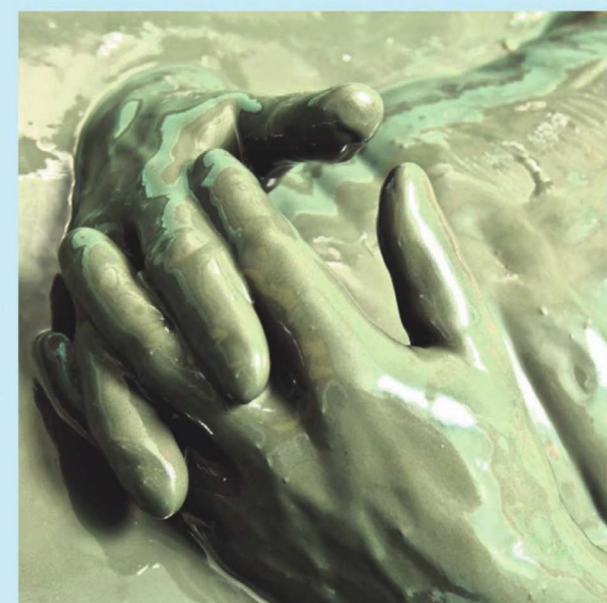
- Kroonilised nahahaigused, nt psoriaas, ekseem
- Kroonilised liigese-, kõõluse- ja lihasepõletikud
- Lülisambahaigused
- Reumaatilised haigused
- Lihaste atroofia
- Traumade ja löökuste järgsed liited ning armistumised
- Kroonilised naistehaigused, nt emaka- või munasarjapõletik, viljatus
- Meestel krooniline eesnärvmepõletik
- Kroonilised sisehaigused, nt haavandtõbi, maksa ja sapiteede haigused
- Menopausivaevuste leevendamine

Vastunäidustused

- Eelnimetatud haiguste äge faas (esineb palavik, turse, punetus)
- Kasvajad
- Verehaigused
- Viirushaigused
- Tuberkuloos
- Südamepuudulikkuse II–III aste
- Neerupuudulikkus
- Rasvunudus
- Suured/laiad veenilaiendid

kord juba käinud, tulevad ikka ja jälle uuesti,” avaldas Tamm.

Haapsalu kunagine linnapea Hans Alver iseloomustas linna järgmiselt: „Haapsalul on olemas kolm tähtsat tervendavat vahendit: kliima, merevesi ja muda!” „Eks ole parem ikka kas või kord proovida, kui üldse proovimata jätta,” soovitas Tamm.

Spaahotellis Laine saab teha eraldi protseduurina ka mudaravi kätele või jalgadele. ERAKOGU

Kogemus

Mudaravi tehakse spaahotelli Laine väikeses seinaga kaheks jaotatud toas.

Riietusin lahti ja vaatasin, kuidas spaatöötaja soojendatud muda suure killega kaetud lamamisasemele lasi.

Jalga sain ühekordsed püksikud ja pähe juuste kaitseks mõeldud kilemütsi. Soovi korral võib protseduurile tulla ka ujumisriietes. Ehted palus töötaja mul ära võtta.

Tegelikult tundus muda mulle alguses isegi pisut liiga kuum, keha vajab harjumist niisamuti, kui sooja vanni ronides.

Heitsin pikali ja spaatöötaja kattis mu keha üleni mudaga, mähkis kile ümber ning pani peale paar suurt ja sooja tekki. Keha hakkas tasapisi üles soojenema, lõpuks oli nii mõnusalt soe, et näole tekkisid tillukesed higipiisad.

Ütlen ausalt, see mudale omane lõhn, mida tihti peale kardetakse, polnud üldse ebameeldiv ega mitte ületõlge intensiivne. Samal ajal tuli kõrvalruumi mudaravile üks meesterahvas.

Panin silmad kinni ja lasin mõtetel vabalt liudelda. Kuulsin, kuidas härra kiitis: „Muda pidavat ju erilisel kasulik olema!” Sama meesterahvas oli protseduuril juba kolmandat päeva järjest.

Protseduuri kestus on 15 minutit. Mõitlesin, et ehk on liiga lühike aeg. Üllatusin aga meeldivalt, kui spaatöötaja mind kergest unest äratas.

Olin nimelt endalegi ootamatult jäänud mõneks minutiks tukkuma. Tavaliselt ma protseduuridel ometi magama ei jää, ka mitte kahetunnistel. Ka siis mitte, kui tõesti uni on. Tundub aga, et see Haapsalu Tagalahe muda võib imesid teha!

Ärgates oli mõnus rammestus peal, päev läbi tundsin oma kehal kerget mudalõhna.

Lisainfo www.laine.ee

Paik maailma äärel

Altmõisa
KÜLALISTEMAJA

Haapsalust 18 km www.altmoisa.ee

Imeline mereäärne väikelinn, unikaalne Haapsalu ravimuda, mitmekülgsed ravi- ja lõõgastusteenused, maitsvad road, mugav majutus ning õdus vee- ja saunakeskus on ootamas Sind spaahotellis Laine.

SOOVITAME RAVIPAKETTI AL. 6 PÄEVAST, MILLES SISALDUB:

- saabumisel arsti vastuvõtt ja personaalse raviplaani koostamine
- E-R 2–3 raviprotseduuri päevas
- majutus hotellitoas
- hommiku-, lõuna- ja õhtusöögid restoran „Blu Holm” Rootsi lauas
- varahommikune ujumine ja leilisauna kasutus kell 6–9
- E-L hommikuvõimlemine kell 7.30
- Vee- ja saunakeskuse kasutus iga päev kell 13–22

Pakett al.
230 €
/in*

Lisapäev al.
39 €
/in*

*Täpne paketi hind sõltub valitud puhkuseperioodist ja hotellitoa tüübist

Loodame Sinuga juba peagi kohtuda!

Paketivalikuga on võimalus tutvuda meie kodulehel.

Info ja broneerimine: Spaahotell Laine, Sadama 9/11, Haapsalu
Tel 472 4400 | info@laine.ee | www.laine.ee

ravikunst – muda

On võimalik endale ise mere ääres mudavanni teha, võib aga ka võtta mudaravi protseduuri näiteks spaahotellis Laine.

Puise Nina külalistemaja Merelähedane ja loodussõbralik

- Majutus • Toitlustus • Sünnipäevad ja pulmad
- Kogre kõrtsis • Telkimine • Haagissuvilad
- Linnuvaatlustorn • Paadisõit gruppidele

+372 511 7246 | Puise küla, Ridala vald, Läänemaa | leidrek@gmail.com | www.puisenina.ee

Jahta
RESTO • VESKIVIIGI SADAM • HOSTEL

SÜNNIPÄEVAD JUUBELID FIRMAPEOD | **SEMINARID KOOLITUSED ERIÜRITUSED**

RESTO • VESKIVIIGI SADAM • HOSTEL

Holmi 14, Haapsalu
+372 473 7460
info@jahta.ee
Jahta.ee

August Tampärgi nimeline **Hanila muuseum**
Hanila küla, Läänemaa
Tel +372 5333 8586,
www.hanilamuuseum.ee
Avatud: mai ja sept. T-R 11-17
juuni-august T-L 11-17.

Aikarali majutus Haapsalu kesklinnas.
Uus tn 10, tel 5649 2027, www.aikarali.ee
aikarali@aikarali.ee

Pakutavad teenused: majutus eri tubades ja kaks apartementi (tuba, köök, dušš-WC)
Linnuvaatlus Haapsalu lähel.
Klassikaline massaaž mitmesuguste õlidega.
Kõetav kümblustünn sauna ja peoruumiga.

HEADE MÕTETE JA
VAIKUSE KOHT

SALEVERE LOOVKODA

Saad siin korraldada kõike õiget ja ausat - koolitusi, töötube, koosolemisi.
Kutsume osalema meie loodusmatkadel, sööma puhast toitu ja külastama galeriid
Matsalu looduses, väelisel Salumäel!

www.kodade.ee
fb.com/loovkoda
tel: 5011890

Pakume võimalust külastada Saare mõisa, mis on varemetest taastatud 2001. aastal kunagise mõisapoja Gustav von Roseni poolt.
Pakume kehakinnitust kohvikus ja majutust.
Külastamiseks on Lyckholmi muuseum.
Oleme avatud maist septembrini K- P 10-18

Gruppide ja ürituste toitlustus ja külastus ettetellimisel
+372 5698 8440, Anu Kari, või saaremois.ee

17 TÄNA

Loe värskaid uudiseid www.le.ee

Lääne Elu

Läänemaa kultuurikava kuni 10. juunini

Näitused

Haapsalu linnagaleriis Jüri Ojaveri näitus „Surev koer!”. Sissepääs tasuta.

Laikmaa muuseumis püsinäitus Ants Laikmaa 150. sünniaastapäeva puhul, kuraator Liis Pählapuu (Eesti Kunstimuuseum).

22. maini Haapsalu raekojas Eesti Rahva Muuseumi külalisnäitus „Pronksspiraalidest vaselisteni – 1000 aastat rõivailu”, kuraatorid Jaana Ratas, Riina Rammo.

20. maini Haapsalu kunstikooli galeriis Terje Hengi näitus „Pinnapealsed pildid”. Sissepääs tasuta.

Promenaadi hotellis Haapsalu fotoklubi näitus „Animalia”. Tasuta. Laikmaa muuseumis avati 6. mail püsinäitus, kuraator Liis Pählapuu, Eesti Kunstimuuseum. Ants Laikmaa 150. sünniaastapäeva puhul.

12. mai

16–17 Piirsalu rahvamajas emadepäeva kontsert, esinevad Risti lasteaias lapsed ja kirjanduskirjanik Kassikäpad.

16.30–18 Taebla lasteaias heategevuslik kevadlaul.

13. mai

23–05 NOEP Live Haapsalu

VanaKinos. Piletid 5 ja 8 €.

14. mai

11 Haapsalu raudteejaamas Haapsalu maraton

17–19 Haapsalu piiskopilinnuses Lääne maakonna tantsupidu. Rongkäik algab veetorni eest kell 16.30.

Muuseumiöö

Iloni Imedemaa, Haapsalu raekoda, Haapsalu piiskopilinnus, raudtee- ja sidemuuseum, Ants Laikmaa muuseum. Muuseumiöö „Error! Hyperlink reference not valid”. Muuseumid avatud kuni kl 22.

22 Haapsalu kultuurimajas Haapsalu ja Läänemaa muuseumide kinoõhtu. Dokumentaalfilm „Suursugune muuseum”, Austria 2014. Sissepääs tasuta.

15. mai

11–13 Palivere XXII miiljooks „Palivere miil”. Start Palivere põhikooli vastast metsast.

13–15 Palivere palvelas (Raudtee 4) kontsertjumalateenistus. Esineb Haapsalu C. Kreegi nim muusikakooli pärimusmuusika ansambel Viive Marleeni juhatusel.

16. mai

19 Haapsalu kultuurikeskuses Haapsalu Teatristuudio lavastus „Mina, Orlando”. Piletid 8 eurot müügil Piletilevis ja Haapsalu kultuurikeskuse kassas, kohtade arv saalis on piiratud.

19. mai

19 Haapsalu kultuurikeskuses tantsukooli T-Studio 17.

hooaja lõpetamine „Pahupidi tantsutare”. Pilet 4 eurot.

21. mai

12–17 Haapsalu piiskopilinnuse muuseumis linnuse päev – keskaega tutvustav peresündmus. Elu keskaegses linnuses: näha saab linnuse sõjasalka, kuulda kahuripauke, valada ise tinast palverändurimärki ja süüa vahvleid. Lastele tutvustatakse keskaegseid mängu. Sissepääs muuseumipiletiga.

22. mai

Haapsalu kultuurimaja esisel üritus „Tervisel on kaal”. Terviseedenduse propageerimine. Mitmesugune tegevus – kaalumine jm.

27. mai

20 Haapsalu kuursaalis Lenna ja perekond Vaigla, hooaja avakontsert. Piletid Piletilevis ja kultuurimajas.

28. mai

12 Rannarootsi muuseumi õuel tuulehaugi päev. Suitsutatud tuulehaug otse ahjust. Meeleolukas muusika pereansambli „Maris” Tõvlasalast/Taivasalost Soomest.

18 Lihulas maakonna laulupidu „Õhtu ilu”. Rongkäik algab kell 17.30.

du „Õhtu ilu”. Rongkäik algab kell 17.30.

28. mai – 25. juuni

Evald Okase muuseumi pööningusaalis näitus „Evald Okase visandid, illustratsioonid”

28. mai – 26. juuni

Haapsalu linnagaleriis ja kultuurikeskuses Haapsalu graafilise disaini festival – eksponeeritakse 100 parimat kultuurplakatit, valitakse kümme parimat plakatikujundajat.

29. mai

9–15 Haapsalu Lossiplatsil lillepäev.

3. juuni

15 Haapsalu promenaadil üritus Rat Race.

3–4. juuni

Haapsalus Karja tänaval Itaalia veinipidu.

4. juuni

7 Haapsalu linnavalitsuse esisel Eesti lipu päev.

Itaalia veinipidu

Karja tänaval. Disainilaat.

19 Haapsalu lossihoovis Toto Cutugno kontsert.

21 Itaalia veinidisko ehk Toto ametlik *afterparty*, pilet 5 €, kontserdipiletiga tasuta.

Läänemaa meistrivõistlused vehklemises. Kellaeg ja koht selgub nädal enne üritust.

5. juuni

Iloni Imedemaal galerii avamisest kümme aastat.

8. juuni

14 Haapsalu promenaadil Lääne maakonna keskraamatukogu 150!

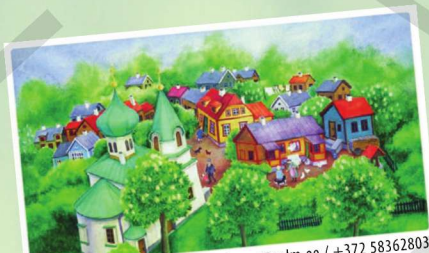
11. juuni

23 Haapsalu VanaKinos üritus CARTOON.

10 Haapsalu staadionil Läänemaa kergejõustikupäev.

11.–12. juuni

17 Haapsalu toomkirikus Cyrillus Kreegi muusikapäevad.

Iloni Imedemaa Kooli 5 / imedemaa@salm.ee / +372 58362803

Haapsalu Raekoda Kooli 2 / info@salm.ee / +372 4737665

HAAPSALU JA LÄÄNEMAA MUUSEUMID

Haapsalu Piiskopilinnus Lossiplats 3 / linnus@salm.ee / +372 5184664

Raudtee- ja Sidemuuseum Raudtee 2 / raudtee@salm.ee / +372 473 4574

Ants Laikmaa muuseum Kadaripiku küla, Lääne- Nigula / laikmaa@salm.ee / +372 4729756

Huvirong "Peetrike" / raudtee@salm.ee / +372 473 4574

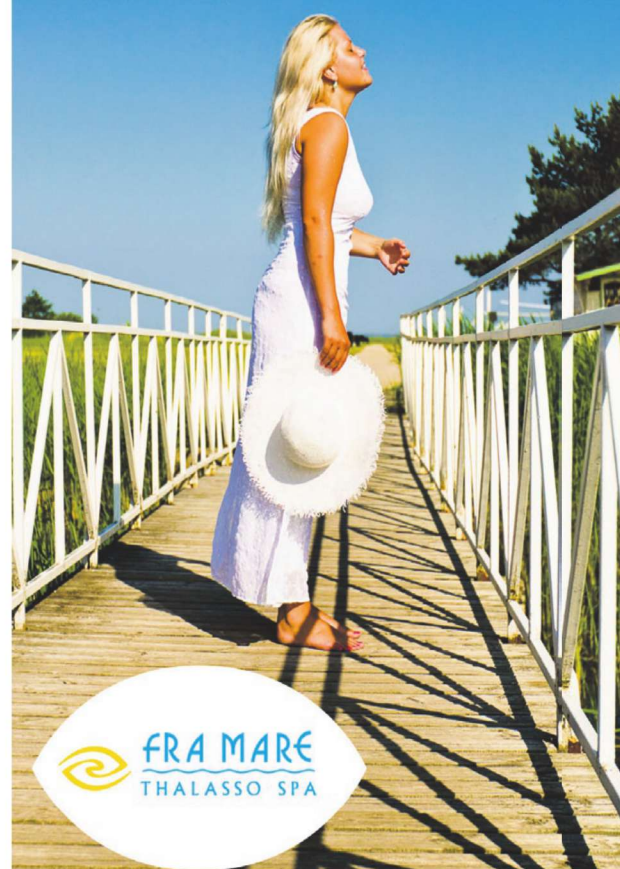

Aurupaat "Kallis Mari" / info@salm.ee / +372 539 613 96

AVATUD IGA PÄEV
10 – 18
www.salm.ee

PARIM SPAA PARIM PUNKUS

Fra Mare Thalasso SPA
Ranna tee 2, Haapsalu
www.framare.ee

Tule golfi proovima

Enriika Liiv

Aprillis ja mais on juba peetud golfipäevi üle Eesti, viimane võimalus golfi tasuta proovida on 5. juuni. Kõik golfiväljakud avatakse huvilistele mängimiseks kell 11.

Päev algab kogunemisega klubihoones, kus on vajadusel ka registreerimine. End üritusel osalejaks saab aga märkida ka interneti teel.

Päeva puhul võetakse läbi golfiteooria ABC – mis on golfi põhimõtted, reeglid, varustus, milline on väljak.

Teooriaga tutvumise järel proovitakse rühmiti kätt harjutusväljakul, kus tutvutakse ka varustusega lähemalt. Harjutusväljakult liiguvad golfimängijad edasi pärisväljakule, kus on demotund ja harjutatakse lööke.

Haapsalu golfiväljak asub Haapsalust viie kilomeetri kaugusel Pärnu pool Valgevälja külas. Väljak on rajatud tasasele lagedale maale, mida ilustavad kolm väikest järve.

Haapsalu golfiväljak avati 2004. Mängida saab üheksa raja- ja linksväljakul. Golfivarustust saab kohapeal nii rentida kui ka osta.

Registreeruda saab siit: <http://www.golf.ee/uudised/alanud-on-registreerimine-1-mai-golfipaevale/>.

Luuleline lõuna Rein Veidemannini moodi: õnn olla koos oma põlvkonnaga

7. juunil kogunesid Rapla keskraamatukogu ees Andres Ehini nurgakeses taas luulehuvilised. Kohtuma oli lubanud tulla mitmekülgne inime- ne - kirjandusteadlane, poliitik, erksa närviga ühiskonnategelane, üliõpilastele alati mõistev ja pühendunud õpetaja, nüüd Tallinna Ülikooli *prof emeritus*, vastne ringhäälingunõukogu esimees Rein Veidemann.

Juune Holvandus

Sel kohtumispäeval on tähtis, et ta on ka luuletaja.

„Kirjandusteadlane ja literaat Rein Veidemann debüteerib oma 70. sünnipäeval luulekoguga ning teeb ühtlasi kummarduse kogu Eesti luuleloole,“ oli juba uudistest lugeda olnud. „Rein Veidemann värske luulekogu „Lausungid ja pausid“ on komponeeritud 39-st erinevatel eluetappidel sündinud tekstist ning kannab alapealkirja „Fuuga“, vahendas „Aktuaalne kaamera“. Nii oli siis teada, mille võrra on meie raamatukogud jälle rikkamaks saanud.

Kes ootasid eaka moega väärikat poeeti, pidid pettuma, literaat nägi välja vähemalt veerandsada aastat noorem, liikuvam, särasilmsem ja tundelisem kui mõnigi nooruk. Kiiresti haaras ta vestlusse kõigi kohalviibijate tähelepanu, kohe oldi samal laine- pikkusel ka nendega, keda ta varem ei tundnud. Vist mitte esimese lausena, kuid üsna jutujamase alguses mainis Veidemann, et ettevalmistuselt on ta ju eesti keele ja kirjanduse õpetaja. Tema kursusel oli noormehi umbes pool ja enamik läkski kooli maa soolaks, eesti keelt ja kirjandust õpetama. Oh, eesti kool vajaks neid veelgi hädasti, mõtlesin täiskasvanute gümnaasiumi õuel istudes.

Rapla koolis õpetas pärast viimast sõda kaheksa aastat ka hiljuti lahkunud kirjandusprofessor Karl Muru, keda Ly Seppeli ettepanekul püsti tõustes koos mälestati. Külaline jutustas oma kokkupuuteist Muruga, nimelt on professor Muru sõnastatud luule definitsioon, ütles Veidemann, tema jaoks olnud täpsem: „Luule on kõige kontsentreeritum eneseväljendus. Isegi siis, kui luule kaudu kirjeldatakse maailma, mis toimub keele vahendusel, on see ikka eeskätt eneseväljendus.“ Esineja kummardas tahtmatult ja see oli tajutav kummardusena luulele. „Olen kogu oma teadliku elu luulet kogunud, uued kogud alati ostnud, vanemad soetanud, kokku otsinud... Enamik eesti luuletajate kogudest on mul kodus riulis, lihtsalt tuleb sinna käsi sirutada.“

Esitletavasse kogumikku

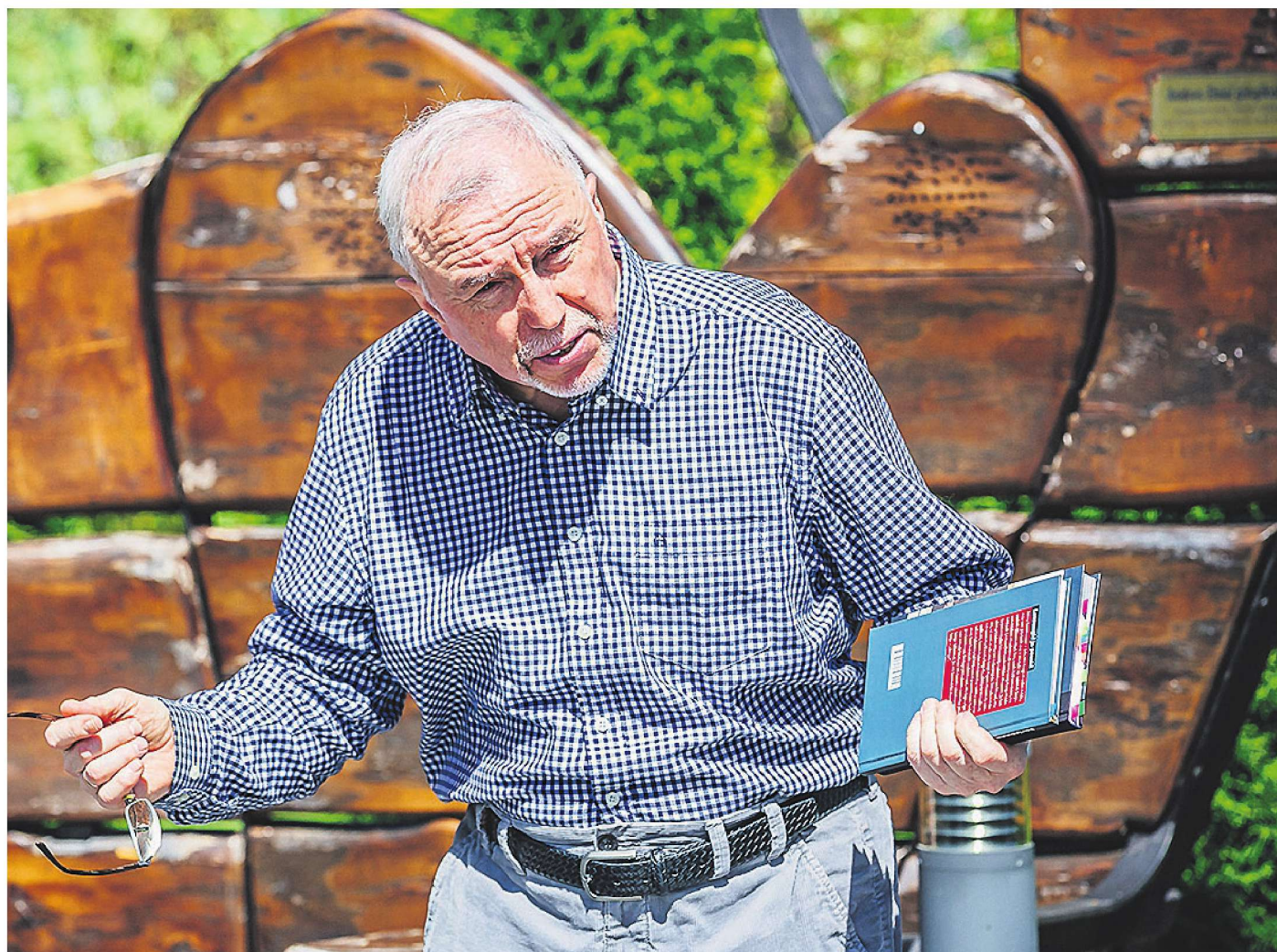
„Sada hetke eesti luules“ on Rein Veidemann valinud oma äranägemise, maitse ja sisetunde kohaselt saja eesti poeedi teosed, mis kirjeldavad mõnd dramaatilist, erilist, igavikulist hetke nende elus. „Kommentaar paremal leheküljepool teatab, miks olen just selle luuletuse valinud,“ rääkis ta. Paljude luuletajate või siis nende luuletuste puhul on koostajal isiklik suhe. Näiteks on ta mõnd neist luuletustest ise kunagi kusagil tähtsal eluhetkel ette kandnud.

Põgus raamatu sirvimine näitas, et äärmiselt huvipakkuvalt subjektiivne see valik tõesti oli. Kommentaar oli niiisid hädavajalik. Aga mõned eriti sügava isikliku seose ja mälestusega luuletused kandis Rein Veidemann talle omases elavas esituses ette. Näiteks Gustav Suitsu „Nii tuli õhtu“ ja Debora Vaarandi „Sinu akna all tuvid...“. „Kogumikus on palju üllatusi, erandeid ja unustatud luuletusi, unustatud autoreid, keda ma tahaksin välja tuua, kahtlemata ka mõnede jaoks ootamatuid väljajätte,“ kommenteeris Veidemann.

Luuledebüüt küpses eas muudab tagasihoidlikuks

Üllatuslikult pole autoril hoopiski ambitsiooni iseend luuletajaks nimetada, ehkki luule on teda saatnud kahtlemata kogu elu. Kuidas tungipõlves kursuseõdedele esitatud armastusluulelisest naistepäevakavast lõpuks luuleteater sündis, jutustas ta kuulajaile. „Eesti luules on autoreid, kes kirjutavad vaid ühe olulise kogu nagu Ristikivi ning on sellega meie luulekangas tugevasti näha. Isegi ühe olulise luuletusega võib seda olla,“ meenutas Veidemann Paul-Eerik Rummot.

Ajakirja Vikerkaar peatoimetajana kaheksakümne date keskel külastas ta kord Rummot kui põlvkonnakaaslast, kui sõpra ja nagu toimetajatöö tihti nõuab, palus tal tungivalt kirjutada üks ajakirja formaadile kohane avaluuletus. (Teame ju, et Vikerkaare esilehel on tavaliselt üks jõuline luuletus.) Tol eluperioodil Rummo ei tavatsenud luuletada, kuid ta tuli toimetajast sõbra pal-

Kirjandusteadlane ja literaat Rein Veidemann Rapla keskraamatukogu ees Andres Ehini nurgakeses.

Foto: SIIM SOLMAN

vele vastu ja koos veedetud õhtust sündis omal moel Laulva Revolutsiooni manifest. Nii sai kuulaja heita pilku ka kirjandusluku, kuidas Rein Veidemann koos sõbraga „luulekõõgis“ toimetas, ent ta enda luule?

„Luuletuse algmeid ma kannan alati südames ja hinges“

„Hinges on mingi pilt, meeleolu, läbielamine elust. Siis äkki kontsentreerub see kujundiks, mis tahab välja tulla, otsib vormi,“ püüdis Veidemann sõnastada oma luuletuste sündi. Kogumikku tutvustades rääkis koostaja veel kuulajaile sõprusest Ly ja Andres Ehiniga, selgus, et Kristiina Ehini on olnud tema üliõpilane.

„Polnud lihtne Andres Ehinit parimini esindavat luuletust valida,“ meenutas ta, „et kõige paremini tajutavamal kujul talle omast paradoksaalsust esitada. Ehini ju esitab reaalsuse irrealsuse. Mänglevuselt ehk oli pisut sarnane Vetemaaga, kuid kiire fantaasiasse sөөst oli Andresele ainuomane. Leidsin enda arvates väga sobiva – „Flirt igavikuga“.“

Oma luuleraamatu „Lausungid ja pausid“ osas oli poeet Veidemann väga tagasi-

hoidlik. Mainis, et on sahtlisse kirjutanud kogu elu, sh kaks proosaraamatut, üks kodulinna Pärnu ja teine järgmise olulise linna, Tartu kohta. Nüüd on sõbrad, eriti Jüri Talvet julgustanud teda koostama iseendale 70. sünnipäevaks kingitust, debüteerima luulekoguga. „Luuletajana tuntud Valmar Adams (Jüri Adamsi isa) debüteeris proosakirjanikuna 88 aasta vanuselt. Mina jään talle ikkagi alla,“ naljatas ta.

Millised on Rein Veidemannini edasised loomingulised plaanid?

Vastus oli: „Arvan, et mu sisemiseks kohustuseks on kirjutada raamat, mis kontsentreeriks mu ülikoolis aastatuhande algul peetud ja kujunenud loengukursuse, tööpealkirjaks võiks olla „Sissejuhatus eesti kultuuri mõistmisse“. Olen veendunud, et eesti kultuuri tuleks mõista läbi luule, selle aluskultuur, alusstruktuur on ju kirjandus. Laulukultuur laulupeo mõttes ja visuaalkultuur on tulnud hiljem juurde.“

Hakkasin uuesti lugema Juri Lotmani 80-ndate alguse kultuurisemiootikat, ma arvan teadvat, et pean püüdma anda ühe võimaliku Eesti

kultuurisemiootilise võtme. See on minu kohustus, lootus, valmidus, unistus, kirjutada „Eesti kultuuri semiootika“,

lõpetas ta poeedile kohase hingestusega. „Aga vist sama oluliseks pean õnne oma põlvkonnaga koos vananeda.“

20.06.17 kell 20.00
Raikküla Kultuurikeskuses

Tervitame
süde koos

ANNE VESKIGA

Pilet 15 eurot • Avatud puhvet

Broneerimine ja eelmüük:
Raikküla Valla Vabaajakeskuses
kalfanne@gmail.com või 5361 1901

Korraldaja: Raikküla Vallavalitsus
Raikküla Valla Vabaajakeskus.
Toetajad: Püksi MTÜ, Kappeli küla MTÜ, Iga küla MTÜ,
Raikküla Kultuurikeskus MTÜ, FIE Püksi Vahetus,
Rapla Muusikaharidus OÜ, Rapla Eluaja Keskus MTÜ.

Sensuaalne naine luules ja pildis

Naine - salapärane, lummas, kirglik, armastav, nõtk, nukker, ootav, andev, võttev ja inspireeriv. Kaks naist, Anneliis Kõiv ja Lembe Aasorg on saanud naisest niivõrd palju inspiratsiooni, et sellest sündis näitus „Nõtk. Sensuaalne. Naine“.

Helerin Värönen

Kohila raamatukogus avati eelmisel kolmapäeval näitus, kus fotodele on naiseks olemise hetki tabanud Lembe Aasorg ja sõrmeotstest välja lipsanud sõnad on paberile pannud Anneliis Kõiv.

Näituse saamisluugu on olnud üks kohtumiste rada. Kõigepealt kohtusid Anneliis ja Lembe. Olles käinud erinevaid radu, ristusid nende

teed, kui Lembest sai Anneliisi kergetõustikutreener.

Peale spordi oli neil mõlemal aga hobi, mille kokkupuutepunkt on naine. Osa luuletusi olid Anneliis Kõivul varem olemas, kuid kohtumisest Lembe Aasorgu piltidega sündis neid juurde.

Aasorg sõnas, et lugedes nüüd Kõivu luuletusi, tulevad tal omakorda uued ideed fotode jaoks.

Anneliis Kõiv ei pea end luuletajaks, tema põhimõte on, et ta vahendab luuletustega emotsioone.

Enamik ta luuletusi sünnivad niimoodi, et pärast kirjutamist ta neid üle pole lugenud ja keegi pole neid ka toimetanud.

Kõiv luges juhuslikult valides ette mõned luuletused. Üks oli ta enda lemmikluuletus, mille sisu on see, et kõik olemise enda ellu kutsunud. Nii hea kui ka halva. Kõige eest tuleb aga tänulik olla. Täna elu täna ja igal hommikul, päeval, õhtul ja ööl.

Samuti ei pea Aasorg end fotograafiks. Pildid on valminud seitsme aasta jooksul tema enda tuttavatest ja lähedastest naistest.

Tegeledes spordiga, on naise voolujooneline keha olnud talle inspiratsiooniallikaks ja oma pildidel on ta tabanud naisi nende loomulikus olekus. Nii et meigitud-mukitud naisi ta ei pildista.

Piltidelt õhkub emotsioone, mida ei saa teeselda. Osal pildidel on naise keha paljastatud, kuid täielikku alastust pole, miskit on ikka varjus. Lubav ja samas salapärane naine.

Ka luuletuste kujunduses on märgata voolujoonelisust, justkui naiselikke kurve. Anneliis Kõiv sõnaski, et kurvid on inspireerivad ning head naist ja veini pole kunagi liiga palju.

Hetk näituse avamiselt. Paremal luuletuste autor Anneliis Kõiv lugemas oma lemmikluuletust.

Foto: HELERIN VÄRONEN

Naiskoor Paula juubeldas koos päikese ja sõpradega

Laupäeval, 3. juunil kõlasid Märjamaa rahvamaja päikselisel terrassil laulud naiskoorile Paula, kellel täitus poolsada aastat. Paula kutsus oma laulusõprade päevale sõbrad Eestist ja Lätist.

Piret Linnamägi

Laulurahvas kogunes terrasile ühiselt regilaulu lauldes, eestlauljaiks Paula liikmed. Ühendkooride esitatud „Üle Maarjamaa“, „Kes mõistab“ ja „Hoidkem neid päevi“ kõlasid üle kogu alevi. Päeva juhtinud Iris Haiba kelmikad ja sisukad vahetektid juhatasid sisse iga esineja, andsid ülevaate juubilarite tegemistest ning käikudest kodumaal ja piiri taga. Paulat on juba 47 aastat väsimatult juhendanud Maiu Linnamägi, kes oskab naisi hoida muusika ja laulu juures ning olla hea dirigent.

„Alles jääb laul“ - see lugu pühendati Paula kõige eakamale lauljale Hilja Aasmale, kel augustis täitub 90. elusuvi. Laulma olid kaasatud Maiu Linnamägi ja Ljuba Kudinova lapselapsed Mirjam ja Maiki. Koos kooriga mõjus tüdrukute esinemine erilisel ja andis lootust, et lauljate järelkask on olemas.

Koos naiskooriga Paula laulavad noored solistid Mirjam ja Maiki.

Foto: PIRET LINNAMÄGI

Lätimaalt Madonast oli juubelikooriga tervitama tulnud segakoor Mantojums, keda juhatas Inara Stepane. Lustaka vemmälväsiga juhatas päevajuht sisse Sirje Kaasiku taktikepi all laulva Haapsalu naiskooriga Kaasike ja Marju Plamuse juhendamisel tegutseva Varbola naiskooriga Astra.

Seejärel paluti lavale Järva-kandi mehed ansamblist Viisitiim, keda juhendab väsimatu Heldi Tagel. Kuldses eas mehed

kandsid ette kuus laulu ja tänuaplausi ei tahtnud vaibuda. Viimastena astus üles naiskooriga Leelo Pärnust, keda juhendasid Hilja Vainula ja Tiia Tamm, ning Eesti Rahvusraamatukogu naiskooriga dirigentide Anneli Surva ning Oliver Povel-Puusepa juhtimisel. Kontserdi viimased laulud kõlasid taas ühendkooride esituses.

Enne aga, kui Paula lauljaid ja dirigenti õnnitlema tuldi, tänas Paula kõiki esinenud

koore, dirigente, klaverisaatajaid ja päevale kaasa aidanud inimesi lilled ja meenetega. Sünnipäevakooriga õnnitleda soovijate rida oli pikk ja häid sõnu jagus kuhjaga.

Edasi siirduti ühiselt rahvamaja Ly galeriisse sünnipäevatoriti maitsma. Üles oli seatud kena fotogalerii koori tegutsemisaastatest ning pilk jäi peatuma ka Paula koori esinemisriietel, mida on aastate jooksul kantud.

Naiskooril on kaks algust, kuid üks aastapäev

Paula laulja Tiia Allikivi

Märjamaal alustas naiskooriga juba 1952. aastal Voldemar Liini juhtimisel, kuid siis tegevus katkes aastateks. 1967. aastal hakkasid naised laulma Luule Leppiku taktikepi all ja see ongi Märjamaa naiskooriga pideva tegutsemise algus.

Maiu Linnamägi tuli koori etteotsa kohe pärast kõrgkooli lõpetamist 1970. aastal ja on lauljaid koolitanud ning koos hoidnud siiani. Paula nime võttis koor 20 aastat tagasi, laulupidudel kanname uhkelt Märjamaa rahvarõivaid ja oma kodukirikus õnnistatud kaunist lippu.

Koor on Eesti Naislaulu Seltsi liige ning meie dirigent Maiu Linnamägi valiti 2014. aastal seltsi auliikmeks. Kui ühel naiskooriga on pikka aega dirigendiks nii teotahteline, nõudlik, kannatlik ja särav looja nagu Maiu, siis tublidele naistele sobivad need omadused hästi ja on lauljatele külge hakanud.

Märjamaa pole ju teab mis suur paik, kuid lauluhimulisi naisi-neidusid on alati leidunud. Praegu on lauljaid 26, parimatel aegadel on olnud poole rohkemgi.

Paula on säramas ja lõõritamas käinud mitmetes välisriikides (Soomes, Rootsis, Norras, Saksamaal, Ungaris, Leedus, Lätis, Venemaal), osa võtnud festivalidest, võistlusalumistest, kõikidest üldlaulupidudest, naiskooride ja maakonna laulupäevadest. Nii olemas sõpradeks saanud mitme kooriga ja korraldame aegajalt kokkusaamisi. Kodustel Märjamaa folgipäevadel ja rahvamaja kontsertidel olemas alati esinemas.

Koos tähistame iga kuu oma liikmete sünnipäevi, jõulutame eri paikades, koguneme koduaedadesse hooajalõpu piknikuks. Suviti korraldame mõnepäevase puhkusereisi, sel aastal sõidame Tartusse.

Noored näitasid killukesi suvisel peol esitamisele tulevast repertuaarist

6. juuni õhtul oli Rapla kultuurikeskus puupüsti rahvast täis, kuna toimus XII noorte laulu- ja tantsupidu tutvustav kontsert.

Helerin Väronen

Oma õpitud repertuaari, mõeldud mõtteid ja kogetud emotsioone näitasid RVG ja Kohila gümnaasiumi rahvatantsijad, Riinimanda kooride ja Rapla laulustuudio lauljad, Rapla maakonna noorte puhkpilliorkester, Rapla poistekoor ja Raplamaa noorte meeskoor.

Seekord on laulu- ja tantsupeo pealkiri „Mina jään“. Sellest on tuletatud Raplamaa deviisi: „Mina jään raudselt Raplamaale“. Rapla maakonnast on peole minemas ligi 1300 lauljat, tantsijat ja pillimeest 63 kollektiivist, kes rongkäigus just selle hüüdlause alla koonduvad. Laulupeo Raplamaa kuraatoriks ja kontserdi õhtujuhiks olnud Mari Tammar sõnas, et see on märk, et me oleme uhked Raplamaa üle.

Sõna „raudselt“ viitab millelelgi, milles ollakse täiesti kindel, ja samas jutustab see Raplamaa vägevast sepatööst. Lause kujunduses olev nael on arhailine kinnitusvahend, kuid samas terav ja galantne nagu persoon, kes raudselt Raplamaale jääb. Tammar loodab, et see lause leiab ka pärast laulu- ja tantsupidu kasutust näiteks särkidel ja

Lastekoori esituses ja Thea Paluoja juhendamisel kõlab laul „Maailm heliseb“.

Foto: SIIM SOLMAN

märkidel.

Kontsert algas tormakalt sõna otseses mõttes, kuna esimeseks looks oli „Tormakas algus“ puhkpilliorkestri esituses. Ühendkooride esituses kõlas Karl August Hermann „Oh laula ja hõiska“. Veel enne, kui lastekoorigid laulsid „Maailm heliseb“ ja „Mets neidude vahel“, sõnas Tammar, et tänavune laulu- ja tantsupidu saab olema vabas Eestis sündinud laste pidu, kelle ees maailm on lahti. Neil noortel on aga kanda vastutus meie keele ja kultuuri säilimise ees.

Suvisel peo keskmeks ongi noore põlvkonna side siinse maa, kultuuri ja esivanematega, oma juurte tundmise tähtsus. Ja see kajastub ka repertuaaris. Rapla Vesiroosi gümnaasiumi tantsurühma Keerulind tants „Kevadrõõm“ kutsus seiklema ja maailma avastama, järgmise tantsu „Ojake“ sõnum on Jaan Tätte loost „Ojalaul“ tuttav oma koju tagasi tahtmise soov.

Keele järjepidevuse teemal oli tants „Tita tots“, mis justkui on eesti keeles, kuid samas kõlab nagu salakeel. Teine Kohila gümnaasiumi

lasterühma esitatud tants viis mõtted suve peale: „On meie keskel suvi“.

Esitluste vahelised tekstidki läksid suviseks. On ju suvi olnud siiski noorte kooskäimise aeg, eriti oodati just jaanipäeva. Järgnevad tantsud olidki just sellest kantud. Kohila gümnaasiumi Rõõmupäkad esitasid tantsud „Jaanitulele“ ja „Suvetuuled“ ning Rapla Vesiroosi tantsurühm Keerulind keerutas ühe „Pärglipolka“.

Kui lavale astusid Rapla poistekoor ja Raplamaa noorte meeskoor lauluga „Vana harjutus“, saime teada, kuidas

võinuks kunagi jaanipäeval lõkke ääres räägitud vanaisa jutt rüütlistest lõppeda. Eks neid jutte seal lõkke ääres räägiti vanasti palju.

Näiteks sellest, kuidas vanasti oli kombeks jaanipäeval võõras kirikus käia. Suur asi olevat olnud rääkida, kui mitmes kirikus keegi käis. Kuna ööd olid valged, oldi teel ka öösiti, kui päevast ei piisanud. See jutt juhatas sisse puhkpilliorkestri loo „Koduteel“. Oma mälestused on vanaemadel-vanaisadel ka mardi- ja kadripäevast. Seda ilmestas Keerulinnu esitatud

tants „Kadrid ja Mardid“. Esivanemate noorpõlvkondade heietused võtsid kenasti kokku Veljo Tormise laulutsüklist „Nostalgia“ pärit killukesed, mida esitasid Riinimanda koorid. Sellele järgnes Pärt Uusbergi seade rahvalaulust „Ostetud hääl“.

Nende meenutuste toel saab noor aru, et tegemist on tema juurte looga, perekonna looga. Oma juurte üle mõtisklemist pakkusid Rapla poistekoor ja Raplamaa noorte meeskoor looga „Minu juurte lugu“.

Esivanemate lugu on ka meie lugu ja meie kirjutame järgmise lehekülje aegade raamatusse. Ühendkooride esituses kõlasidki „Meie“ ja „Ta lendab mesipuu poole“.

Regilaulu „Õhtu ilu“ juhatas sisse lugu sellest, kuidas Kristiina Ehin peab regilaulu üheks kultuuriliseks ürgelemendiks. Tuli on üheks ürgelemendiks, selle abil sepiatatakse ja see annab pimedatel öödel valgust. Killuke tuld on ka meis endis, mis jõudu annab. Noorte segarühmade tantsu „Tulitilgad“ imeilus muusika ja sõnad on loonud Maian Kärmä. Ka ühe ühistantsu muusika, „Kullakera kandjad“ on Kärmä looming.

Enne viimast tantsu „Oige ja vasemba“ tänati juhendajaid, tänu kellele kogu seda muusikalist ja tantsulist ilu kuulda ja näha sai: Thea Paluoja, Urve Uusberg, Riho Pohla, Liina Kõrtsini, Patrik Sebastian Unt, Silver Niinemets, Maiu Linnamägi, Tõnu Soosõrv, Ulvi Mägi.

Susi stuudio sünnipäeva tähistati Omega lauludega

Helerin Väronen

1960-ndatel tegutses Raplas bänd Omega, mille trummariks oli Tõnu Susi. 24. mail sai tema mälestuseks loodud Susi stuudio üheaastaseks. Selle tähistamiseks esitasid üheksa Rapla muusikakollektiivi 8. juunil Rapla kultuurikeskuses toimunud kontserdil Omega lugusid.

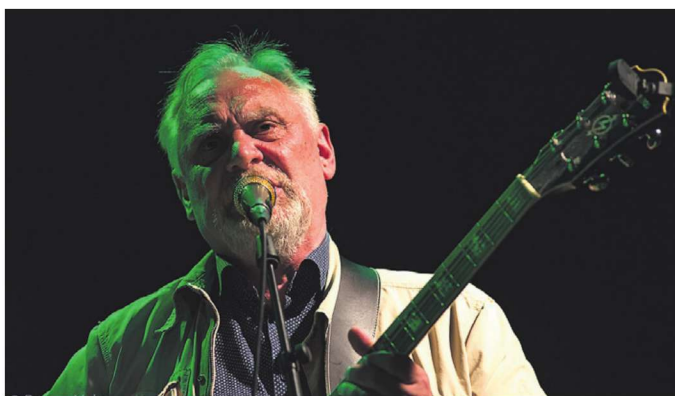
Omega alustas tegutsemist 1965. aasta detsembris ja algkoosseisu kuulusid Koit Pärna, Vello Nurme, Tõnu Susi ja Ülo Väling. Lühikeseks ajaks liitus Ain Tarvis, kelle asemele tuli basskitarri mängima Mati

Vaarmann. Nad kaverdasid tolle aja kuulsate muusikute lugusid, näiteks esimesena Eestis Jimi Hendrixit.

Inga Tarto ja Uku Kübara esituses kõlaski näiteks Rolling Stonesi lugu „Paint it Black“.

Ilmselt kõige õnnelikum Susi stuudio valmimise üle on Sten-Olle Moldau, kes saab nüüd linnas, mida ta armastab, teha tööd, mida ta veel rohkem armastab. Ta oli lausa nii õnnelik, et tahtis kõigile, kes stuudio valmimisele kaasa on aidanud, põsemusi anda. Tema esimene lugu oli „Pulmapäev“. Teise looga tegi Sten-Olle väikese triki. Võttes Omegalt üle laulupealkirja „Vana maja“, esitas ta enda loo „Maale“.

Kolmas esineja oli alles hiljuti kokku tulnud, nii et nende nimi oli lihtsalt Liisi ja bänd. Bändi loomise mõte tekkis Liisi Männil Rapla

Ansambli Fest laulja Aivar Toomingas.

Foto: RAUNO VAHTRE

kultuurikeskuse juhataja Age Rebeli sünnipäeval. Nemad esitasid lood „Väike neiu“ ja „Malalaika“.

Järgmine bänd ei jäänud nime poolest alla - Kairi ja bänd, kus peale Kairi Trigubi teevad kaasa Jaak Paju, Ivo Rüütalu, Andres Lääne ja Sulev Tomingas. Ivo Rüütalu sõnul on Omega avaldanud Rap-

la muusikakultuurile suurt mõju, sest just sealt paljud oma muusikuteed alustasidki. Peale Rapla Omega tegutses Tallinnas aga Oomega. Kairi oma bändiga esitaski ühe loo Rapla Omegalt ja teise Tallinna omalt ning palus publikul ära arvata, kumb on kumma lugu.

Kõige naljakama etteaste

tegi The Notes koosseisus Markus Bachmann, Kõu Kaur ja Helari Tapp, kellele lausa üleöö olid vuntsid „kasvanud“. Oma lugude pealkirju poisid ei avaldanud, ütlesid vaid, et need on Omega plaatide pealt vastavalt kolmas ja üheteistkümnes lugu.

Izzy in Scarlet'i kaks lugu olid „Shake in all Over“ ja „Simon says“. Peale Piia Põderi mängivad ansamblis Morten Langi, Robert Rebel, Geio Rüütalu ja Heiti Vahtra.

Ansambel Brandy on tegutsenud juba 31 aastat ja nende esituses kuulis lugusid „Sõnad“ ja „Päevad“.

Eelviimase bändina astus lavale Spido, koosseisus Teet Tall, Ivo Rüütalu, Andres Lääne ja Morten Langi. Nemad esitasid ka „Kiikhobu“, mis oli Omega repertuaaris üks tuntumaid lugusid.

Viimase bändi Fest tegi eriliseks see, et koos Aivar

Toomingase, Vambola Fuchsi ja Vaiko Eplikuga teeb kaasa Mati Vaarmann, kes kuulus omal ajal ka Omega koosseisu. Omega liikmetest oli saalis veel Vello Nurme, kellelt õhtujuhid Erko Laurimaa ja Andres Lääne tahtsid teada, kas nüüdsel ajal on keerulisem või kergem bändi teha.

Nurme vastas, et võrdlusemoment tal puudub, aga omal ajal see bänditegemine keeruline ei olnud. Kontsert pakkus tema sõnul mõnusaid äratundmishetki, lausa pisaralevat silmanurka kippunud. Fest oli ka ainus bänd, kes kolmandaks looks lavale tagasi kutsuti.

Kontsert läks eetrisse Tre Raadio saates „Heliredel“.

Susi stuudios on peale kohalike bändide lindistamas käinud näiteks Smilers, Terminaator ja Gerli Padar. Hetkel käib stuudios töö Rüüdi teise kauamängivaga.

Kaitseme toitu

Aseta kauss tagurpidi riide peale ning mõõda kausi äärest umbes viis sentimeetrit.

Mariliis Vest

Rannahooaja algus on veel pisut küsimärgi all, aga grillihooaeg on küll juba mõnda aega täies hoos.

Kindlasti ei küpseta nii mõnigi pere enam hõrke toitusid nelja seina vahel, vaid hoopis õuele üles seatud grillil. Lihaküpsetamise ajal tekib tihtipeale laual olevatesse kausidesse lisaks nii mõndagi maitsvat. Kes teeb värsket salatit, kes pakub snäkke. Mõned kausid tulevad aga poodidest ilma kaaneta, vähemalt meil on mõned sellised kapis täiesti olemas. Mõnusal grilliõhtul võib aga maitsvast suutäiest tahta osa saada ka mõni putukas või pudeneb puu otsast toidu sisse midagi. Täna nippinurgas lähendame need probleemid, sest õmbleme kaussidele ise võrdle-

lisi käepärastest materjalidest kaane. Ennekõike läheb meil selleks vaja riidet, näiteks võib taaskasutada mõnda salli, millel enam kandjat pole. Hakkame aga peale!

Vaja läheb: riidet, kaussi, kääre, õmblusmasinat, püksikummi, niiti.

Meisterdamine: aset kauss tagurpidi riide peale ning mõõda kausi äärest umbes viis sentimeetrit. Märgi koht ära. Nüüd lõika kääridega saadud ring välja, soovi korral võid triiki-da. Võta välja õmblusmasin ja õmble püksikumm riide külge nii, et selle saaks tõmmata üle kausi (vaata pilti). Soovi korral võib kääridega ära lõigatud ääre kenamaks õmmelda. Tõmba valmis kate kausi peale ja ongi toit kaitstud!

NipinURK

Sadie
Seasonsgoods

Tõmba valmis kate kausi peale ja ongi toit kaitstud!

Foto: www.sadieseasonsgoods.com/

Eesti Töötukassa

Raplamaal seisuga 13.06.2017

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS

TÖÖKOHTI

ASUKOHT

olmeprügi autojuht	1	Rapla maakond
lasteaiaõpetaja	1	Juuru vald
logopeed	1	Juuru vald
õpetaja abi	1	Juuru vald
eripedagoog/logopeed	1	Järvakandi alev
müüja	1	Järvakandi alev
müüja (puhkuseasendaja)	1	Järvakandi alev
seadistaja	1	Järvakandi alev
klaasivormimisemasina operaator	1	Järvakandi alev
autojuht	1	Kuimetsa küla
lüksifarmi karjak	1	Ingliste küla
koka asendaja	1	Kalbu küla
operaator	1	Keava alevik
majaelementide valmistaja	1	Hageri alevik
hooldaja	3	Hageri alevik
ekskavaatorijuht - traktorist	1	Hageri küla
rataslaaduri juht	1	Kohila alev
müüja	1	Kohila alev
vanemmüüja	1	Kohila alev
müüja (puhkuseasendaja)	1	Kohila alev
ostuspetsialist	1	Kohila alev
sorteerimis- ja pesemisseadmete operaator	1	Kohila alev
autojuht	1	Kohila alev
värvi	1	Prillimäe alevik
puhastusteenindaja	1	Jõeküla
müügiasistent	1	Jõeküla
koristaja	1	Märjamaa alev
transporttööline	1	Märjamaa alev
klienditeenindaja	2	Märjamaa alev
autoremondilukksepp	1	Märjamaa alev
toote kontrollija/abitööline	1	Märjamaa alev
liinitööline	2	Märjamaa alev
hooldusõde	1	Tolli küla
kokk	1	Tolli küla
valamise operaator	1	Varbola küla
lõikaja-freesija	1	Varbola küla
saeraami operaator	1	Lipa küla
abitööline	1	Alu alevik
tootmistööline	4	Purila küla
puidupingi operaator	2	Purila küla
tõstukijuht	2	Purila küla
remonditööline	2	Rapla linn
klienditeenindaja	2	Rapla linn
klienditeenindaja toitlustuses	1	Rapla linn
rahvusvaheliste vedude autojuht	1	Rapla linn
kokk kohvikus (puhkuseasendaja)	1	Rapla linn
kokk kohvikus	1	Rapla linn
müüja kohvikus (puhkuseasendaja)	1	Rapla linn
koristaja kohvikus (puhkuseasendaja)	1	Rapla linn
ööpäevaringne hooldustöötaja	1	Rapla linn
müüja (puhkuseasendaja)	1	Rapla linn
transporditööline (puhkuseasendaja)	1	Rapla linn
akende paigaldaja	1	Rapla linn
klienditeenindaja	3	Rapla linn
klienditeenindaja-kassapidaja	1	Rapla linn

www.tootukassa.ee Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla. Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

Juristi nõuanne

Riskianalüüse tuleb säilitada 55 aastat

Lugeja küsib: Koostasime uue töökeskkonna riskianalüüsi, kuna vahetasime välja osa seadmeid. Tean, et riskianalüüsi peab säilitama 55 aastat, aga kas uue riskianalüüsi koostamisel võime vana hävitada? Aastatega koguneb riskianalüüse päris palju, sest tootmisettevõttes ikka midagi muudetakse ja siis tuleb iga kord uus riskianalüüs teha.

Vastab Piret Kaljula, Tööinspektsiooni töökeskkonna konsultant: Riskianalüüsi säilitamise kohustus tuleneb töötervishoiu ja tööohutuse seadusest, mis ütleb, et riskianalüüsi tulemused vor-

mistatakse kirjalikult ja neid säilitatakse 55 aastat.

Uue riskianalüüsi koostamisel ei tule ega ka tohi eelmist riskianalüüsi ära hävitada, vaid seda tuleb samuti säilitada 55 aastat. Iga riskianalüüs,

mis ettevõttes on koostatud, kuulub säilitamisele 55 aastat. Kõikide riskianalüüsides säilitamine on vajalik, et saada infot töökeskkonna ja selle muutumise kohta. Näiteks võib riskianalüüsist olla abi tõendamaks, et ettevõtte endisel töötajal, kellel on kutsehaigusena tuvastatud kuulmislangus, ei saanud see tekkida teie ettevõttes, sest võeti kasutusele uued seadmed ning kuulmist kahjustavat müra ei tekkinudki.

Koos riskianalüüsiga tuleb

säilitada ka töökeskkonna ohutegurite mõõtmistulemuste protokollid, sest need on osa riskianalüüsist. Teatud ohutegurite mõõtmiste puhul on valdkonda reguleerivates määrustes sätestatud eraldi tähtaeg mõõtmisprotokollide säilitamisele. Näiteks ohtlike kemikaalide puhul säilitatakse mõõtetulemuste üks eksemplar mõõtelaboris, teist säilitab tööandja 40 aastat. Kui tööandja lõpetab tegevuse, antakse mõõtetulemused üle Tööinspektsioonile.

Hinnavõrdlus

Avokaado-mündi toorkook

Stina Andok

Rapla melumessil avasid mitmed armsad inimesed nii enda kodudes kui asutustes kohvikud, et kostitada mesilisi kosutavate roogadega. Kultuuriklubi Baas Umbrohukohviku menüüst võis leida väga palju põnevat, aga erilisi laineid lõi just see avokaado-mündi toorkook, mille retsepti täna kohviku koka Margit Kuhi lahkelt loal jagame.

Vaja läheb:

Põhi: 40 g mandleid, 150 g datleid või rosinaid, 100 g päevalilleseemneid või 65 g brasiilia pähkleid + 45 g pekaanipähkleid, 3 sl kookosõli, 4 sl hakitud münti, 50 g kookoshelbeid.

Täidis: 5 küpset avokaadot (varem valmis osta ja lasta kodus küpseda), 2 sidruni mahl, 1,5 dl agaavisiirupit, 2 dl kookosõli, vaniljet, 0,5 dl münti, poole sidruni koor.

Tee nii: Vala kõik põhja koostisosad blenderisse, purusta ning seejärel suru saadud segu 22 cm koogivormi põhja. Seejärel eemalda avokaado viljaliha ning sega see koos teiste täidise komponentidega

blenderi abil ühtlaseks massiks. Enne serveerimist lase koogil üle öö külmkapis seista.

Retsept: Lauri Priimägi, Kehtna KHK pagarikursuse juhendaja.

	Avokaado, 1 kg	Sidrun, 1 kg	Mandel, lahtine, 1 kg	Dattel, pakendatud, 200 g
Konsum	1,99**/ 2,59	1,99	17,99	0,99
Selver	2,59*/ 3,99	1,99	15,99	1,09
Maxima	2,50	1,99	-	-
Meie Toidu-kaubad	2,99	2,29	-	-
Säästumarket	-	2,39	-	-

*Soodushind/ tavahind
**Hind kliendikaardiga/ tavahind
Hinnad on seisuga 13.06.17

EESTI GAAS

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

SÄÄSTA RAHA JA LOODUST – VALI ŠKODA OCTAVIA HÜBRIID

KUI PALJU KULUTAD SINA AASTAS AUTOKÜTUSELE? VAATA JÄRELE: CNG.SKODA.EE

Valikus ka DSG automaatkäigukastiga. Hind alates 18 800 €

300 ŠKODAT
EESTI LAOS
KAMPAANIA.SKODA.EE

www.skoda.ee

Ametlikult volitatud ŠKODA edasimüüjad Eestis on:

ŠKODA Tallinn · Auto 100 Tallinn AS
Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pirni 1, 10621
Telefon: 6808 222 · info@skoda.ee, auto@skoda.ee
www.skodatallinn.ee

ŠKODA Laagri · SKO Motors OÜ
Pärnu mnt. 543, Laagri 76404
Telefon: 6837 070 · auto.laagri@skoda.ee
www.skodalaagri.ee

Aasta Auto AS · Tartu, Sepa 24 A, 51013
Telefon: 7308 000 · info@aastaauto.ee
www.aastaauto.ee

Škoda Kuressaare · Warma Auto OÜ
Kuressaare, Tallinna 82a, 93815
Telefon: 4530 120
info@warmaauto.ee
www.warmaauto.ee

Moller Auto Pärnu OÜ · Pärnu, Välja tn. 3, 80010
Telefon: 4476 140 · parnu@moller.ee

Moller Auto Viru OÜ · Jõhvi, Narva mnt 143, 41536
Telefon: 6808 200 · viru@moller.ee

Folk Auto OÜ
Viljandi, Tallinna 45, 71018
Telefon: 4355 340 · viljandi@moller.ee

Koolisport

Neljakordsed võitjad on Janre Jõgi ja Hanna-Liisa Õispuu

Laine Rokk

Kergejõustikuvõistlused algklassidele toimusid piirkonniti neljal maikuu päeval. Neljas piirkonnas osales kokku 17 kooli ja 236 koolinoort. Ei osalenud Kaiu, Kodila ja Varbola. Igal võistlejal oli võimalus osaleda neljal alal: 60 m jooks, kaugushüpe, pallivise ja pikk jooks. Kuna piirkondades on alade läbiviimise tingimused väga erinevad, ei ole tulemused võrreldavad.

Võistluse eesmärk oli pakkuda kodukooli lähedal algklasside õpilastele toredat kergejõustikupäeva.

Kõik neli ala võitis Janre Jõgi Juuru E. Vilde koolist ja Hanna-Liisa Õispuu Kehtna põhikoolist.

Piirkondade paremad

Kohila piirkond (toimus Kohilas 16. mail)

2006-2007 sündinud

Kirke Kala, Kohila MK, 60 m 9,2; 400 m 1.14,2

Rebecca Pent, Kohila G, kaugus 3.74

Elis Prunt, Kohila G, pall 33.80

Janre Jõgi, Juuru K, 60 m 8,9; kaugus 4.31; pall 44.70; 500 m 1.36,4

2008-2009 sündinud

Mirtel Raudsepp, Kohila MK, 60 m 10,4

Marit Veli, Kohila G, kaugus 3.12

Keteri Miret Schneider, Kohila MK, pall 20.00

Marie Kala, Kohila MK, 300 m 59,3

Lukas Aus, Kohila MK, 60 m 9,7; kaugus 3.31;

Tanel Taavi Sarri, Juuru K, pall 29.00

Remi Rilos Madisson, Kohila G, 400 m 1.27,1

Rapla piirkond (toimus Raplas 17. mail)

2006-2007 sündinud

Heleri Pajuväli, Rapla VG, 60 m 9,6

Lorelii Estaal, Rapla ÜG, kaugus 3.47

Keitlin Männik, Rapla VG, pall 31.00

Keit Liis Kõiv, Rapla ÜG, 400 m 1.22,2

Jako Rutšs, Valtu PK, 60 m 9,0

Marten Vaher, Rapla ÜG, kaugus 3.73; 500 m 1.46,2

Ranel Rahuoja, Rapla ÜG, pall 44.00

2008-2009 sündinud

Grete Korsen, Alu LA-AK, 60 m 10,2

Lisann Terras, Rapla VG, kaugus 3.32; pall 20.50; 300 m 1.03,6

Timmo Taling, Rapla ÜG, 60 m 9,9

Marttis Runno, Rapla ÜG, kaugus 3.37

Karl-Mattias Pedai, Rapla ÜG, pall 32.50; 400 m 1.29,6

Järvakandi piirkond (toimus Kehtnas 18. mail)

2006-2007 sündinud

Hanna-Liisa Õispuu, Kehtna PK, 60 m 9,7; kaugus 3.34; pall 28.30; 400 m 1.16,3

Nikita Mežov, Kehtna PK, 60 m 9,2; kaugus 3.60; 500 m 1.16,3

Mattias Kald, Kehtna PK, pall 43.15

2008-2009 sündinud

Indra Jahesalu, Käru PK, 60 m 10,3; kaugus 3.00; 300 m 1.00,4

Janeli Albri, Järvakandi K, pall 18.70

Tauno Melts, Järvakandi K, 60 m 10,9; 400 m 1.36,1

Gunnar Tünder, Kehtna PK, kaugus 2.76

Riko Väljaots, Järvakandi K, pall 18.40

Märjamaa piirkond (toimus Märjamaal 25. mail)

2006-2007 sündinud

Ave Kotkas, Märjamaa G, 60 m 9,4; kaugus 3.80

Luiselota Pernits, Märjamaa G, pall 23.50; 400 m 1.20,6

Rasmus Noppel, V-Vigala PK, 60 m 8,8; pall 43.90

Jako Puusepp, Märjamaa G, kaugus 3.81; 500 m 1.39,8

2008-2009 sündinud

Alis Sõlg, Märjamaa G, 60 m 10,5; kaugus 3.04; 300 m 1.01,5

Heidi Laasma, K-Vigala PK, pall 13.10

Sebastian Schu, Märjamaa G, 60 m 9,7; 400 m 1.24,5

Rasmus Kuik, V-Vigala PK, kaugus 3.42

Kevin Toomistu, Märjamaa G, pall 21.90

Kohila poisid teenisid meistrivõistlustelt hõbeda

Kohila võrkpalliklubi poisid käisid 2.-4. juunini Viljandis Eesti meistrivõistluste finaalturniiril. Sinna oli pääsenud 20 võistkonda üle kogu Eesti ja et turniirile pääseda, tuli näha vaeva kolmel regionaalsel kvalifikatsiooniturniiril.

Ingrid Kangur, treener

Kohila võrkpalliklubi poisid teenisid finaalturniirile kaks kohta ja seega mindi Viljandisse kahe võistkonnaga. Kohila esimene võistkond mängis kaks esimest päeva üle kõik oma vastased, kolmanda päeva esimeses mängus tuli kahjuks tunnistada Tartu võistkonna paremust. Turniir lõpetati siiski võidukalt ja saavutati suurepärane teine koht.

Kohila teisel võistkonnal ei õnnestunud seekord võidurõõmu maitsta, kuid kuna teine võistkond koosnes noorematest mängijatest, said nad väga hea kogemuse järgmiseks aastaks.

Treener Madis Kesküla rääkis: “Turniirile läksime teadmisega, et meid ei saa aidata meie üks rünnakukahureid Andri, kes neljapäeval vabanes alles kipsist. Poisid olid selleks valmis ja suutsime näidata siiski paremuselt teist mängu. Reedel olime raskustes mängu käimasaamisega, kuid vajalikul hetkel suutsime oma taset piisavalt tõsta, et mitte kaotada. Laupäevase päevaga võib jääda kõige rohkem rahule. Pühapäeva esimeses mängus tuli vastu Tartu võistkond ja poistel oli teadmine, et võidu korral oleme Eesti meistrid. Kahjuks seekord veel ham-

Noored Kohila võrkpallipoisid teenisid Eesti meistrivõistluste finaalturniirilt hõbemedalid.

Foto: erakogu

mas Tartu peale ei hakanud. Päeva lõpetasime Selveri vastu võiduga, tulemuseks Eesti meistrivõistluste hõbe. Olen poiste üle väga uhke, oleme selle võistkonnaga terve hooaja mänginud väga head võrkpalli ja saavutanud hulgaliselt turniirivõite. Järgnevatel aastatel peame leidma enesekindlust ja otsusekindlust, et ka tugevate võistkondade vastu suudaksime ennast paremini realiseerida.

Kiidan tervet punkti, oleme terve aasta näinud tõsist vaeva selle ühe ja kõige tähtsama võistluse nimel. Kohila teine võistkond jäi seekord võiduta, kuid sellest hoolimata oli see võistkond siiski väga tubli. Proovisime teha kõike, mida trennis õpitud, aga natuke jäi siiski puudu.”

Kohila I mängis koosseisus: Egert Roodi, Markus

Poomann, Andri Rait Schults, Kristen Kangur (valiti Kohila VK parimaks mängijaks), Hendry Visotskis, Heigo Tamberg, Rando Alviste, Paul Mihkel Maasalu ja Sten-Markus Taasväli. Kohila II mängis koosseisus: Toren Holder Vahesaar, Jasper Jakobson, Artus Klemm, Aron Palmsaar, Martin Pillam ja Laur Torjus. Mõlema võistkonna treener on Madis Kesküla.

Kohila tüdrukud tulid sel aastal viiendale kohale. Finaalturniirile saadi oma regioonist teisena. Viljandis saadi alagrupist edasi kergelt, teisel päeval natuke mäng lagunes, oli nii võite kui ka kaotusi. Viimasel päeval võeti taas võidud, nii see viies koht lõpuks kätte tuli. Igati tublid tüdrukud. Kaks viimast aastat oleme suutnud tulla neljandale kohale, sel aastal siis veidi

kehvem koht, järgmisel aastal on eesmärk jõuda poodiumile. Võistkonnas mängisid: Mari-Ly Talas, Fiona Pärnat, Eliisa Neigo, Hannah Laura Rakaselg, Liisi Rump, Miia-Mari Piirmets, Helen Haljasorg. Treenerid: Ingrid Kangur, Katleen Kangur.

Kohila VK jaoks on olnud hooaeg väga tulemuslik, eriti hea töö on teinud nooremad. Eesti tiitlivõistlustelt on saadud viis medalit, lisaks Eesti Koolispordi Liidu esikolmikukohad

U20 T Eesti karikavõitjad ja EMV 3. koht
U14 P Eesti MV 3. koht
U12 T EMV 1. koht, P EMV 1. koht
4.-6. klass Miniliiga finaali 2. koht, P 1. koht
1.-3. klassi Mikrolliiga festival T 3. koht

Noorte rannavõrkpallisari stardib Kohilas

volley.ee

Eeloleval nädalavahetusel, 16.-18. juunil tehakse Kohilas algust noorte rannavõrkpalli karikavõistlustega, kus avaetapil selguvad parimad neljas vanuseklassis.

Reedel mängivad kuni 20-aastased noored, laupäeval tuleb rannaliivale kuni 16-aastaste ning pühapäeval kuni 18-aastaste ja kuni 14-aastaste vanuseklass. Sarja teine etapp on kavas 7.-9. juulil Pärnus, kolmas etapp 14.-16. juulil Saaremaal ja neljas etapp 21.-23. juulil Viljandis. Noorte rannavõrkpalli Eesti meistrivõistlused toimuvad 28.-30. juulil Tartus.

“Teeb suurt rõõmu, et noortele meeldib rannavõrkpalli mängida ja see, et noorte seas on mitmeid väga andekaid rannavõrkpallureid, kes juba või peagi ka täiskasvanute sarjas südikat mängu näitavad. Ootame kindlasti ka sellel aastal kõikidele etappidele palju osalejaid,” rääkis avaetapi eel rannavõrkpalli projektijuht Urmas Piik.

Foto: sxc

Ei saa me läbi Lätita

Esmaspäeva, 12. juuni õhtul sai üks 12 aasta pikkune periood Eesti jalgpallis läbi. Lõpuks alistas meeste rahvuskoondis Läti ning murdis rohkem kui kümme aastat kestnud põua.

Siim Jõgis

Eriti magusaks teeb võidu see, et kohtumine peeti Riias, lõunanaabrite kodustaadionil ning Eesti koondis võitles end 1:2 võidule pärast esimesel poolajal 1:0 kaotusseisu jäämist.

Kuigi mänguskoor 1:2 ei pruugi eriti veenev näida, näitas Eesti tegelikult sisuliselt kogu kohtumise vältel kindlamat mängu. Suurt üllatust selles tegelikult ei olnud. Läti jalgpallil ei ole praegu just kõige helgemad ajad. Enne esmaspäevaõhtust kohtumist oli Läti koondis kaotanud kuus mängu järjest, lüües selle ajaga kõigest ühe värava. Sellesse perioodi mahub ka Riias saadud 0:2 kaotus Fääri saarte vastu. Nüüd venitas Eesti lätlaste kaotuste seeria juba seitsme mängu peale.

Selles kohtumises tegi Eesti poolelt debüüdi noor keskkaitsja Madis Vihmann. 1995. aastal sündinud noormees esindab klubivutis Tallinna FC Flora meeskonda ning on seal põhimängija. Mõningates ringkondades on teda peetud lausa Raio Piiroja mantlipärijaks Eesti jalgpallis. Teatav sarnasus on muidugi olemas. Mõlemad on pikka kasvu ning noolivad palli meeleldi peaga. Eriti standardolukordades. Julgus ja enesekindlus iseloomustavad mõlemat jalgpallurit.

Eesti kõrgliiga ehk Premium liiga senise viieteistkümne vooruga on Madis Vihmann löönud lausa viis väravat. Keskkaitse kohta on see päris korralik näitaja. Värava on ta löönud sisuliselt igas kolmandas mängus. Esmaspäevases mängus moodustas ta Eesti kaitseliini koos Taijo Teniste, Nikita Baranovi ja Karol Metsaga. Ragnar Klavan teatavasti selles matšis kaasa ei löönud. Üldiselt koostöö sujus. Nii mõnigi kord tuldi lätlaste pressingu alt välja, säilitades külma pead ja andes täpseid sööte.

Siiski ei saa jätta mainimata, et just nimelt Vihmanni ebatäpne sööt 22. minutil algatas olukorra, millest väl-

jakuperemehed 1:0 juhtima läksid. Suur eksimus see muidugi polnud. Vihmann püüdis vastase nina alt palli ära lüüa, kuid õnnelt see meeskonna kaaslast ei leidnud. Lätlased said palli ning värava löi poolkaitsja Davis Ikaunieks.

Poolajal ei olnud kindlasti põhjust pead norgu lasta. Mängupilt näitas, et Eesti oli domineerivam ning agressiivsem pool. Näiteks tegid sinisärgid esimesel poolajal kuus pealelööki vastaste ühe vastu. Seega sai Läti oma värava ainsast pealelöögist, mille nad enne puhkepausi teenisid.

Kadunud ei olnud veel midagi. Eestlased läksidki teisele poolajale vastu isukalt. Värskest lisas ründaja Sergei Zenjovi liitumine Henri Anieri asemel. Just pärnakas Zenjov eestlaste viigivärava 51. minutil lõi. Tema kauglöök pörkas mööda maad täpselt posti kõrvale, kuhu Läti väravahi Paveļs Šteinborsi hüpe ei küündinud.

Viigiseisuga eestlased ei rahuldunud. Juba järgmisel rünnakul proovis Zenjov uuesti nölata, ent seekord tulutult. Võiduväravat soovisid nii mängijad väljakul kui ka Eesti fännid tribüünidel, kes kohati olid isegi häälekamad kui

Läti toetajad. Lõpuks kandis see kõik vilja 77. minutil, kui Konstantin Vassiljevi tsenderdus lendas kasti. Zenjov ei suutnud palli küll omaks võtta, ent õnnelikult maandus see Ats Purje jalale, kes ühe puutega mänguvahendi võrku pörutas. Eesti läks 1:2 juhtima ning suutis eduseisu lõpuvileni hoida.

Sellise positiivse emotsiooni pealt läks Eesti koondis suvepuhkusele. Küll aga ei tähenda see, et jalgpalliga oleks selleks suveks kodukamaral ühel pool. Pigem vastupidi. Nüüd suundub tähelepanu klubivutile, kus juuni lõpus ja juuli alguses on Premium liiga tugevamate jaoks aasta tähtsaim periood. Algavad mängud UEFA Meistrite liiga ja UEFA Euroopa liiga eelringides, kus Eestit esindavad neli Tallinna klubi – FCI Tallinn, FC Levadia, Nõmme Kalju FC ja FC Flora. Paarid loositakse esmaspäeval, 19. juunil. Mängud algavad teisipäeval, 27. juunil.

Aastate jooksul on Euroopa sarjade eelringides edukalt suutnud mängida Levadia ja Nõmme Kalju. Päril ideaalne oleks, kui tänavu suudaks vähemalt esimesest eelringist end läbi murda kõik neli Eesti klubi.

Rapla vallavolikogu esimees Tarmo Lukk vastastega rinda pistmas.

Foto: ARMAR PAIDLA

Tarmo Lukk andis Rapla Melul malesimultaani

Siim Jõgis

Rapla vallavolikogu esimees Tarmo Lukk andis laupäeval, 10. juunil kõigile soovijatele male- ning kabe-simultaani. See oli üks osa messist Rapla Melu 2017 ning leidis aset Sadolini spordihoone esisel.

Teatavasti on Lukk kogenud käpp mõlemas lauamängus. Julgeid vastaseid istus tema vastu laua taha esialgu kümme korda. Enamik eelistas malet, üks mäng võeti ette kabe.

Ligikaudu poolteist tundi kestnud simultaani käigus liitusid mõned mängijad veel. Lõpuks kogunes terve rea võitluse kõrvale (Lukk ise ütles, et neid võis olla ehk 15) ka üks kaotus ja üks viik. Ainsa kaotuse teenis Lukk Rapla vallavolikogu liikme Kristjan Alleri vastu. “Jääb kripeldama küll, aga midagi pole teha. Ta mängis hästi,” sõnas Lukk. Ta lisas, et tegelikult ei olnud võitmine ega kaotamine põhilised, vaid oluline oli mängurõõm.

Kogu ürituse eesmärk oli tema sõnul tuua male ja kabe rahva sekka ning neid alasid populariseerida. Lukk avaldas lootust, et maletamine võiks Rapla Melul kujuneda traditsiooniks ning toimuda ka järgmisel aastal.

Tegemist ei olnud esimese malesimultaaniga, mida Lukk Raplas andis. Näiteks oli sarnane üritus 2016. aasta jaanuaris Rapla kultuurikeskuses. Siis tähistati simultaaniga saja aasta möödumist Paul Kerese sünnist. Kaheksast matšist võitis Lukk toona kuus ning kaks jäid viiki.

Lukk alustas malemängu juba varases nooruses. Esimesed käigud õpetas tal vanaema. Edasi hakkas ta käima mängimas Keava kultuurimajas, kus kohalik katlakütja oli malefanaatik. “Tema panigi mu mänguoskustele põhja alla,” sõnas Lukk. Õpilaseks oli Lukk Rapla rajooni koolinoorte meister alates kuuendast kuni üheteistkümnenda klassini.

Rapla- ja Järvamaa orienteerujad pidasid ühiselt meistrivõistlusi

Siim Jõgis

Möödunud laupäeval, 10. juunil kogunesid Rapla- ja Järvamaa orienteerujad Raikküla lähiste, et pidada ühiselt kahe maakonna meistrivõistlusi. See on juba mitme aasta pikkune tava, et meistrivõistlused toimuvad ühiselt. Eelmise aasta suvel ühinesid nendega ka Viljandimaa orienteerujad.

Tänavuste võistluste korraldaja Rein Rooni selgitas, et kahes maakonnas poleks mõtet võistlust duubeldada, sest osalejad oleksid enamjaolt nagunii samad. Samuti on suvine kalenderplaan nii tihedalt täis ning ühe lisavõistluse jaoks vaba päeva leidmine ei oleks lihtne ülesanne. Paka mäe läheduses Raikküla vallas toimunud võistlustel krooniti võitjad neljas vanuseklassis nii meeste kui ka naistele. Raplamaa ainuke orienteerumisklubi Orvand oli esindatud nendest kuues võistlusklassis. Esikohti korjati kaks – Urmas Tammemäe võistlusklassis M50 ning Eha Tolm võistlusklassis N50.

Sisuliselt oli tegemist lahtiste meistrivõistlustega. Lisaks kahele maakonnale oli osalejaid näiteks ka Tallinnast. Korraldaja Rein Rooni tõdes, et tegemist ei olnud kerge võistlusrajaga. Läbitavus oli kohati raske ning nähtavus halb. Seetõttu oli tulemuste kujunemisel oma osa ka õnnel. Võistkondlikku arvestust ei peetud ning Rapla- ja Järvamaa meistrid krooniti ainult individuaalarvestuses.

M16, 3029 m 14 KP	Klubi	Tulemus	Viitaeg
1. Kasper Keerberg	Ambla SK	32.00	32.00
2. Raiko Marrandi	JOKA	32.23	+0:23
3. Ekke Tõnn Rütman	mbla SK	39.08	+7:08
M21, 6129 m 22 KP			
1. Kaarel Kallas	JOKA	48.24	48.24
2. Tiit Poopuu	JOKA	49.03	+0:39
3. Tarmo Tolm	Orvand	50.08	+1:44
M40, 6129 m 22 KP			
1. Margus Marrandi	JOKA	52.29	52.29
2. Erki Kriks	LSF PT	54.41	+2:12
3. Tarmo Klaar	Ilves	58.45	+6:16
M50, 4080 m 20 KP			
1. Urmas Tammemäe	Orvand	38.36	38.36
2. August Albert	-	42.52	+4:16
3. Jüri Rokko	SK RT	47.47	+9:11
N16, 3029 m 14 KP			
1. Kaidy Kaasiku	Ambla SK	40.51	40.51
2. Loviisa Vahenurm	Ambla SK	1:00.18	+19:27
N21, 4080 m 20 KP			
1. Thea Kaljur	Harju KEK	41.36	41.36
2. Heidi Sild	West	55.51	+14:15
3. Mariliis Aren	Türi	1:00.06	+18:30
N40, 4080 m 20 KP			
1. Maris Roosipuu	TON	46.11	46.11
2. Siiri Poopuu	JOKA	59.28	+13:17
3. Meeli Kerem	TON	1:00.34	+14:23
N50, 3029 m 14 KP			
1. Eha Tolm	Orvand	36.15	36.15
2. Tiina Talisoo	KEKRSK	36.28	+0:13
3. Ilme Roosi	Orvand	38.02	+1:47

- Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga
- Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hotmail.ee

- AUTOKLAASIDE MÜÜK JA PAIGALDUS
- AUTODE PLEKI- JA VÄRVITÖÖD
- KINDLUSTUSJUHTUMITE KAHJUKÄSITLUS
- AUTOVÄRVIDE MÜÜK, KÄSITÖÖ AEROSOOID

www.colormaster.ee

ERGO Swedbank SEESAM BTA RSA GJEMSTIGE SALVA

COLOR MASTER OÜ, Tiigi 20 79001 Kehtna, Rapla maakond
GSM 502 2794 Tel. 487 5770, E-post: info@colormaster.ee

TÖÖPAKKUMISED

Eesti Keskkonnateenused AS otsib Raplamaa teeninduspiirkonda **OLMEPRÜGI AUTOJUHTI**. Autojuhi kandidaadil peavad olema C-kategooria juhiluba ja kehtiv kutsetunnistus. Ootame kandideerima nii pikaajase veoautojuhi töö kogemusega kui ka kogemuseta noori kutsetunnistusega veoautojuhte. Väljaõpe kohapeal. Lisaks C-kategooria juhiloale ja kutsetunnistusele peab olema töötajal ka valmisolek teha füüsilist tööd. Kandideerimiseks või täiendava info saamiseks saada oma CV või küsimus aadressile: anneli.erm@keskkonnateenused.ee. Tel 5388 0729 (E-R kell 9-17).

Rapla Turvas AS pakub tööd Rabivere turbatootmisalal. Tööülesanded: turbarabas vajalikud tööd **TRAKTORI ja EKSKAVAATORIGA**, turbaväljakute korrashoid, turba kaevandamiseks ettevalmistamine (freesimine, pööramine), turba kaevandamine (kogumine vaakumkogujaga), kaevandatud turba ladustamine (aunatmine) ja transpordiks ettevalmistamine.

Tel 5309 0672 või kristjan@raplaturvas.ee

Pakume tööd **CE-kat AUTOJUHI**LE Eesti - Saksa - Eesti suunal. Raplasse vajame **AUTOREMONDI LUKKSEPPA**. Tel 501 0618

Rapla Lasteaed Kelluke võtab konkursi korras tööle **LASTEIAIÕPETAJA**. Ametikoha suurus 0,8 (lapsehoolduspuhkuse asendaja). Tööle asumise aeg 14. august 2017. Motivatsioonikiri, CV, haridust (võib olla lõpetamisel) tõendava dokumendi koopia saata hiljemalt 27. juuniks aadressil Rapla Lasteaed Kelluke, Palli 3, Rapla linn, Rapla vald 79513 või e-aadressil kelluke@kelluke.edu.ee Info tel 501 8373 Aune Kähär

Kaiu Lasteaed Triinutare võtab tööle **LOGOPEEDI (0,5 kohta)**. Avaldus kandideerimissooviga, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 24. juuliks aadressile Leandri tee 3, Kaiu alevik, 79301 Raplamaa või e-posti aadressile kaiu.triinutare@mail.ee. Lisainfo tel 484 5441 või kaiu.triinutare@mail.ee

Raikküla Kool ootab oma sõbralikku meeskonda **LOGOPEEDI (koormus 1,0 ametikohta) INGLISE KEELE ÕPETAJAT (koormus 11 tundi)**. Kasuks tuleb eelnev töökogemus erivajadustega lastega töötamisel. Avaldus, CV ning haridust tõendavate dokumentide koopiad saata 1. augustiks aadressile Raikküla küla, Raikküla vald, Raplamaa 78402 või kool@raikkylakool.eu. Tööleasumine 28.08.2017. Info tel 5308 7762

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb korralikku toorest lepuuud ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puitbriketti. Vedu. Tel 516 6305

Rapla Kütteäris puidu- ja turbabriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

Toores lehtpuu, hind al 30 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga, transport hinnas. Tel 502 4895

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidu- ja turbabriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

tooreid halupuid 30-60 cm (lepp, must lepp, kask, saar) koos veoga. Tel 517 5783

kuivi küttepuid lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3-6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

Telli soodsalt küttepuid! Küsi hindal Tel 5192 2723 Holmes&Meyers

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 505 9151, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

sõelutud mulda hinnaga 6 € tonn. Info tel 518 2908

pool maja Märjamaa alevis (2 korrust, remonti vajav). Elupind 70 m², krunt 1500 m². Tel 5330 5474

3-toaline korter Valgus. Info tel 5698 9721

2-toal korter Raplas Ööbiku 1, koos garaaziga. Tel 521 0903

1-toal korter Raplas, Lepiku 15. Hind 19 000 €. Tel 522 8882 taivo@heraxs.ee

lattniiduk ja kaarutaja. Tel 526 5334

MITMESUGUST

Kas teadsid, et võid ennast tervisliku toiduga saledaks süüa? Köht on täis, magusaisud kaovad. Trenn ei ole kohustuslik! Alusta TASUTA! www.erikorgu.ee

Vajame kiiresti abilist 80-aastasele papile Raplas. Umbes 2x nädalas, soovitatavalt keskealine naisterahvas. Täpsem info tel 5563 9244

SOOVIN ÜÜRIDA

Raplas 1-2-toalise korteri. Tel 524 7808 pärast kl 17

OSTETAKSE

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektised. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

Vanametalli kokkuost Raplas Järna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

OÜ ESTEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

TEENUS

OÜ KÜLMALINE

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinat ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Helista tel 5330 7447, sivaauto2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Rehvivahetus Rapla linnas Järna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Ohtlike ja suurte puude langetamine. Tel 517 5783

Katused, fassaadid ja viimistlustööd. Tel 5352 9476 e-mail: mehitus@gmail.com

Katuste ja fassaadide pesemine ning värvimine. Tel 501 0834

Lamekatuste ehitus rullmaterjaliga (garaaz, suvila, eramaja, korterelamu). Tel 5629 8738 info@palmergrupp.ee

Alumiiniumkatuseredelite valmistamine. Tel 515 9155

Kutsetunnistusega pottsepp. Tel 5836 9820

Rentida tekstiilipesur Kärcher 25 €/24 h ja aurupeur Kärcher 15 €/24 h. Asukoht Lelles. Tel 5689 1885 heixpoellu@hotmail.com

*Vaikus ja rahu
on sinuga,
helged mälestused
meiega*

Kallist

KADRI AASAMAAD

mälestab tädi Helje perega. Südamlik kaastunne Jaagule, Meelisele, Thomasele, Tobiasele ja Andrusele.

Teatan sügava kurbusega, et on lahkunud minu kallist õde

**KADRI AASAMAA
10. III 1976 – 12. VI 2017**

Andrus

Ärasaatmine Rapla kabelist laupäeval, 17. mail kell 12

*Elu on laul,
on habras ta viis,
heliseb hetk
ja katkeb siis...*

Avaldame sügavat kaastunnet perele armsa

KADRI AASAMAA

kaotuse puhul.

Rapla Vesiroosi
6. väikeklass,
lapsevanemad
ja klassijuhataja Sigre

Avaldame kaastunnet Villule kalli

ISA

kaotuse puhul.

Allied Timber OÜ kollektiiv

Avaldame kaastunnet Silvi Ojamurule kalli ema

VELLI LAANDE

kaotuse puhul.

Rapla Vallavalitsus
Rapla Vallavolikogu

*Mõnikord seisatab hetk,
kuhu sõnad ei mahu...*

Südamlik kaastunne Sirjele kalli

EMA

kaotuse puhul.

KÜ Seitsme Kodukolle

Mälestame kauaaegset majaelanikku

LINDA LIIDIKUT

ja avaldame siirast kaastunnet lähedastele.

KÜ Alu Mäe 3

*Tuul puude ladvus
tasa kiigub,
me vaikselt leinas
langetame pea...*

Südamlik kaastunne Thomasele perega kalli ema

KADRI

kaotuse puhul.
Sinu 6.c klass,
lapsevanemad,
klassijuhatajad
Ria-Reeda ja Viljo

*Katkes päeva hele pide,
mure, rõõmu habras side.
Jääd tehtud,
tegemata teod,
nii palju hellust
andnud peod.
Kadus kodu hoidev hing,
sulgus nähtamatu ring...*

Mälestame sind,

KADRI AASAMAA.

Sinu mängu- ja koolikaaslased Alust.

Sügav kaastunne perele.

Ain perega, Villu ja Annika!
Tunneme kaasa isa
VAHUR LAANEMETSA
surma puhul.

Mikk perega, Meeli,
Tauri, Rein ja Ranne

*Olgu koit sul küünlatuleks,
õhtulambiks ehajoon ...*

VAHUR LAANEMETS

Avaldame sügavat kaastunnet Villule, Annikale ja Ainile perega. Sügav kaastunne kõigile lähedastele.

Perekond Pärn

*Ei enam kõndimas
Sind teel,
su hää! me kõrvus
kõlab veel.
Ei enam naeratus Su suul,
nüüd tasa leinas
nutab tuul...*

Avaldame sügavat kaastunnet lähedastele kalli

VAHUR LAANEMETSA

kaotuse puhul.

AS RMW

Mälestame kaasteelist

VAHUR LAANEMETSA

ja avaldame südamlikk kaastunnet omastele.

Hagudi küla rahvas

Südamlük kaastunne
Lehte Vaidlale venna

MATIS VILKSI

kaotuse puhul.

Helvi, Heldur,
Luule-Malvi, Rita ja Karin

*Elu on laul,
on lihtne ta viis,
heliseb korra ja
vaikib siis...*

Kallis Maiu perega!
Südamlük kaastunne
ISA
surma puhul.

Töökaaslased
Alu lasteaiast ja koolist

*Katkes päeva hele pide,
mure, rõõmu habras side...*

Avaldame kaastunnet omastele kalli

ARVI VEETAMME

kaotuse puhul.

Põllu Maja KÜ
majaelanikud

*Mis tulema peab -
see tuleb.
Kellel saab otsa aeg -
see läheb.
Minnes võtab ta
lambist tule
ja süütab taevasse tähe...*

Südamlük kaastunne
Kaiele, Kailile, Jettele,
Arturile

ISA ja VANAISA

kaotuse puhul.
Kika ja Katrin

Südamlük kaastunne
Heiki Veetammele isa
ARVI VEETAMME
surma puhul.

Kaiu Jahindusklubi
jahimehed

Akzo Nobel Baltics AS
avaldab sügavat kaastunnet lähedastele meie kauaaegse kolleegi
KADRI AASAMAA
kaotuse puhul.

*Avaneb valguse värav,
viib taevasse
särendav sild.
Vikerkaar, helge ja särav,
Su hingest saab tähekind...*

Kallist

LINDA LIIDIKUT

leinab Maria.
Avaldan kaastunnet
lahkunu lähedastele.

*Mis tulema peab -
see tuleb.
Kellel saab otsa aeg -
see läheb.
Minnes võtab ta
lambist tule
ja süütab taevasse tähe...*

Südamlük kaastunne
Kaiele, Jettele ja Arturile
kalli isa, vanaisa
MEELIS NURMSALU
kaotuse puhul.

Maarika, Raul,
Eliis, Norman

Mälestame kauaaegset
majaelanikku

MEELIS NURMSALU

ja avaldame kaastunnet lähedastele.

KÜ Alu Mäe 3

Avaldame kaastunnet
Kaie Nurmsalule isa
MEELIS NURMSALU
kaotuse puhul.

Lääne prefektuur ja
Rapla politseijaoskond

Avaldame sügavat kaastunnet
Kaili Nurmsalule kalli

ISA

surma puhul.

Selver AS

Avaldame kaastunnet
Kaili Nurmsalule perega
isa ja vanaisa

MEELIS NURMSALU

kaotuse puhul.

Kättri, Aire, Maili,
Kristi ja Gerttu

Avaldame kaastunnet
Reedale ja Kaile kalli isa

ARVO TAMMOJA

kaotuse puhul.
Külvi, Karmen, Imbi

Avaldame kaastunnet
Lindale abikaasa
LEO SILMANI
kaotuse puhul.

Mahlamäe 3
III sektsiooni elanikud

Avaldame kaastunnet
Silvi Ojamurule
kalli ema

VELLI LAANDE

kaotuse puhul.

Rapla Sõnumite toimetis

Südamlük kaastunne
Silvi Ojamurule
armsa ema

VELLI LAANDE

kaotuse puhul.

Rapla Sõnumite toimetis
Omavalitsuste Liit,
Arengufond ja RAEK

Siiras kaastunne
Silvi Ojamurule kalli

EMA

surma puhul.
Rapla Sõnumite toimetis

Siiras kaastunne Silvi Ojamurule kalli ema

VELLI LAANDE

lahkumise puhul.
Rapla Sõnumite toimetis

*Üks tee on lõpuni
käidud,
üks süda on vaikinud...*

Südamlük kaastunne
Astale perega kalli ema

ARMILDE HEINMETSA

kaotuse puhul.

Hõbene, Lepalinnud
ja Lemmi

Unustamatut kallist
vanaema

LINDAT

leinab
pojapoeg Marten.

Avaldame siirast kaastunnet Marjele, Urmasele ja Maiule abikaasa ja isa

MATIS VILKSI

kaotuse puhul.

Jaak, Rita ja Anna-Liisa

*Tuul puude
ladvus tasa kiigub,
me vaikselt leinas
langetame pea...*

Südamlük kaastunne omastele

MEELIS NURMSALU

kaotuse puhul.
KÜ Alu Mäe 7

Südamlük kaastunne
Elvi Havamile omastega
kalli poja ja venna

JANEK SALUJÕE

kaotuse puhul.

Endised naabrid
Krista, Peep ja Märt

Kallis Silvi!
Südamlük kaastunne armsa
EMA
kaotuse puhul.

Kolleegid tervise- ja
traumaõukogust

*Mõni hetk on kohe
väga-väga valus...*

Avaldame sügavat kaastunnet Silvi Ojamurule

EMA

kaotuse puhul.

Raikküla Vallavalitsus
Raikküla Vallavolikogu

*Mõnd kallist südant kaotin,
mis järel nuttes leinasin,
aeg andis teised tagasi,
ei ema südant – iialgi...*
Kallid Sirje ja Helen!
Südamlük kaastunne
kalli ema ja vanaema
LINDA LIIDIKU
surma puhul.

Töökaaslased
Alu lasteaiast ja koolist

Avaldame südamlikk kaastunnet
Ruth Grünthalile kalli

EMA

kaotuse puhul.

Kuimetsa
Harrastusteater IDU

*Iga lahkumine on raske,
iga teesaatmine kurb...*

Südamlük kaastunne Sirjele,
Helenile ja Egele
kalli ema ja vanaema

LINDA LIIDIKU

kaotuse puhul.

Tiiu, Anne ja Aire

Akzo Nobel Baltics AS
avaldab sügavat kaastunnet
Aili Palule ja Pirge Palule

EMA ja VANAEMA

surma puhul.

Jää hüvasti,

REIN KAEV.

Oli au!

Ansambel SSB

*Need armsad,
kellest äkki jääme ilma,
on tegelikult alles -
meie sees.
Nad on me ligi, ei torka
silma, nii nagu valgus
päikese kiirte sees...*

Südamlük kaastunne Elvile,
Rainile ja Kadile lastega kalli

JANEK SALUJÕE

surma puhul.

Külli, Ivo, Maile ja Raigo

KINO

MÄRJAMAA HELK
„Wonder Woman“ (USA)
14. juuni kl 18.30, 21.10
19. juuni kl 16.30
„Väikese varese suur võidusõit“ (Saksamaa
joonisfilm, eesti keeles)
18. juuni kl 15
„Muumia“ (USA, 3D)
18. juuni kl 17
„Rannavalve“ (USA, alla 14aastastele keelatud)
18. juuni kl 19, 21
21. juuni kl 19, 21
„Kadunud linn – Z“ (USA)
19. juuni kl 19, 21.30
21. juuni kl 16.30

KONTSERT

Vaiko Epliku kontsert
Rapla vald, Palamulla küün, 18. juuni kl 17

Terminaator 30
Rapla, Tammemäe laululava, 18. juuni kl 20

Tervitame suve koos Anne Veskiga
Raikküla kultuurikeskus, 20. juuni kl 20

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM
Näitus “Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa
klaastooteid aastaist 1965-1992”
Püsinäljapanek „136 aastat Järvakandi
klaasitööstust”
„Tindipotid ja -pudelid Järvakandi
klaasimuuseumi kogudest”
Muuseum avatud K, N, R kl 11-18 L 11-15,
tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM

Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja
Mahtra sõda”
Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM

Näitus „Sammudes Eesti Vabariiki”
„Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-
1944 Rahvusratisevi materjalide põhjal”
Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna
inimeste ning aja lugu”
Avatud E-P kl 10-17

HAGERI MUUSEUM

Näitus „Rahamaailm”
Püsinäitused „Maa-apteek”, „Kihelkonnakeskus
Hageri” (fotonäitus)
Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või e-post
virve.õunapuu@kohila.ee

TEATER

„Rong väljub hommikul”. Kuimetsa
harrastusteater Idu (esietendus)
Kuimetsa rahvamaja, 14. juuni kl 19

MITMESUGUST

„Suveraamat 2017” 1.-9. klasside õpilastele
Rapla maakonna raamatukogud,
1. juuni – 31. august

Lille Lindmäe raamatu „Loome kuldset ajastut”
esitlus ja loeng

Esoteerika keskus (Rapla, Telliskivi 1),
14. juuni kl 18

Doonoripäev

Rapla kultuurikeskus, 16. juuni kl 10-14

Kuimetsa piirkonna rahvakoosolek
Kuimetsa rahvamaja, 19. juuni kl 19

NÄITUS

“Loetud hetked”. Rändnäitus lugemisele
pühendatud fotokonkursi põnevamatest
töödest
Kehtna lasteaia ja Kehtna põhikooli laste
joonistuste näitus “Minu lemmiktegelane Aino
Perviku loomingus”
Kehtna raamatukogu

Marianne Oklejaki illustratsioonide
näitus „Paberi ja kääridega tehtud imed”
(lasteosakonnas)
Kõitekunstinäitus „Eduard Wiiralt.
Piibliillustratsioonid”
"Nõtke. Sensuaalne. Naine". Lembe Aasoru
fotod, Anneliis Kõivu luuletekstid
Kohila raamatukogu

Natalia Kuhi isikunäitus „Õine tee kahele”

Kohila Tornigalerii (Viljandi mnt 1), avatud
kiriku lahtioleku aegadel või leppida kokku
tel 5623 0741

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil
kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130.
Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 21. juuni lehes.

Koolide lõpuaktused

GÜMNAASIUMID Kohila Gümnaasium: 9. klassi lõpuaktus – 20. juuni kell 17-19 12. klassi lõpuaktus – 21. juuni kell 17-19	12. klassi lõpuaktus – 22. juuni kell 14	Kivi-Vigala Põhikool 17. juuni kell 17
Märjamaa Gümnaasium 9. klassi lõpuaktus – 16. juuni kell 18 12. klassi lõpuaktus – 20. juuni kell 18	PÕHIKOOLID Eidapere Kool 17. juuni kell 12	Kodila Põhikool 17. juuni kell 12
Rapla Vesiroosi Gümnaasium 9. klassi lõpuaktus – 16. juuni kell 16-18.30 12. klassi lõpuaktus – 21. juuni kell 18-19.30	Hagudi Põhikool 16. juuni kell 18	Käru Põhikool 16. juuni kell 17
Rapla Ühisgümnaasium 9. klassi lõpuaktus – 20. juuni kell 14 12. klassi lõpuaktus – 20. juuni kell 18	Juuru Eduard Vilde Kool 16. juuni kell 16	Valgu Põhikool 15. juuni kell 18
Rapla Täiskasvanute Gümnaasium 9. klassi lõpuaktus – 20. juuni kell 17	Järvakandi Kool 16. juuni kell 17	Valtu Põhikool 17. juunil kell 17
	Kabala Lasteaed-Põhikool 16. juuni kell 17	Vana-Vigala Põhikool 17. juuni kell 17
	Kaiu Põhikool 16. juuni kell 18	KUTSEKOOLID Vana-Vigala Tehnika- ja Teeninduskool 17. juuni kell 12
	Kehtna Põhikool 17. juuni kell 13	Kehtna Kutsehariduskeskus 22. juuni kell 12-13.30

Jaak Kadariku näitus “Ilmutatud ilmutused”
(kodulootas)
Maalinäitus „Eesti pühapaigad soome-ugri
kunstnike pilgu läbi”
Märjamaa valla raamatukogu

Märjamaa muusika- ja kunstikooli lõputööde
näitus

Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Eino Jõesare fotonäitus “Kevad”
Eve Niinemetsa maalinäitus

Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks
helistada tel 516 0783

Eesti autorite laste- ja noorteraamatute
illustratsioonide konkursi näitus „Mina näen
nii” (saalis)
Stuudio „Ruum & Disain” õpilaste keraamika.
Juhendaja Ene Kiinvald (vitriinis)
„Suveaknad” - Tarvo Aro Meti vitraažid
(lugemissaalis)
Rapla keskraamatukogu

Lennart Lennuki mikromaaailma
detailjoonistuste näitus „Elu peotäies
merevees” (kuni 18. juuni)

Kultuuriklubi Baas (Rapla, Tallinna mnt 5)

Jaak Kadariku fotogrammide näitus-müük

Rapla, Pargi resto

EV100. Ehalill Halliste vaibanäitus "Pae peal"

Rapla riigimaja fuajee

SPORT

Kohila pikamaajooksusarja IV etapp: 1500 m

Kohila staadion, 14. juuni kl 19

II liiga lõuna/lääne piirkonna kohtumine
jalgpallis: Raplamaa JK vs Viimsi JK II

Rapla ühisgümnaasiumi staadion,
14. juuni kl 19.30

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-
MAGDALEENA KOGUDUS

Armulauaga jumalateenistus
18. juuni kl 12

JÄRVAKANDI PAULUSE

KIRIK
Leinapäeva palvus
14. juuni kl 15

Armulauaga jumalateenistus

18. juuni kl 15

EELK koguduste
surnuaiapähad 2017

Märjamaa, 24. juuni kl 12
Rapla, 24. juuni kl 12
Kullamaa, 25. juuni kl 11
Vigala, 25. juuni kl 11
Hageri, 25. juuni kl 12
Käru, 25. juuni kl 15
Kergu, 1. juuli kl 12
Lelle, 8. juuli kl 11
Juuru, 9. juuli kl 11
Vahastu, 16. juuli kl 14
Järvakandi, 16. juuli kl 15
Nissi, 30. juuli kl 12
Kehtna, 30. juuli kl 15

KoMo III etapp ja maakonna MV maanteeratta
MNT, eraldistart

Juuru, 15. juuni

Eesti KV noorte rannavolles, 1. etapp

Kohila rannavollekeskus, 16. juuni kl 11

Maakonna MV tennises, segapaarismäng

Rapla tennisekeskus (Jõe 49), 16.-18. juuni
algusega kl 10

Kabala Karikas 2017 autorallis

Raikküla vald, Tamme küla, 17. juuni kl 10

Sparta tänavahoki 2017 Rapla etapp

Rapla, Karmani kaubamaja parkla, 17. juuni
algusega kl 11

U11 V alagrupi kohtumine jalgpallis: Raplamaa
JK vs Läänemaa JK

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 17. juuni kl 17

U16 II liiga kohtumine jalgpallis: Raplamaa JK
vs Tallinna FC Levadia

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 17. juuni kl 19

U13 F alagrupi kohtumine jalgpallis: Raplamaa
JK vs JK Tallinna Kalev Jüri

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 18. juuni kl 11

Noorte rahvaliiga B alagrupi kohtumine
jalgpallis: Kohila Püsimus noored vs Abja

Kohila staadion, 18. juuni kl 16

III liiga lääne piirkonna kohtumine jalgpallis:
FC Lelle vs Rummu Dünamo

Lelle staadion, 18. juuni kl 16

Vigala Piimatööstus Kohila suvevolle 3. etapp

Kohila rannavollekeskus, 20. juuni kl 18

Tipneri karikavõistlused: Raplamaa JK vs Tartu
JK Welco

Rapla ühisgümnaasiumi staadion, 21. juuni kl 19

PÕLLUMAJANDUSUURINGUTE KESKUS
AGRICULTURAL RESEARCH CENTRE

PMK Kuusiku katsekeskuse PÕLLUPÄEV

20. juuni 2017

Koht: PMK Kuusiku katsekeskus, Kuusiku, Rapla maakond

Päevakava: 09.30 – 10.00 10.00 – 10.15 10.15 -11.00	Registreerimine, tervituskohv Avasõnad Diferentseeritud mullaharimise mõju viljavahelduslikus ja monokultuurises külvikorras - <i>Peeter Viil</i> Suviteraviljade sordid ja integreeritud taimekaitse - <i>Anne Ingver, Merlin Haljak, Rut Kaeval</i> Taliteraviljade sordid - <i>Loona Isak</i> Pikaajalised NPK väetus ja külvikorraktsed ja nende tähtsus - <i>Valli Loide</i> Talirapsi sordid ja taimekaitse - <i>Rut Kaeval</i> Arutelu, kokkuvõtte lõunasöök
11.15-11.45	
12.00-12.30 12.45-13.15	
13.30-14.15 14.30- ...	

Osalemine infopäeval on TASUTA.
Osalemisest anda teada hiljemalt 19. juuniks.

Vajalik eelregistreerimine:
<https://goo.gl/forms/EFTV3x3u9FDphMK23>

Lisainformatsioon: viktor.lepik(at)pmk.agri.ee, rut.kaeval(at)
pmk.agri.ee või 5058944,5212016

Infopäev toimub “Teadmussirde pikaajaline programm
taimekasvatuse tegevusvaldkonnas” raames,
toetab Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond.

NELJAPÄEV 15.06	REEDE 16.06	LAUPÄEV 17.06	PÜHAPÄEV 18.06	ESMASPÄEV 19.06	TEISIPÄEV 20.06	KOLMAPÄEV 21.06
ETV 06.55 Terevisioon 08.55 Draa- masari Doktor Martin 09.50 Terevisioon* 11.50 Komöö- diasari ENSV. IME (Eesti 2015)* 12.20 Apelsin (ETV 1979) 12.45 Osoon (ETV 2016) 13.15 Kapital (ETV 2016) 13.45 Meie inimesed. Kai 14.10 Prillitoos (ETV 2016) 15.05 Tannbach - ühe küla saatus. Hommik pärast sõda 16.40 Eesti lood. Elu kombinaadi keldris 17.10 Õnne 13 22 (Eesti 2015) 17.40 Doktor Martin 18.30 Aktuaal- ne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 LIVEstonia 19.35 Hajameelselt abielus 20.00 ehk, uhhuduur 20.30 Riigimehed. Seenioride eine 21.00 AK. Ilm 21.25 Sport 21.35 ENSV. Mõtleme veel 22.05 Downton Abbey 22.55 Viini Filharmoonikute suveöö kontsert 2017 00.25 Üks koo- rilaul. Noore veljo, veeritäge* 00.30 Pehmed ja karvased 00.56 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Dok- tor Martin 09.50 Terevisioon* 11.50 ENSV. Mõtleme veel (Eesti 2015)* 12.20 Hajameel- selt abielus(Eesti 2006)* 12.45 Osoon (ETV 2016) 13.15 Ka- pital (ETV 2016) 13.45 Meie inimesed. Damilola (ETV 2016) 14.10 Igaihe õigus 15.05 Viini Filharmoonikute suveöö kontsert 2017 16.35 Audi- rigent (Eesti Telefilm 1990) 17.05 Üks koorilaul. Noore veljo, veeiritäge* 17.10 Õnne 13 (Eesti 2015) 17.40 Doktor Martin 18.30 Aktuaalne kaa- mera 18.45 Pehmed ja kar- vased (Eesti 2003) 19.05 ETV Huumori kuld. (2009) 19.30 Minu pere 20.00 Täna õhtul... Fix (2009) 21.00 AK. Ilm 21.25 Sport 21.35 Kaardimaja (Hou- se of Cards, USA 2015) 22.25 Mängufilm Killuke kaost 00.20 Pehmed ja karvased 2 (Eesti 2003)* 00.44 ERR.ee uudised	07.30 Muumide maailm 07.40 Meistrimehed Pat ja Mat 07.50 Loomaايا tee 64 08.00 Väike prints 08.25 Beni ja Holly väi- ke kuningriik 08.35 Kasper ja Emma lood 08.50 Mukk ja Tšavapa 09.00 Üks koorilaul. Kui tume veel kauaks 09.05 Hakkab jälle pihta 10.00 Rei- sisaade ehk, uhhuduur 10.30 Oma kodu 11.30 Eesti lood. Burleskitarid 12.00 Doksari Meie maailm 12.55 Dallas 13.35 Viimane tango Halifaxis 14.30 Inspektor Morse. Viima- ne vaenlane 16.20 Pealtnägi- ja 17.05 Igaihe õigus 18.00 Riigimehed 18.30 AK 18.40 Jaht. Nälg meres 19.30 Islan- di taluköök 20.05 Taftishuki parimad palad 2010 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Victoria. Üleskeeratav prints 22.25 Inspektor George Gent- ly. Huvasti, Hiina 23.50 Miran- da 00.24 ERR.ee uudised	07.30 Muumide maailm 07.50 Kati ja Mimmu 08.00 Pörsas Pep- pa 08.10 Džungliässad 08.20 Rüütel Rooste 08.30 Klump- sud 08.40 Zorro seiklused 09.00 Mina ka. Sõprus 09.05 Hakkab jälle pihta 10.05 Koh- tumine Roman Toiga 11.00 Üks koorilaul 11.05 ETV Huu- mori kuld 11.35 Islandi talu- köök 12.10 Jaht. Nälg meres 12.55 Unistuste aiad 13.45 Eesti moomeedia 14.15 Mf Killuke kaost 16.10 Inspektor George Gently. Huvasti, Hiina 17.40 Victoria. Üleskeeratav prints 18.30 Aktuaalne kaa- mera 18.40 Kaotatud sõda 19.15 Uue aja asjad 19.30 Noor inspektor Morse. Fuuga 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Hetk ajaloos. Nõukogude võim 21.40 Tann- bach - ühe küla saatus. Sund- võõrandamine 23.20 Dallas. Hädas 00.05 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draa- masari Doktor Martin 09.50 Terevisioon* 11.50 Riigime- hed 12.20 Kapist välja. Eesti moomeedia 12.50 Oma kodu 13.15 Kapital (ETV 2016) 13.45 Meie inimesed. Giaco- mo (ETV 2016) 14.10 Prilli- toos (ETV 2016) 15.05 Doksari Meie maailm. Südametun- nistus mobiiltelefonis 15.55 LIV'Estonia (Eesti 2017)* 16.25 Unistuste aiad 17.10 Õnne 13 (Eesti 2015) 17.40 Draamasari Doktor Martin 18.30 Aktuaal- ne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased (Eesti 2003) 19.05 Eesti lood. Burleskitarid (Eesti 2016)* 19.35 Hajameelselt abi- elus (Eesti 2006) 20.05 Võim ja maailma naised (Suurbritannia 2015) 21.00 Aktuaalne kaa- mera. Ilm 21.25 Sport 21.35 ENSV 22.05 Downton Abbey 22.55 Kaardimaja 23.45 Peh- med ja karvased 00.11 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Draa- masari Doktor Martin 09.50 Terevisioon* 11.50 Komöö- diasari ENSV 12.20 Hajameel- selt abielus 12.45 Osoon (ETV 2016) 13.15 Kapital (ETV 2016) 13.40 Meie inimesed. Ingrid (ETV 2016) 14.05 Prillitoos (ETV 2016) 15.00 Kriminaal- sari Inspektor Morse. Viima- ne vaenlane 16.45 Ajavaod. Kaotatud sõda 17.10 Õnne 13 (Eesti 2015) 17.40 Draa- masari Doktor Martin 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 Püramiidi tipus. Eesti polaar- uurijad 19.35 Hajameelselt abielus 20.05 Igaihe õigus 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 Komöödi- asari ENSV. Eestimaa on ju nii väike 22.05 Downton Abbey 22.55 Viimane tango Halifaxis 23.50 Pehmed ja karvased 2 (Eesti 2003)* 00.10 ERR.ee uudised	06.55 Terevisioon 08.55 Doktor Martin. Doktorit ei ole 09.50 Terevisioon* 11.50 ENSV. Eestimaa on ju nii väi- ke 12.20 Hajameelselt abi- elus 12.50 Osoon (ETV 2016) 13.20 Kapital (ETV 2016) 13.45 Meie inimesed. Jaanus ja Ariana (ETV 2016) 14.10 Prillitoos (ETV 2016) 15.05 Noor inspektor Morse. Fuuga 16.35 Miranda. Pidulik õh- tusöök 17.10 Õnne 13 (Eesti 2015) 17.40 Doktor Martin. Doktorit ei ole 18.30 Aktuaal- ne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 Kõige õigem eestlane 19.35 Hajameelselt abielus 20.00 Raudmees - Andres Krestinov 21.00 Ak- tuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 ENSV. Kõik kisub kraavi 22.05 Downton Abbey 22.55 Ajavaod. Kaotatud sõda 23.25 Minu pere 23.55 Peh- med ja karvased (Eesti 2003)* 00.16 ERR.ee uudised

ETV 2

07.30 Karusmarjad metsikus looduses 07.55 Oktonau- did 08.05 Kosmoselendurid 08.15 Maša ja karu 08.30 Rüütel Rooste 08.40 Mesitaru 08.45 Peeter Pikk-kõrv 09.00 Peeter Paani uued seiklused 09.25 Pörsas Peppa 09.30 Rakett 69 10.00 Downton Ab- bey 11.10 Ummamuudu 25 12.08 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Nõiakivi 17.00 Karusmarjad metsikus loo- duses 17.25 Rüütel Rooste 17.35 Oktonaudid 17.45 Prit ja Präaks 18.00 Peeter Paani uued seiklused 18.20 Mis? Miks? Kuidas? 18.30 Peeter Pikk-kõrv 18.45 Väike prints 19.05 Loomaايا tee 64 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Rakett 69 20.00 AegRuum. Noor, terve ja surmasuus 21.00 4x4 21.30 Võõramaalane 22.20 Seenelkäik 23.50 4x4 00.20 Derek 00.49 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 07.50 Loomaايا tee 64 08.25 Mis? Miks? Kuidas? 08.30 Prit ja Prääks 08.45 Klumpsud 08.50 Peeter Pikk-kõrv 09.05 Peeter Paani uued seiklused 09.30 Rakett 69 10.00 Downton Abbey 10.50 Positivus - rokk, roll ja saldejums 11.49 ERR. ee uudised 16.00 Meisterda- me Mariga 16.15 Muumide maailm 16.30 Meistrimehed Pat ja Mat 16.40 Koolitants 2017 17.25 Mina ja Miia 17.50 Mukk ja Tšavapa 18.00 Zorro seiklused 18.25 Kriksatrullid 18.30 Kasper ja Emma lood 18.45 Väike prints 19.05 Loo- maايا tee 64 19.20 AK (viipe- keeles) 19.25 Premium liiga. Paide Linnameeskond - Tallin- na FC Levadia 21.30 Eesti lipp ümber Kuuba 22.00 Raama- tupod 22.25 Mustad lesed 23.15 RUUM 23.45 Eesti TOP 7 00.25 Võõramaalane 01.24 ERR.ee uudised	09.00 Kolmik küberkulda kaitsmas 09.25 Mifs? Miks? Kuidas? 09.30 Mina ja Miia. Tagasi Panthea lossi 10.05 Laulukarussell 2017 11.00 Surm - lugusid elust. Elu pärast surma 11.55 Kommentaare Eesti filmile. Don Juan Tallin- nas 12.05 Don Juan Tallinnas 13.15 Must habe tahab teada 13.45 Kirjanduse aeg. Jonas Khemiri ja Christer Haglund* 14.25 Täiusliku sportlase ot- singul 16.10 Sa oled arust ära, Madlike 17.50 Jalgpalli maailmajagude karikas. Vene- maa - Uus-Meremaa 18.50 Ak- tuaalne kaamera (viipekeeles) 18.55 Jalgpalli maailmajagude karikas. Venemaa - Uus-Mere- maa jätkub 20.00 Indiaanifilm Ulzana 21.25 Raamatupod 21.50 AegRuum Noor, terve ja surmasuus 22.55 Plekktrumm. Heili Sepp 23.35 Seenelkäik 01.12 ERR.ee uudised	09.00 Sa oled arust ära, Madli- ke 10.40 Pörsas Peppa 10.45 Minu lemmikloom. Kodujänes 11.00 Kadunud tsivilisatsioo- ni jälgedel 11.30 Eesti lood. Vanad kalad 11.55 Heino Lipu lugu 12.25 Sportlik sajad 12.45 dok Tantsivate vaimude mets 14.30 Ööülikooli ränna- kud. Kirjanik Kristiina Ehin ja bioloog Fred Jüssi 15.25 Arvo Pärt. Lapsepõlve lood 16.15 Plekktrumm. Heili Sepp 17.00 Kolmik küberkulda kaitsmas 17.25 Zorro seiklused 17.50 Jalgpalli maailmajagude kari- kas. Portugal - Mehhiko 18.50 AK (viipekeeles) 18.55 Jalg- palli maailmajagude karikas. Portugal - Mehhiko jätkub 20.00 TV 10 olümpiastarti. Fi- naal 20.50 Jalgpalli maailma- jagude karikas. Kamerun – Tšiili 23.00 Õnnelind flamingo 00.10 Eesti TOP 7* 00.54 ERR. ee uudised	07.00 Animasarjad 07.45 Džungliässad 07.55 Beni ja Holly kuningriik 08.10 Prit ja Präaks 08.20 Vahva Roosi 08.30 Dimitri ja sõbrad 08.35 Nõiakivi 09.05 Tantsuakadee- mia 09.30 Kadunud tsivilisat- siooni jälgedel 10.00 Mustad lesed 10.50 TV 10 olümpia- starti 11.45 Las jääda kõik, mis hea 12.40 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Muu- mide maailm 16.25 Papist poi- sid 16.30 Oktonaudid 16.45 Džungliraamat 16.55 Saara ja part 17.00 Lassie 17.25 Kati ja Mimmu 17.35 Vahva Roosi 17.50 Jalgpalli maailmajagude karikas. Austraalia – Saksamaa 18.50 AK (viipekeeles) 18.55 Jalgpall jätkub 20.00 Metsa- peatas 20.30 Mehed ja mõra- dad 21.00 4x4. Taimör ja Jamal 21.30 RUUM 22.00 Kirjanduse aeg 22.45 Hei, Rasmal! 23.20 4x4 23.50 Derek 00.19 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.55 Me- sitaru 09.05 Tantsuakadee- mia 09.30 Vaimus ja ilmas 10.00 Downton Abbey 10.50 RUUM 11.20 Las jääda kõik, mis hea 12.20 ERR.ee uudi- sed 16.00 Lastetuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Kiis- sud, edasi! 16.30 Oktonaudid 16.40 Džungliraamat 16.50 Klumpsud 17.00 Karusmar- jad metsikus looduses 17.25 Kati ja Mimmu 17.35 Vahva Roosi 17.45 Džungliässad 18.00 Lassie 18.25 Mily mur- rab pead 18.30 Beni ja Holly väike kuningriik 18.40 Tuutu ja Potsu 18.50 Pörsas Peppa 19.00 Kosmoselendurid 19.10 Mis? Miks? Kuidas? 19.20 AK (viipek) 19.30 Rakett 69 20.00 Surm - lugusid elust 20.55 Hetk ajaloos 21.00 4x4. Tšu- dat 21.30 Heureka 22.00 Stiiliküpsus 23.10 Eesti lipp ümber Kuuba 23.40 4x4 00.10 Derek 00.38 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 07.40 Kati ja Mimmu 07.55 Tuutu ja Pot- su 08.05 Džungliässad 08.15 Beni ja Holly väike kuningriik 08.25 Lola Pikk-kõrv 08.30 Lassie 08.55 Mily murrab pead 09.05 Tantsuakadee- mia 09.30 Rakett 69 10.00 Downton Abbey 10.50 ETV live 11.49 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Muu- mide maailm 16.25 Kiisud, edasi! 16.30 Kosmoselen- durid 16.45 Peeter Pikk-kõrv 17.00 Karusmarjad metsikus looduses 17.25 Rüütel Roos- te 17.35 Maša ja karu 17.45 Pörsas Peppa 17.50 Jalgpalli maailmajagude karikas. Vene- maa – Portugal 18.50 AK (viipek) 18.55 Jalgpall jätkub 20.00 Eesti lood 20.30 Joel Lindpere 20.50 Jalgpallikari- kas. Mehhiko - Uus-Meremaa 23.00 Võitluskontsert "Ape- sin" 23.35 4x4. Tšukotka 00.05 Derek 00.36 ERR.ee uudised
--	--	---	--	--	---	---

KANAL 2

06.10 Meie Charly 07.00 Chaplin ja sõbrad 07.10 Las- tesaated 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Suur lotokol- mapäev - Rooside sõda 13.30 Meie pere ja muud loomad 14.00 Meie Charly. Siga Loore 15.00 Hubert & Staller. Pidur- damatu 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suve- reporter 21.00 Saladused 21.30 Naabriplika 22.30 Sibe- ri võmm. Tinderimäng 23.30 Köök 00.00 Takso 00.30 Pära- põrgu perekond 01.00 Klien- dinimekiri 01.55 Siberi võmm. Tinderimäng 02.45 Suvere- porter 03.35 Hubert & Staller. Pidurdamatu 04.30 Tüdruk nimega Elif 05.20 Meie pere ja muud loomad 05.45 Köök	06.10 Meie Charly. Siga Loore 07.00 Chaplin ja sõbrad 07.10 Kass Oggy ja kurjad prussakad 07.35 Daltonid 08.00 Suvere- porter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna. Kartal otsustab Esraga kodust lah- kuda 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Naabriplika. Vallavanema va- pustused 13.30 Meie pere ja muud loomad 14.00 Meie Charly 15.00 Hubert & Staller. Surnuks tallutud. 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Mängufilm Beethoveni kutsikad 22.50 Mängufilm Kõigele jah 01.00 Mängufilm Ohmukaitse 02.45 Pärpõrgu perekond. Muutu- sed on õhus*. 03.10 Suvere- porter 03.55 Velveti moemaja. Oksjon 05.20 Meie pere ja muud loomad 05.45 Takso	06.10 Üks eriline loomakliinik 07.00 Warneri multimaania 08.00 Top Shop 08.15 War- neri multimaania 08.40 Parim enne. Interjäär 09.40 Mere- vaade 10.10 Aedniku aabits 10.40 Hooaeg 11.30 Rooi võim 12.00 Kodutunne 13.00 C-Komando 13.30 112 - saa- tuslik hetk 14.00 Radar 15.00 Pilvede all 17.00 Rosamunde Pilcher - Kui süda murdub 19.00 Roaldi nädal. Kupli all 20.00 Suvereporter+ 20.35 Kaks kanget Indias 21.35 Sajandi valitsejanna. Kösem kahtlustab, et Iskender on elus. Sultan Osman laseb Mehmedi hukata. Zülfikar tahab, et Is- kenderist saaks sultan ja hoiab tema poole. 23.30 Grantches- ter 00.30 Mf Kui Chuck abieli- lub Larryga 02.40 Mf Kõigele jah 04.20 112 - saatuslik hetk 04.45 Velveti moemaja 06.00 Suvereporter+	06.15 Aedniku aabits 06.45 Kaks kanget Indias 07.35 Mängufilm Beethoveni kutsi- kad 09.30 Heeringas Veenu- se ölal 10.30 Meie Bullerby. Kutsikas 11.00 Nädalalõpp Kanal 2ga 14.00 Grantches- ter. Amanda kutsub Sidney oma pulma laulatajaks 15.00 Kliinik Alpides. Nagu väik sel- gest taevast 17.00 Mängufilm Clarissa saladus 19.00 Roaldi nädal. Lastekodud 20.00 Su- vereporter+, 60 20.35 Suur komöödiaõhtu 22.15 Laula mu laulu 23.50 Mf Projekt X 01.30 Mf Kui Chuck abieliub Larryga 03.25 Mf Ohmukait- se 05.05 Kodutunne*. Millise nipiga suupere Eesti vabariig- is ära elab? Ja miks üldse ot- ustab mõni pere palju lapsi saada? "Kodutunne" on see- kord Lääne-Virumaal Anneli ja Janeki seitsmelapselise pere juures 05.50 Suvereporter+	06.10 Meie Charly 07.00 Las- tesaated 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Meie Bullerby 13.00 Meie aasta Siberis. Võit- lus 13.30 Meie pere ja muud loomad 14.00 Meie Charly Hubert & Staller 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Saladu- sed. Võitlus kasuisaiga 21.30 Suur lotokolmapäev - Roos- ide sõda 22.30 Siberi võmm 23.30 Köök 00.00 Kliidini- mekiri. Kohus on alles ees 00.55 Dokiõhtu - Hitler. Fii- rür 01.55 Siberi võmm. Ka- rutapjad 02.45 Suvereporter 03.35 Must nimekiri. Karakurt 04.20 Rooi võim 04.45 Hoo- aeg 05.20 Saage tuttavaks 05.45 Köök	06.10 Meie Charly 07.00 Las- tesaated 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Talentide pla- neet 13.00 Meie Charly. Puh- kus unistuste hotellis 15.00 Hubert & Staller 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Saladu- sed. Võitlus kasuisaiga 21.30 Suur lotokolmapäev - Roos- ide sõda 22.30 Siberi võmm 23.30 Köök 00.00 Kliidini- mekiri. Kohus on alles ees 00.55 Dokiõhtu - Hitler. Fii- rür 01.55 Siberi võmm. Ka- rutapjad 02.45 Suvereporter 03.35 Must nimekiri. Karakurt 04.20 Rooi võim 04.45 Hoo- aeg 05.20 Saage tuttavaks 05.45 Köök
---	--	--	--	--	--

TV3

06.15 Tasujate võitlused 06.40 Minu väike poni 07.05 Käsna- Kalle Kantpüks 07.30 Taevane armastus 08.30 Meisterkock: Kuum kartul* 09.25 Võimalik vaid Venemaal* 09.55 Kirgede torm 11.00 Vaprad ja ilusad 11.35 Top Shop 11.50 Naab- rist parem 12.50 Hitleri jälil: Pögenemine Berliinist* 13.55 Südameasi: Kohtumõistmi- se päev 15.00 Võimalik vaid Venemaal* 15.30 Taevane armastus 16.30 Vaprad ja ilu- sad 17.00 Kirgede torm 18.05 Meisterkock 19.00 Suvised Seitsmesed 20.00 Kättemak- sukontor 21.00 Võimalik vaid Venemaal 21.30 Naša Russia 22.00

Väärt Raplamaa toode
Made in Raplamaa

Jaanikuus
Väärt Raplamaa Toote poes
Saaremaa
Kadacamarmelaad -20%

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa, metsamaad, palki ja paberipuitu, küttepuitu ja võsa-raiejäätmeid.

Metsä

Tel: 5148238, 5038777
e-mail: eesti@mitsagroup.com

Metsä Forest Eesti AS

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÖHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm, ka võrkkotis).
Müüme ka PUIDUBRIKETTI.

Hinnad soodsad!
Tel 516 6305

AllikaGrupp

pm
PRIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepakku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.
- kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

GRUNDA
PUT OÜ

Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiatud ja hüpo-
teegiga koormatud metsakinnistud).

Aitame metsakavade koostamisel
ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

TAVS Auto

Traktorite ja põllumajandustehnika
ülevaatus graafik juunis 2017

27.06.	08.00 - 09.30	Valgu
27.06.	10.00 - 12.00	Tamme
27.06.	12.30 - 13.30	Kasti
27.06.	13.40 - 14.40	Haimre
28.06.	08.15 - 09.00	Maivälja
28.06.	09.15 - 10.00	Teenuse
28.06.	10.15 - 11.00	Laukna
28.06.	11.10 - 12.20	Sipa
28.06.	13.20 - 14.00	Varbola

OÜ TAVS Auto ÜLEVAATUSPUNKT (Uus tn 8) on avatud:
Tööpäevadel 9-18
Info tel. 509 9272

Haapsalu
Kutsehariduskeskus

AVALDUSTE VASTUVÕTT

KUTSEKESKHARIDUS PÕHIKOOLI BAASIL

- kokk 3a
- bürootöö 3a
- majutusteenindus 3a
- IT-süsteemide noorempetsialist 3a
- üldehitus 3a
- tislir 3a

KUTSEÕPE TSÜKLIOPPES TÄISKASVANUD ÕPPIJALE

- giid 2a **UUS!**
- tekstiilkäsitöö 2a
- hooldustöötaja 2a
- ehitusplekksepp 1a
- mööblirestauraator 2a
- pehme mööbli valmistaja 1a **UUS!**
- puhastusteenindaja juhendaja 0,5a **UUS!**
- IT-süsteemide noorempetsialist 2a
- majutustevõtte juhtimine 0,5a
- raamatupidaja 2a
- pottsepp 0,5a
- kokk 2a

LIITSUSTATUD ÕPPEKAVAGA

- abikokk 1a
- maaler 1a **UUS!**

Vastuvõtukomisjonid
18. juulil ja 18. augustil

www.hkhk.edu.ee

RAPLA
Täiskasvanute
GÜMNAASIUM

OOTAME UUSI ÕPPUREID!

Dokumentide vastuvõtt (7.-12. kl):

- kuni 21. juunini tööpäeviti kella 9-16
- 14. augustist kuni 18. augustini tööpäeviti kella 9-13
- alates 21. augustist tööpäeviti kella 9-16

Lisainfot uuri kooli kodulehelt
<http://raplatg.ee/voi>
helista telefonil 485 5859

Europea Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

Raja K.T.
bioküte

Raja KT OÜ on 1993 aastal loodud Eesti kapitalil põhinev ettevõtte, mille põhitegevusteks on puiduhakke tootmine ja metsa majandamine.

Otsime oma töökasse kollektiivi

Metsanduse spetsialisti

Tööülesanded:

- kasvava metsa majandamine, s.h uute kinnistute ja raieõiguste ost-müük
- olemasolevate metsakinnistute majandamine
- metsamasinate töö korraldamine

Sobivalt kandidaadilt ootame:

- eelnevat töökogemust
- metsandusalaseid teadmisi
- head organiseerimise võimet
- pingetaluvust
- iseseisvust
- head suhtlemisoskust
- kohusetundlikkust
- eesti, inglise ja vene keele valdamist

Omalt poolt pakume huvitavat ning mitmekülgset tööd koos eneseteostuse võimalusega. Töökoht asub Vändras Pärnumaal. Töötamise piirkond Lääne-, Kesk- ja Põhja-Eesti.

Kandideerimiseks saatke motivatsioonikiri ja CV aadressile
info@rajakt.ee pealkirjaga „Kandideerimine“, hiljemalt 30.06.2017.
Lisainfot saab telefonil 51 52 292.

RAPLA **HeRadio** 91,3 MHz KUTSUB PEOLE

22. JUULIL
ALGUSEGA KELL 20:00

KOSE LAULUVÄLJAKUL

JAANIÕÕ MUUDAB VALGEKS EESTI POP-ROCK LIPULAEV:

SHANON
LÖKKE SÜÜTAMISE JÄREL OMA TUNTUD HEADUSES:

IVO LINNA
& ANTTI KAMMISTE

JAANISIMMANI PANEB KÄIMA POPULAARNE PEOBÄND:

ONUD

TERVITUSEKS MÄNGIVAD: **KORTSUTALTSUTAJAD**

BÄNDIDE JÄREL ÖÖDISKO VARAVALGENI! **DJ LENNY LAVIDA**
JA ÜHEKS ÕHTUKS DISKOPULDIS TAGASI **SIIM POHLAK**

JAANIPÄEVA JÕU, ILU JA OSAVUSMÄNGUD ✪ LASTELE KUNI 23:00 AVATUD BATUUT
OTSE RIIAST KATAPULT, MIS LENNUTAB HUVILISI VÄIKESE TASU EEST TAEVALAOTUSESSE ✪
PILETITE VAHEL AUHINNA- JA ÕNNELOOS ✪ HULGALISELT LAUDADEGA ISTEKOHTI ✪
TOITLUSTAJATELT MAITSVAD SÖÖGID NING BAARIDES MAGUSAD JOOGID ✪

PILETITE EELMÜÜK PILETILEVI MÜÜGIKOHTADES ÜLE EESTI!
KUNI 21.06 EELMÜÜGIST 11.- | PEOPÄEVAL JA KOHAPEALT 15.-
KUNI 12A. LAPSELE, KES VANEMATEGA KAASAS, EI OLE PILETIT VAJA OSTA

KOSE
JAANIPÄEV
2017

LISAINFO WWW.TRE.EE
HeRadio **LRK** **saku**
PLAKATID LOETUD TUNDIDEGA - POSTPRESS.EE **POSTPRESS**

OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

OÜ LANDEKER

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

Juunikuus
PVC aknad
PARIMA
hinnaga!

Rapla Viljandi mnt.19

Amves

Tel 489 7306
www.amves.ee, info@amves.ee

Eelmisel laupäeval, 10. juunil toimus Atla mõisa igasuvine laadapäev, mis oli järjekorras juba kümnes.

Stina Andok

Vaatamata sellele, et juunikuu kümnes päev oli Raplamaal ja kaugemalgi küllaltki sündmusterohke, oli pool tundi pärast ametlikku avamist Atla mõisa juurde kogunenud märkimisväärselt palju inimesi. Oma osa inimeste kokkumeelitamisel tegi ära ilmataat, kes tagas kogu päeva vältel suviselt sooja ja päikese- paistelise ilma.

Atla mõisa laat on aastatega end inimestele tuttavaks teinud ja oli näha, et nii mõnigi külaline seadis sihipäraselt oma sammud kindlatesse punktidesse ja valis välja selle, mille järele oli tulnud. Laadalt võis leida väga palju erinevat laadi, aga võrdväärselt huvitavat vanakraami, kauneid ampleid, viljapuude ja pöösaste istikuid, suvelilled sibulaid, maitsetaimi ja muid istikuid. Mitmed tragid käsitöö- ja loodustoodete müüjad kutsusid oma põnevaid tooteid uudistama. Müüdi karaskit ja teisi küpsetisi ning jäätist.

Hea toidu armastajatele oli päeva parimaks osaks kindlasti toitlustaja „Tuli“ telk, kust võis soetada kõhutäiteks lambakarreed, sea- või kanašašlõkki või vürtsikat suppi. Kanašašlõkk oli üle ootuste mahlane, praekartul väljast krõbe, seest õhuline ja pehme. Lisanditena võis endale valida praekapsa kõrvale marineeritud punast sibulat, piprakauna, värsket salatit, marineeritud kurki ning sinipiseemnetega grillkastet. See oli elamus, millesarnast on vahel raske isegi restoranides kogeda.

Etendused, tantsijad ja loomad

Igale laadapäevalisele anti värvakas numbriga pilet ning igal täistunnil loositi laadapäeval osalejate vahel välja auhinda. Kell üksteist sai alguse ka kultuuriprogramm, mille juhiks oli Juuru rahvamaja juhataja Terje Kaur. Programmi alustas laadateater - Järvakandi harrastusteater Kandikohtlased etendas Oskar Lutsu lühinäidendit „Pärijad“. Keskpäeval esinesid Juuru valla laululapsed, tantsija Gerli Ogga, Juuru naisrühm Pöörased Pastlad ning Järlepa naisrühm Anna Minna.

Kell üks algas järjekordne

Kümnendat Atla mõisa laata õnnistati ilusa ilmaga

Atla mõisa laat on aastatega end inimestele tuttavaks teinud.

Juuru Eduard Vilde kooli näitering etendas Maurice Druoni näitemängu „Tistou, roheliste sõrmedega poiss“.

teatrietendus, Maurice Druoni näitemäng „Tistou, roheliste sõrmedega poiss“, mida etendas Juuru Eduard Vilde kooli näitering ning lavastas Kalle Kõiv. Etendus pälvis tänavu maakondlikul ja vabariiklikul kooliteatrite festivalil laureaadi tiitli.

Laadaliisi jätkus kogu päeva jooksul igasse nurka ning

etendusi jälgiti suure huviga. Atla mõisa ühe omaniku ja laadapäeva korraldaja Raivi Juksi sõnul käis laupäeval mõisahoovist läbi umbkaudu seitsesada inimest. Kuigi see arv on igas mõttes märkimisväärne, ootas mõisapere inimesi veelgi rohkem. Nimelt on Juksi sõnul umbes seitsmesajane seltskond igal aastal

laadapäevalt läbi käinud, seda isegi halva ilmaga. Just juubeliürituseks oli Atla mõisa laat üle mitme aasta õnnistatud päikese- ja ilusa ilmaga ning ootused olid kõrged, et senisest enam inimesi leiab tee laadaplatsile. Juks nentis, et tõenäoliselt jäi suurema rahvahulga saavutamine sellele, et ilusa ilmaga laupäeval

Kodila Mõisa OÜ vahva kitsepere ja mägiveised.

Fotod: STINA ANDOK

oli põnevaid üritusi mujalgi.

Teatrietendused, rahvatantsijad ja loomad on kauplajate kõrval Atla mõisa laadapäeval püsivad osalised. Sel aastal tervitasid laadakülalastajaid Kodila Mõisa OÜ vahva kitsepere ja mägiveised. Pikkade tukkadega suured loomad pakusid vahepeal vaatajatele ka huvitavat vaatamängu, ajades omavahel suisa sarvi kokku. Laadamelust pisut eemal sai imetleda ka kohalikke puhtatõulisi noori veiseid.

Atla mõisa laadapäeva korraldamisel on aastate jooksul

järgitud enam-vähem sarnast joont, kuid sellegipoolest on iga laat oma nägu ja pisut teistmoodi. Traditsioonilise laadapäeva korraldajad jäid juubeliüritusega rahule. „Ilm tänas meid,“ ütleb Juks.

Mõisakeraamika müük oli Juksi sõnul väga hea ning just see ongi peamine, kuna kannab laadapäeva korraldamise kulu. Atla mõisapere on juba kümme aastat igasuvist laadapäeva oma jõududega korraldanud ning suure tõenäosusega jätkatakse sama rada ka järgnevatel aastatel.

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260
Tellimine, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084
faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee,
kodulehekülg: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson

Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244)

Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Mariliis Vest (489 2137), Stina Andok,

Katri Reinsalu (489 2246), Helerin Värönen (489 2132), Haldi Ellam

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)

Kujundaja: Ulvi Blande (489 2138)

Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)

Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). **Reklaamijuht:** Kadri Paju (489 2130)

Raamatupidaja: Juulija Kuus (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastöid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastöid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastöid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetus võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135.

Väljaandja: OÜ Nädaline. **Trükk AS Printall.** Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eal.ee või tel 646 3363